

การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โดยชุมชนมีส่วนร่วม

สมชาย เทศปลื้ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2556

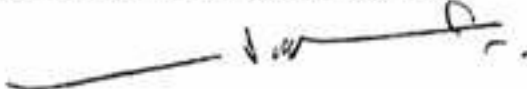
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สมชาย เทศปถัม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....  อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ จิระมณี)

.....  อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ศาสตราจารย์ สุชาติ เกาทอง)

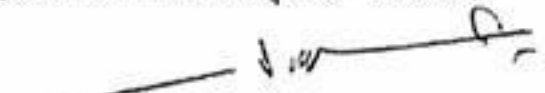
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....  ประธาน


(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติ)

.....  กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ จิระมณี)


.....  กรรมการ

(ศาสตราจารย์ สุชาติ เกาทอง)

.....  กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด หนูอิม)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....  คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยให้สำเร็จได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ให้ข้อมูลและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

สุดท้ายขอขอบคุณผู้นำชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย และนักท่องเที่ยว ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่คณะครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมาและบิดามารดาผู้เป็นครูคนแรกของผู้วิจัย

สมชาย เทศปลื้ม

50922845: สาขาวิชา: การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม; ศศ.ม. (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม)

คำสำคัญ: ศักยภาพ/ งานศิลปกรรม/ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สมชาย เทศปลื้ม: การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม (THE ARTS CAPACITY OF DONWIA FLOATING MARKET ON CULTURAL DEVELOPMENT WITH COMMUNITY PARTICIPATIONS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุวิทย์ จิระมณี, ศศ.ม., สุชาติ เกาทอง, M.A. 180 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า มีโบราณสถาน เช่น อุโบสถ วิหาร เจดีย์ หอระฆัง ศาลาการเปรียญ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ตู้โบราณ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเบญจรงค์ เครื่องลายคราม และธรรมมาสน์ “ยอดทรงพระปรางค์” เป็นงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายขาดการวางโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ มีผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์การนำงานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมผ่านการประชุมของคณะกรรมการและผู้นำชุมชนสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานของจังหวัดนครปฐมและเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ตลอดจนผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารกับคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจต่อความงามอันมีคุณค่าของศิลปกรรม

3. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการด้านกิจกรรมต่าง ๆ โดยกำหนดรูปแบบแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์

ตลาดน้ำดอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยประชาชนสามารถตัดสินใจเลือกงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งผลประโยชน์ร่วมกันที่ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายจะได้รับคือ เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น และนักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนนี้มากขึ้น

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.83

50922845: MAJOR: ART AND CULTURAL ADMINISTRATION; M.A.
(ART AND CULTURAL ADMINISTRATION)

KEY WORDS: POTENTIAL/ ARTS/CULTURAL TOURISM

SOMCHAI THESPLUEM: THE ARTS CAPACITY OF DONWIA FLOATING
MARKET ON CULTURAL DEVELOPMENT WITH COMMUNITY PARTICIPATIONS.
ADVISORY COMMITTEE: SUWIT JIRAMANEE, M.A., SUCHART THAOTHONG, M.A.
180 P. 2013.

This research aimed to study the potential of the arts in Donwai Floating Market in order to develop the area to become cultural tourist attraction by using community participations.

The findings reveal follows:

1. The results on studying the potential of arts at Donwai Floating Market were obtained from the interviews with community leaders. There were historic temples such as chapels, sanctuaries, pagodas, bell towers, sermon halls in a monastery, antiques and art objects such as Buddha images, old cabinets, earthenware, Benjarong porcelains and more antique porcelains, as well as seats for Buddhist sermon. They were all original Donwai Floating Market arts which had quite a lot of potential for the development to become outstanding cultural tourist attractions. This development would not affect to the natural environment and it could even attract new tourists to come to this area.

2. The results regarding the organizing for community residences of Donwai Floating Market were revealed from the interviews with community residences suggested that Donwai Floating Market still lacked structured management system. There should be sets of committees and community leaders whose objectives were to bring the arts of this area and develop them to match with this local cultural tourist through the committees meetings. Community leaders could also build connections with both private and governmental organizations in Nakorn Pratom Province. They could as well distribute different media, involves in communicating with people in the community, as well as creating some understanding of the local valuable arts in this area.

3. The results regarding the involvement of people of Donwai Floating Market were obtained from interviewing community leaders. It was found that there was community involvement in terms of different activities through the conceptual determination in participating with local resource management together with dissemination of the Donwai Floating Market to become a tourist attraction and it opened opportunities for local people who participated in this project to decide which arts in Donwai Floating Market they wanted to improve to become their own local cultural tourism highlights. The benefits that Donwai Floating Market would receive were the increase of economy in the community and in terms of tourist, this area would be better known than before.

4. Regarding the study of tourists' satisfaction towards the development of Donwai Floating Market arts and community to become a cultural tourist attraction, tourists were satisfied by this development of Donwai Floating Market with an average of 3.83 which was rated at the "high" level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	5
วิธีการศึกษาวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปกรรม	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว	15
แนวคิดเกี่ยวกับตลาดน้ำภาคกลาง.....	29
แนวคิดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม	107
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	110
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	113
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	118
3 วิธีดำเนินการวิจัย	124
ขอบเขตการวิจัย	124
การดำเนินการวิจัย	126
4 ผลการศึกษา	130
ศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม	130

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมใน ชุมชนจลาคน้ำคองหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	141
5 อภิปรายผลและสรุปผล	147
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	147
วิธีดำเนินการวิจัย	147
สรุปผลการวิจัย	148
อภิปรายผลการวิจัย	157
ข้อเสนอแนะ	160
บรรณานุกรม	162
ภาคผนวก	169
ภาคผนวก ก	170
ภาคผนวก ข	172
ประวัติย่อของผู้วิจัย	180

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1 องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ	25
2-2 ร้านเปิดพะไล่นายโอ	34
2-3 เรือนำเที่ยว	35
2-4 ร้านขายส้มโอบนนครชัยศรี	36
2-5 อุโบสถหลังใหม่ วัดคอนหาวย	38
2-6 พระประธานหลวงพ่อวิไลเลิศ	39
2-7 ใบเสมารอบอุโบสถ	41
2-8 รูปปราสาท 1 หลัง มี 3 ยอด ด้านข้าง ซ้ายขวา มีรูปพญาคช	42
2-9 หลวงพ่อวิสาหาร พระประธานในวิหาร	43
2-10 กำแพงแก้ว	44
2-11 ชุ่มประตูละลายปูนปั้น	44
2-12 เจดีย์ด้านทิศตะวันออกองค์เก่าและองค์ใหม่	46
2-13 เจดีย์ด้านทิศใต้ องค์เก่าและองค์ใหม่	47
2-14 เจดีย์องค์เก่าด้านทิศตะวันตก และเจดีย์องค์ใหม่	48
2-15 เจดีย์ด้านทิศเหนือ	49
2-16 หอระฆังหลังแรกด้านทิศใต้ของอุโบสถ	50
2-17 ศาลาการเปรียญ	53
2-18 ศาลาประชาศรีทธารธรรม	55
2-19 ศาลแป๊ะกง	56
2-20 กุฏิแม่ศรีนวล	57
2-21 ป้ายชุ่มชื่อวัดติดเม่น้านครชัยศรี	60
2-22 พระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร	61
2-23 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.4/34)	62
2-24 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.5/34)	63
2-25 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.8/34)	64
2-26 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.9/34)	65
2-27 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.6/34)	66

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2-28 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.7/34)	67
2-29 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.10/34)	68
2-30 พระพุทธรูปปางสมาธิ สร้างด้วยปูนซีเมนต์	69
2-31 พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.11/34)	71
2-32 พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.12/34)	71
2-33 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.32/34)	72
2-34 พระศรีอาริยมตไตรย์ หรือพระศรีอาริย์ (พ.ร.13/34)	73
2-35 พระมาลัย	74
2-36 พระพุทธรูปทรงเครื่อง (พ.ร.17/34, พ.ร.23/34)	75
2-37 พระสังกัจจายน์ (พ.ร.31/34)	76
2-38 พระพุทธรูปนุทองคำ	77
2-39 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.18/34)	78
2-40 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.33/34)	79
2-41 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.35/34)	80
2-42 พระกฤษรูปปางห้ามญาติ	81
2-43 พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ (พ.ร.3/34)	82
2-44 พระแก้วสีน้ำตาลแดง	83
2-45 พระแก้วเนื้อแก้วสีเขียว	84
2-46 พระพุทธรูปปางลีลา	85
2-47 พระสังกัจจายน์	86
2-48 รูปจำลองพระหลวงพ่อวิไลเลิศ และหลวงพ่อวิสาหาร	88
2-49 ภาพร่างสังเค็ดวัดดอนหวาย เขียนโดย อ.สัญญา สุกล้ำเลิศ	89
2-50 ธรรมาสันทรงสูง ยอดพระปรางค์	92
2-51 ธรรมาสันองค์ปัจจุบันและองค์เก่า	93
2-52 ผู้พระไตรปิฎก	94
2-53 ตู้และหนังสือสวดพระปาติโมกข์	95

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2-54	96
2-55	98
2-56	99
2-57	99
2-58	101
2-59	102
2-60	102
4-1	133

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ	25
4-1	คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย	141
4-2	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ ดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	143

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเดินทางท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมธรรมชาติที่มีมาแต่โบราณกาล และได้มีการพัฒนา มาเป็นลำดับ ยิ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่ง ยิ่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวขยายวงกว้างออกไป โดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น การธุรกิจ นันทนาการ และเพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น (มัญญ วงศ์คำดี, 2541, หน้า 100)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามอง ตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังที่ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (อ้างอิงจาก กุลธิดา สามะพุทธิ, 2540, หน้า 36-38) กล่าวว่าสิ่งสำคัญประการแรกของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือการศึกษา เช่น เมื่อจะไปเที่ยวนครวัดเราจำเป็นต้องศึกษาทั้ง ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของผู้คนในอดีต ซึ่งจะทำให้ เราทราบถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้การเรียนรู้สิ่งที่เป็น วิถีชีวิตปัจจุบัน ทั้งภาษา วัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ของประชาชนชาวกัมพูชา ที่เราไปเยือน ก็เป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จึงถูกเสนอขึ้นมาพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecological Tourism) เพื่อฝั้วางล้อมของการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิม โดยเน้นที่การพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและไม่มีการนำวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นมา ทำให้เป็นสินค้า

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จะต้องทำให้คนเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ต้องไม่ตามใจนักท่องเที่ยว และคนภายนอกไม่ควรเข้าไปปรับเปลี่ยนอะไร ควรเข้าไปอย่าง ผู้มาเยือน รักษาสัดส่วนระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับการรักษาความเป็นตัวของตัวเองของคน ในท้องถิ่นจะต้องให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทั้งในแง่ของการจัดรูปแบบ การท่องเที่ยว และเรื่องรายได้ที่คนในท้องถิ่นจะได้รับ เพื่อนำกลับไปบำรุงรักษาต้นทุน ทางวัฒนธรรมนั้นให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นทางเลือกใหม่ใน การท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีมิติของการศึกษา

ประวัติศาสตร์แฝงอยู่ด้วยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นการเดินทางทางภูมิปัญญา เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของไทยผ่านการเดินทางท่องเที่ยวและการศึกษาวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน ซึ่งมีอดีตที่เกี่ยวข้องกับไทย ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี การท่องเที่ยวทางศาสนา

การท่องเที่ยวทางเกษตร และการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม และประติมากรรมซึ่งล้วนแต่มีเรื่องราวทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องอยู่ทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลงานของมนุษย์ที่รังสรรค์ขึ้นจากความเชื่อ ความศรัทธา และภูมิปัญญาที่มีเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงของผู้คนในแต่ละสังคม การศึกษาที่เดินทางไปกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่จะบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแบบอย่าง เป็นแนวทางสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเพื่อคงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป (ธีรภาพ โลหิตกุล, 2540, หน้า 36-38)

การที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในดินแดนที่มีอารยธรรมมานานนับพันปี สิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผลงานด้านศิลปกรรม ความรุ่งเรืองของศิลปกรรมในอดีตที่ปรากฏอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศไทย มักอยู่ในวัดและเมืองโบราณต่าง ๆ งานศิลปกรรมที่พบในดินแดนเหล่านั้นเป็นแหล่งรวมชนเผ่าและชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงการตั้งถิ่นฐานอันต่อเนื่องกันมาโดยลำดับ แม้ปัจจุบันงานศิลปกรรมในประเทศไทยจะได้รับการสำรวจ ขุดแต่ง หรือขุดค้นจากทางราชการไปบ้างแล้วแต่ส่วนใหญ่ยังคงถูกทิ้งร้างให้เสื่อมสลายไปหรือถูกทำลายนั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้วยความจงใจหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ซึ่งส่งผลกระทบต่องานศิลปกรรมให้เสื่อมสภาพไปเร็วยิ่งขึ้น

ประเวศ วะสี (2539, หน้า 41) ให้ความเห็นว่าการที่ชุมชนในท้องถิ่นจะมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปกรรมนั้น ประชาชนในท้องถิ่นควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรม และความรู้ในการอนุรักษ์ศิลปกรรมอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนางานศิลปกรรมให้มีสภาพดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจย้อนกลับสู่ชุมชนอย่างมหาศาล ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการสูญเสียศิลปกรรมจะเกิดขึ้นได้ยาก

นครปฐม เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมากแห่งหนึ่ง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตอนปลาย เชื่อมต่อกับสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการตั้งถิ่นฐานทางพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรกในสมัยทวารวดีประมาณพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา สมัยทวารวดีบริเวณเมืองนครปฐมเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณ 2 เมือง คือ เมืองนครไชยศรี และเมืองกำแพงแสน ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ริมทะเลอ่าวไทย เหมาะกับการค้าขายกับต่างชาติ จากการที่พบหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ ทำให้ทราบว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญในด้านต่าง ๆ จนสมควรเป็นเมืองศูนย์กลางหรือเมืองหลวงของกลุ่มเมืองหนึ่งในหลาย ๆ กลุ่มเมือง ในดินแดนประเทศไทยสมัยทวารวดี มีการปกครองด้วยระบบกษัตริย์ ซึ่งดำรงฐานะเป็นทั้งสมมติเทพและธรรมราชา และจากการที่เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าขายทางทะเลจึงเป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจมั่งคั่งร่ำรวยจนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทางศาสนาได้อย่างใหญ่โตงดงาม ส่วนสังคมมีลักษณะซับซ้อนประกอบด้วยชนชั้นต่าง ๆ ซึ่งมีการแต่งกายที่สวยงามแตกต่างกัน มีการใช้ภาษาเขียนบันทึกเรื่องราวทางศาสนา ประชาชนให้ความศรัทธาอย่างสูงในพระพุทธศาสนา (ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม, 2553)

จากความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดผลงานทางศิลปกรรมเป็นจำนวนมาก ในดินแดนแถบนี้ อันเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของบรรพชนในอดีตได้อย่างดียิ่งเช่น วัดพระประโทณ วัดพระเมรุ เศาธรรมจักร เป็นต้น อีกทั้งยังมีผลงานสถาปัตยกรรมที่บ่งชี้ถึงเศรษฐกิจการค้า ของชุมชนที่ดำเนินมาเป็นระยเวลานานับ 100 ปี ถึงปัจจุบันที่ยังมีให้เห็นเป็นประจักษ์พยานสู่ชนรุ่นหลัง คือตลาดน้ำ

ตลาดน้ำ ในจังหวัดนครปฐมมีอยู่เป็นจำนวนมากเช่น ตลาดบางหลวง ตลาดท่านา ตลาดบางเลน ตลาดท่าวีรชัย ตลาดบางปลา ตลาดท่าน้ำ ตลาดปากคลองบางแก้ว ฯลฯ และอีกตลาดหนึ่งที่มีความสำคัญในการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิต เชื้อชาติ อาหาร ได้อย่างลงตัวคือ ตลาดน้ำดอนหวาย เป็นตลาดที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ปัจจุบันยังคงเหลือสภาพตลาดเก่าในอดีตอยู่ให้เห็นลักษณะตัวอาคารเป็นอาคารไม้เก่า ๆ มุงสังกะสี หันหน้าเข้าหากันมีแนวทางเดินตรงกลางบางช่วงจะมีทางขึ้นลงเรือ สร้างขึ้นโดยชาวจีนที่อพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่อยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีนในอดีตตลาดแห่งนี้ถือเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนและซื้อขายสินค้า ทั้งเครื่องอุปโภคบริโภค ผู้คนที่มาทำการค้าขายจากต่างถิ่นส่วนมากต้องล่องเรือมาตามแม่น้ำท่าจีน

(แม่น้ำนครชัยศรี) เพื่อที่จะรอเวลาทำการค้า บางคนก็จะขึ้นมานมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ วัดคงคารามดอนหวาย คือหลวงพ่อวิไลเลิศ และหลวงพ่อวิสาหาร ประกอบกับในอดีตมี พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เช่น พระอธิการยอด อินฺทรส เจ้าอาวาสวัดดอนหวายรูปที่ 5 ทำให้พื้นที่ แห่งนี้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว ต่อมากรมคมนาคมทางบกได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นจนทำให้รูปแบบ การดำเนินวิถีชีวิตพื้นถิ่นต่างไปจากเดิม ภาพพ่อค้าแม่ค้าที่ล่องเรือมาทำการค้าขายจึงลดน้อยลง อย่างมากเหลือแต่เพียงทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกอันทรงคุณค่า สืบมาถึงปัจจุบัน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เป็นต้น

ปัจจุบันตลาดน้ำดอนหวายเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในด้านของการเป็นแหล่งสินค้า ประเภทบริโภค เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากสื่อมวลชนมาทำข่าวประชาสัมพันธ์ ทำให้นักท่องเที่ยว เพิ่มมากขึ้น สินค้าที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ เช่น เป็ดพะโล้ ผัก ผลไม้ ขนมไทยโบราณ มีแพอาหาร ริมน้ำและเรือนำเที่ยวบริการล่องแม่น้ำท่าจีน ด้วยเรือเอี่ยมจุ่น และเรือกระแซง เป็นการตอบสนอง นักท่องเที่ยวที่ถวิลหาอดีต ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวกำลังมอง ซ้ำเข้าไปคือ มรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ถ่ายทอดผ่านงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ ดอนหวายแห่งนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งดีที่เราจะได้นำเสนอแหล่งทุนทางวัฒนธรรม สู่สายตาของนักท่องเที่ยวได้ อันเป็น การเผยแพร่ความรู้ ความสำคัญ ในมรดกทางวัฒนธรรมจากผู้คนในอดีตสู่ชนรุ่นหลัง ประกอบกับ เป็นการตอบสนองรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน สามารถเพิ่ม รายได้ให้แก่ผู้คนในพื้นที่ และเป็นการนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนและผู้สนใจ ในวัฒนธรรมได้มีข้อมูล สารสำคัญของผลงานศิลปกรรม เพื่อเป็นฐานความรู้สู่การพัฒนา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย
2. เพื่อศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่ชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ตำบลบางกระทึก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ศึกษาคั้งนี้ มี 2 กลุ่มคือ
 - 2.1 ประชาชนในพื้นที่ตลาดน้ำดอนหวาย ตำบลบางกระทึก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม
 - 2.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในตลาดน้ำดอนหวาย
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม
 - 3.1 ศึกษางานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย
 - 3.1.1 ขอบเขตด้านโบราณสถาน ประกอบด้วย อุโบสถ วิหาร เจดีย์ มณฑป หอระฆัง ศาลา ศาลเจ้าจีน ซุ้มซ้อวัด และอาคารตลาดเก่า
 - 3.1.2 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ประกอบด้วย พระบูชาประจำวัน ชรรมาสน์ ตู้โบราณ หีบเก็บคัมภีร์ใบลาน และเครื่องปั้นดินเผา
 - 3.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และผลประโยชน์ร่วมกัน

3.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.4 วิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

วิธีการศึกษาวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและบทความที่เกี่ยวข้อง

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจงานศิลปกรรม

1.3 สัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก และปราชญ์ชาวบ้าน

ในการนำงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.4 สอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดน้ำดอนหวาย

1.5 รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว

2. วิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติที่มาของตลาดน้ำดอนหวาย และงานศิลปกรรมประกอบด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และเหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลแหล่งงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

2. ได้ข้อมูลด้านศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

3. รับรู้ปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

4. นำฐานข้อมูลมาประยุกต์ใช้กับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางสร้างแหล่งการเรียนรู้
ทางวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพงานศิลปกรรม หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งที่มีมนุษย์
ได้สร้างขึ้นอย่างสร้างสรรค์อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้

ศิลปกรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและในปัจจุบัน
ด้วยความสามารถสติปัญญากำลังกายกำลังใจ และได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทาง
ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และเทคโนโลยี ศิลปกรรม เช่น โบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น

ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งดีงามที่คนในอดีตคิด ทำขึ้น แสดงออก และสืบทอดด้วย
การปฏิบัติ ซึ่งมีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย สิ่งที่ต้องได้ และจับต้องไม่ได้ โดย
นำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านั้นมาแปลงเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิด
ประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคมในที่สุด

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถให้นักท่องเที่ยว
ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ผลงานศิลปกรรม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี
การพัฒนา หมายถึง การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับชุมชน
โดยนำศักยภาพของงานศิลปกรรมสู่นักท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการจัดการ การท่องเที่ยวซึ่งมี
องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาด
ของการท่องเที่ยว ในการวิจัยนี้จะกล่าวถึง การจัดการขององค์กรชาวบ้านที่มีการรวมกลุ่มเพื่อ
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย ในด้านการให้บริการ

การบริหารจัดการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์โดยการนำเอาทรัพยากร
ด้านการบริหาร อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ ตามกระบวนการ เพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรชาวบ้าน หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นที่รวมกลุ่มทำงานร่วมกัน โดยได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางเข้ามาใช้บริการเพื่อ ได้ สัมผัสวัฒนธรรมวิถีชีวิต ธรรมชาติของชุมชนชาวตลาดน้ำคอนฮวย

การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม คือ การดำเนินการบนแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อรักษารูปแบบวิถีชีวิตในชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชน สร้างรายได้แก่ชุมชน มีลักษณะการทำงานร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมรับผลประโยชน์

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเมื่อได้มาสัมผัสกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติตลอดจนการบริการที่ประทับใจต้องการตามความคาดหวังหรือเป็นสภาพความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการรับบริการ

ธรรมเนียมยอดทองพระปรารค์ หมายถึง ที่สำหรับพระภิกษุนั่งแสดงธรรมมียอดทองพระปรารค์ แผงคดิแผนผังภูมิจักรวาล สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อใช้สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปกรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับตลาดน้ำภาคกลาง
4. แนวคิดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
6. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปกรรม

นักวิชาการหลายท่านกล่าวว่า ศิลปกรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยความวิจิตรบรรจง เพื่อความสวยงามทางสุนทรียภาพ มีการจัดแบ่งประเภทของศิลปกรรมไปอย่างมากมาย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการค้นคว้าด้านศิลปกรรม สำหรับงานวิจัยนี้ทำการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะในด้านต่าง ๆ โดยจะมุ่งเน้นไปในด้านศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย (Citation)

ศิลปกรรมท้องถิ่น

ศิลปกรรมท้องถิ่น เป็นงานศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในชุมชนและองค์กรที่มีกระบวนการอนุรักษ์สืบสานและสร้างสรรค์ ศิลปกรรมเป็นศาสตร์ของชุมชน เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นับเป็นกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิต มีลักษณะเฉพาะ (จิรวัดน์ พิระสันต์, 2546, หน้า 29) หรืออาจกล่าวโดยทั่วไปว่า ศิลปกรรมมี

ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นแล้วมนุษย์ได้นำประสบการณ์จากการรับรู้และเรียนรู้
 ถึงรอบตัวเหล่านี้มาผสมผสานกับความคิด มีการปรุงแต่ง และก่อให้เกิดการสร้างสรรคศิลป์ขึ้น
 (ณัฐฉิน ศตวรรษธำรง, 2545, หน้า 21) นอกจากนี้ศิลปกรรมท้องถิ่นยังมีความใกล้เคียงกับศิลปะ
 พื้นบ้าน ซึ่งหมายรวมถึงงานฝีมือของชาวบ้านทั่ว ๆ ไปที่ใช้ความคิดใช้ความพยายามสร้างผลงาน
 อย่างเรียบง่าย เน้นประโยชน์ใช้สอยตามพื้นถิ่นตามชนบทพื้นบ้านทั่วไปแล้วจึงกระจายไปตาม
 ชุมชนต่าง ๆ ที่สำคัญ ศิลปะพื้นบ้านนั้นสร้างขึ้นด้วยใจรักมีพื้นฐานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมไม่ว่า
 จะเป็นธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมและประเพณีหรือความเชื่อติดต่อกันมา (สมหวัง คงประยูร, 2522,
 หน้า 1-3) ทั้งนี้ในงานศิลปกรรมท้องถิ่นและศิลปะพื้นบ้านจะต่างกันเพียงหน่วยของผู้ผลิตที่ทำงาน
 ศิลปกรรมนั้นขึ้นมา งานศิลปกรรมนับเป็นมรดกของชาติที่มีคุณค่าจำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้

ความสำคัญของศิลปกรรม

ศิลปกรรมนั้นถือเป็นมรดกของชาติซึ่งมีการประมวลประโยชน์และความสำคัญ
 ของศิลปกรรมไว้ดังนี้ (วาสนา บุญสม, 2548, หน้า 7-8)

1. ความสำคัญทางด้านจิตใจ เป็นการปลุกจิตสำนึก ซาบซึ้งและความปรารถนาดี
2. ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ช่วยตรวจสอบลำดับของเหตุการณ์ และการศึกษา
 เหตุการณ์จากรูปแบบของศิลปะในแต่ละยุค
3. ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง
 ความเหมือนและวิวัฒนาการของศิลปะในยุคต่าง ๆ
4. ความสำคัญทางด้านศาสนา เป็นแนวทางการสืบทอด เผยแพร่ และการประกาศ
 คำสอนทางศาสนาซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละสาขาและเชื้อชาติ
5. ความสำคัญทางการเมือง การปกครอง เป็นเครื่องมือของนักการเมืองหรือ
 ผู้ปกครองใช้เพื่ออิทธิพลของตนเองด้วยการใช้ศิลปะในการพูด การสื่อสาร หรือการมอบสิ่งของ
 สวयงามอันเป็นงานศิลป์
6. ความสำคัญทางด้านโบราณคดี เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ยุคสมัยทางงานศิลป์
 จากซากปรักหักพัง และแนวคิดที่ปรากฏขึ้นในงานศิลปกรรม
7. ความสำคัญทางด้านมานุษยวิทยา สะท้อนวิถีทัศน์ของมนุษย์ในยุคสมัยต่าง ๆ
 เป็นการแสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นเอกลักษณ์ และบ่งบอกวิวัฒนาการของชุมชนในประเทศไทย

เสริมคุณค่าและความสง่างามนำมาซึ่งชื่อเสียงในทางที่ดี

ดังนั้น ศิลปกรรมจึงเป็นความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ และแหล่งศิลปกรรมของชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ อนุรักษ์ศิลปกรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

ประเภทของงานศิลปกรรม

ศิลปกรรมมีการจำแนกได้หลายประเภท แต่โดยทั่วไปแล้วศิลปกรรมจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (อัสนี ชูอรุณ, 2550, หน้า 39-40; คณิศ ศิลลัตย์, 2547)

1. วิจิตรศิลป์ (Fine Arts) หรือประณีตศิลป์เป็นผลงานทางศิลปะที่เน้นคุณค่าทางความงามเป็นสำคัญ เป็นผลงานที่ตอบสนองทางด้านจิตใจมากกว่าประโยชน์ใช้สอย แบ่งออกเป็น 5 แขนงด้วยกัน คือ

1.1 จิตรกรรม (Painting) หมายถึง การระบายสี ชูดขัดสี ลงไปบนพื้นระนาบที่มีลักษณะเป็น 2 มิติ เช่น พื้นไม้อัด ผนัง กระดาษ ฯลฯ โดยใช้สีน้ำ สีน้ำมัน สีเทียน ฯลฯ ตามแรงบันดาลใจหรือประสบการณ์ ซึ่งมีมิติที่สามรับได้โดยความรู้สึก ผู้สร้างสรรค์ทางจิตรกรรม เรียกว่า จิตรกร

1.2 ประติมากรรม (Sculpture) หมายถึง การปั้น การแกะสลัก การหล่อ ส่วนคำว่า ประติมากรรม หมายถึง การปั้น การแกะ การหล่อเกี่ยวกับศาสนา เช่น การปั้น การหล่อ พระพุทธรูป เทวรูป โดยทั่วไปประติมากรรม สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะของงาน ได้แก่

1.2.1 ประติมากรรมแบบนูนต่ำ (Bas Relief) หมายถึง ประติมากรรมที่นูนออกมาจากพื้นหลังเพียงเล็กน้อย เช่น เกรียงบาต พระพุทธรูปพิมพ์ต่าง ๆ

1.2.2 ประติมากรรมแบบนูนสูง (High Relief) หมายถึง ประติมากรรมที่นูนจากพื้นหลังสามารถมองเห็นเป็นสามมิติ คือ ความกว้าง ความยาว และความลึก

1.2.3 ประติมากรรมแบบลอยตัว (Round Relief) หมายถึง ประติมากรรมที่สามารถสัมผัสได้รอบด้าน

1.2.4 ประติมากรรมแบบห้อยหรือแขวน (Mobile) เป็นรูปแบบของงานประติมากรรมสมัยใหม่ที่มีการเคลื่อนไหวไปมาด้วยกระแสลม ลักษณะสำคัญประกอบด้วยรูปทรงนามธรรมแบบต่าง ๆ ติดเป็นชุดด้วยลักษณะต่าง ๆ

1.3 สถาปัตยกรรม (Architecture) เป็นศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง เป็นการจัดสร้างงานสามมิติ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกายและทางจิตใจ โดยมีคุณค่า 3 ประการคือ ความสะดวกความเหมาะสมในการใช้สอย ความมั่นคงแข็งแรง และความชื่นชมยินดีหรือเกิดคุณค่าทางความงาม

1.4 ดนตรี นาฏศิลป์ (Music & Drama) เป็นผลงานทางศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้เสียงด้วยการเล่นดนตรีและการขับร้องเพลง ที่มีผลต่ออารมณ์และจิตใจของมนุษย์ รวมถึงการใช้ท่าทางประกอบเสียง การเต้น ระบาย รำ ฟ้อน และการแสดง ส่วนผู้สร้างสรรค์งานจะเรียกว่า นักดนตรี นักร้อง และนักแสดง

1.5 วรรณกรรม (Literatures) เป็นผลงานทางศิลปะอันเกิดจากความคิด และจินตนาการ แล้วเรียบเรียงนำมาบอกเล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึก

2. ประยุกต์ศิลป์ (Applied Arts) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ บางทีอาจเรียกว่าเป็นคุณศิลป์ หรือศิลปะที่มีประโยชน์ นอกเหนือจากความชื่นชมในคุณค่าของศิลปะโดยตรง อาทิ ภาพหรือลวดลายที่ใช้ตกแต่งอาคาร เครื่องเรือน รูปทรง รวมถึงสีสันทันของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ออกแบบให้เป็นที่พอใจของผู้บริโภค ศิลปะที่ประยุกต์เข้าไปในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหล่านี้ ยังให้ความพอใจ อันเกิดจากความประณีตสวยงาม ความกลมกลืนแก่ประสาทสัมผัสควบคู่กับประโยชน์ใช้สอย ประกอบด้วย

2.1 อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) เป็นศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความสุขทางกายและมีระบบการผลิต โดยการใช้เครื่องจักรในการทุนแรง เพื่อที่จะสามารถผลิตได้จำนวนมาก ๆ เพื่อให้เพียงพอับความต้องการ เช่น งานแก้ว งานโลหะ และงานพลาสติก

2.2 พาณิชยศิลป์ (Commercial Art) หมายถึง ศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อการค้า เช่น การเขียน ส.ค.ส. ภาพเขียน หรือภาพถ่ายโฆษณาต่าง ๆ

2.3 มัณฑนศิลป์ (Decorative) หมายถึง ศิลปะในการตกแต่งพื้นที่ใช้สอยประโยชน์ และเกิดความงาม

2.4 หัตถศิลป์หรือศิลปหัตถกรรม (Art craft) หมายถึง ศิลปะที่ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ซึ่งงานหัตถกรรมส่วนใหญ่สร้างงานด้วยมือ เช่น เครื่องจักสาน งานถัก งานทอ งานปั้น เป็นต้น

วัด

วัด เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนา เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในประเทศอินเดีย เพื่อเป็นประดิษฐานสถูปเจดีย์และเป็นที่พักของพระสงฆ์ (กรมศิลปากร, 2525, หน้า 11-12) เมื่อศาสนาพุทธได้แพร่เข้ามาในดินแดนไทย จึงได้มีการสร้างวัดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยปรับให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับปัจจัยแวดล้อมและประโยชน์ใช้สอย (กรมศิลปากร, 2533, หน้า 229) ต่อมาพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ และการสร้างวัดได้กลายเป็นประเพณีนิยมที่กระทำสืบเนื่องกันมาทุกยุคทุกสมัยและกระจายอยู่ทั่วไปในทุกภูมิภาค

ประเภทของวัด

ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 จำแนกวัดในประเทศไทยออกเป็น 2 ประเภท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 120) ได้แก่

1. สำนักสงฆ์ คือวัดที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งเป็นวัด รวมทั้งได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างขึ้น แต่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จึงใช้เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ได้ แต่ในทางพระวินัยยังไม่สามารถทำสังฆกรรมได้
2. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เป็นวัดที่เลื่อนฐานะมาจากสำนักสงฆ์ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว พร้อมจะใช้ทำสังฆกรรมตามพระวินัยได้ทุกประการ จึงเป็นวัดที่สมบูรณ์ทั้งทางกฎหมายและพระวินัย

วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ยังแบ่งตามสถานภาพออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัดหลวงหรือพระอารามหลวง หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง รวมทั้งวัดที่ผู้อื่นสร้างแล้วนำขึ้นถวายหรือขอพระราชทานยกขึ้นเป็นวัดหลวง
2. วัดราษฎร์ หมายถึง วัดที่ประชาชนทั่วไปสร้างขึ้น และมีได้ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวง แต่เดิมพระอารามหลวงมีฐานะเท่ากันหมด ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 จึงได้มีการกำหนดชั้นของอารามหลวงออกเป็นชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี และแต่ละชั้นยังแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ เช่น ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร วรวิหาร เป็นต้น (กรมศิลปากร, 2473, หน้า 1-2)

องค์ประกอบของวัด

องค์ประกอบและรูปแบบศิลปกรรมของวัดในแต่ละยุคแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันออกไปบ้างขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น อิทธิพลทางศิลปะ คตินิยม วัสดุในท้องถิ่น เป็นต้น แต่โดยทั่วไปแล้ว วัดจะประกอบไปด้วยพื้นที่ 3 ส่วน (สมคิด จิระทัศนกุล, 2544, หน้า 27-33) ได้แก่

1. เขตพุทธาวาส คือ ขอบเขตที่กำหนดไว้สำหรับให้พระสงฆ์ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ประกอบด้วย เจดีย์หรือสถูป มณฑป อุโบสถ วิหาร หอระฆัง ศาลา ระเบียง
2. เขตสังฆาวาส คือ พื้นที่ซึ่งกำหนดให้เป็นที่พักอาศัยและกระทำกิจวัตรของพระสงฆ์ที่ไม่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาโดยตรง ประกอบด้วย กุฏิ หอฉัน วัจจุกุฏิ ศาลาการเปรียญ หอไตร ศาลาท่าน้ำ เป็นต้น
3. เขตธรณีสงฆ์ คือ เขตที่ดินของวัดที่นอกเหนือจากเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส เป็นพื้นที่ซึ่งวัดใช้ทำประโยชน์ได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เมรุ สุสาน โรงเรียน เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรอนุรักษงานศิลปกรรม

หน่วยงานของรัฐเอกชนมีบทบาทในการดูแลอนุรักษงานศิลปกรรม และมีการดำเนินงานภายใต้กฎหมายในการพิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุ

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่บังคับอยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมและไม่รัดกุมเพียงพอในด้านการคุ้มครองดูแลรักษาและบูรณะศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและกำหนดอัตราโทษไว้ต่ำมาก ทำให้มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสงวนรักษาไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

พระราชบัญญัติฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ หมวด 1 โบราณสถาน หมวด 2 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หมวด 3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หมวด 4 กองทุนโบราณคดีและ

หมวด 5 บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะการ นอกจากนี้ยังมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 189 และกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2504)

อนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นั้น ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ศก. 810/2536 ลงวันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2535 มีดังนี้

1. ข้าราชการสังกัดกรมศิลปากร คือ อธิบดี รองอธิบดี ผู้เชี่ยวชาญพิเศษและผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ เป็นต้น
2. ข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ฯลฯ เป็นต้น
3. ข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ตรวจราชการกระทรวง ศึกษาธิการ ฯลฯ เป็นต้น (กรมศิลปากร, 2537, หน้า 29-45)

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้ถูกแก้ไขหลายครั้ง เพื่อเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดที่บุกรุก หรือผู้ที่ลักลอบนำโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ออกนอกประเทศมากยิ่งขึ้น แต่ก็สามารถป้องกันได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ควรมีการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและอนุรักษ์ศิลปกรรมให้อยู่ยั่งยืนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว

“การจัดการ” หรือ “การบริหาร” นั้น มีผู้ให้นิยามไว้หลายประการ ในที่นี้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในการบริหารอันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือ 4 Ms ให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตสูงที่สุดซึ่งสามารถอธิบาย 4 Ms ได้ดังนี้ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544, หน้า 80-81)

1. Man หมายถึง ปัจจัยที่เป็นคน หรือการจัดหากำลังคนได้เพียงพอในการประกอบธุรกิจ เพราะการผลิตเกิดได้โดยการใช้กำลังคน ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจมาช่วยดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี

2. Money หมายถึง ปัจจัยที่เป็นเงินและแหล่งเครดิตหรือสินเชื่อซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปได้โดยราบรื่น ธุรกิจทุกชนิดไม่สามารถดำเนินไปได้โดยไม่มีต้นทุนหรือเครดิต แหล่งเงินทุนและเครดิตหาได้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน เป็นต้น

3. Materials หมายถึง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วัตถุดิบต่าง ๆ นั้นได้มาจากพื้นดินอากาศและมหาสมุทร เช่น น้ำ แร่ธาตุ และไม้ในป่า เป็นต้น นักธุรกิจต่างมีความวิตก ในด้านความหายากในวัตถุดิบบางอย่าง ทั้งนี้เพราะจำนวนประชากรของโลกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่โลกมิได้ใหญ่ขึ้นด้วยเหตุนี้ธุรกิจต่าง ๆ จึงพยายามค้นหาแหล่งวัตถุดิบต่าง ๆ เช่น โครงการเจาะน้ำมันให้ลึกกลงไปในพื้นดินยิ่งขึ้น การส่งจรวดไปดวงจันทร์ ดาวศุกร์ ดาวอังคาร

4. Management หมายถึง ปัจจัยการจัดการ การเลือกสรรบุคคลเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจใด ๆ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ในการประกอบธุรกิจนั้นเป็นอย่างดี จะต้องรู้จักวางแผนนโยบายและมีความรับผิดชอบสูง ต้องมีความเชี่ยวชาญในการนำที่ดินแรงงานและทุนซึ่งเป็นที่ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มารวมกันในวิถีทางที่สามารถทำให้มีการใช้ทรัพยากรทั้ง 3 อย่างข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะผู้ประกอบการเรียนการเสี่ยงภัยทางธุรกิจไว้ด้วย ผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นหัวหน้า ผู้จัดการ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้จัดการหัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ หัวหน้าฝ่ายการบัญชี การเงิน และการงบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น เครื่องมือ วิธีการทำงาน ตลาด และจริยธรรม

จากความหมาย 4Ms ดังกล่าวส่งผลให้เกิดกระบวนการในการจัดการธุรกิจ หากมองการจัดการธุรกิจในเชิงกระบวนการตามแนวความคิด การจัดการในเชิงกระบวนการแล้ว กล่าวได้ว่า กระบวนการในการจัดการเชิงธุรกิจนั้นประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การจัดการคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการสั่งการ (Directing) การควบคุม (Controlling) ซึ่งหน้าที่งานที่จำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ภารกิจ หรืองานทั้งหลายที่คนในสวนงานต่าง ๆ ขององค์การทำอยู่ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีดังต่อไปนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2539, หน้า 86)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงานหรือวิธีปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจพิจารณา

ถึงผลสำเร็จที่ต้องการ และหนทางที่ทำให้ได้ผลตามเป้าหมาย ที่ต้องการนั้นช่วยให้ผู้บริหาร เกิดความรอบคอบใน การทำงานให้ก้าวไปในอนาคต และพร้อมที่เผชิญกับความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าช่วยให้เกิดการป้องกันปัญหาซึ่งดีกว่าการรอคอยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

2. การจัดการองค์การ (Organizing) คือ การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีการประสานงานกันอย่างดี การจัดการองค์การนั้นเป็นการจัดโครงการ ของงานที่ประกอบไปด้วยการกำหนดตำแหน่ง การจัดกลุ่มงานเป็นหน่วยงานย่อย การมอบหมาย อำนาจหน้าที่ ที่จำเป็นการปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดองค์การที่ดีจะช่วยให้บุคลากรในฝ่ายต่าง ๆ ทราบ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ หน้าที่ตลอดจนทรัพยากรการจัดการจำเป็น สำหรับการปฏิบัติงานนอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาการทำงานที่ซับซ้อน ช่วยให้การประสานงานของ ฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การมีประสิทธิภาพ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง ภารกิจทางการจัดการที่เกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายทำให้องค์กรธุรกิจมีกำลังที่มีประสิทธิภาพพร้อม ในทุกตำแหน่งงาน หลักการของการจัดการเกี่ยวกับบุคคลที่ใช้ยึดถือปฏิบัติกันมาก็คือ การจัดการ คนที่มีความรู้ความสามารถในตำแหน่งงานที่เหมาะสม หรือ Put the Right Man on to the Right Job

4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การตรวจสอบดูว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินการ สอดคล้องไปตามแผน คำสั่งและหลักการที่วางไว้หรือไม่ วัตถุประสงค์ของการควบคุมเพื่อค้นหา จุดอ่อน และข้อบกพร่องเพื่อทำการแก้ไข และป้องกันไม่ให้อผลงานคาดเคลื่อน

จากวัตถุประสงค์การจัดการจะเห็นได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการของกิจกรรม ที่ต่อเนื่องและประสานงานกันผู้จัดการต้องเข้ามาช่วย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ประเด็นสำคัญของการจัดการ (Management) มีดังนี้

1. การจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์การใดองค์การหนึ่ง
2. เป้าหมายของผู้บริหารทุกคน คือ การสร้างกำไร
3. การจัดการเกี่ยวกับการผลิต (Productivity) หมายถึง ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

4. การจัดการนำมาใช้สำหรับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์การ

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเป็นกิจกรรมในการบริหารทรัพยากร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) ให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตสูงสุดของกระบวนการจัดการธุรกิจ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2544, หน้า 133-144) กล่าวถึงทฤษฎีการตลาด สรุปสาระได้ว่า Marketing mix หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ และนำมาใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรหลัก 4 ตัว ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนผลิตภัณฑ์จึงอาจประกอบด้วยสินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ มีมูลค่าในสายตาของลูกค้าจึงมีผลกำไรทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินราคาต้นทุนของลูกค้า โดยลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าของผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์ถ้ามูลค่าสูงกว่าลูกค้าก็จะตัดสินใจซื้อ การกำหนดราคาควรจะเป็นที่ยอมรับของลูกค้า โดยคำนึงถึงต้นทุนการแข่งขัน

3. การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์กรไปยังตลาด สถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย คือสถาบันตลาด ส่วนกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจเป็นการขายโดยใช้พนักงานขายและการติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อ ดังนี้

4.1 การโฆษณา (Advertising) เป็นกิจกรรมในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรหรือผลิตภัณฑ์ บริการ หรือความคิด ที่ต้องมีการจ่ายเงินโดยผู้อุปถัมภ์รายการ เช่น การโฆษณาสินค้าหรือบริการผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ

4.2 การขายโดยใช้พนักงาน (Personal Selling) เป็นกิจกรรมการแจ้งข่าวสารและจูงใจตลาดโดยใช้บุคคล

4.3 การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การให้ข่าวสารเป็นการเสนอความคิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ไม่ต้องการจ่ายเงิน ส่วนการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายามที่มีการวางแผนโดยองค์การเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์การให้เกิดขึ้นกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

4.4 การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) หมายถึง กิจกรรมการส่งเสริมที่นอกเหนือจากการ โฆษณา การขายโดยใช้พนักงานขายและการให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจ ทดลองใช้ หรือการซื้อ โดยลูกค้าชั้นสุดท้ายหรือบุคคลอื่นในช่องทางการส่งเสริมการขายมุ่งผู้บริโภค เช่น การแจกของแถม ลดราคาแจกของตัวอย่าง ฯลฯ หรือมุ่งที่คนกลาง เช่น การให้ส่วนลด การให้คูปอง หรือมุ่งพนักงานขาย เช่น การให้รางวัล การประชุมพนักงานขาย

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การสหประชาชาติให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความบันเทิงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้นิยามหรือให้ความหมายของคำว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว” ว่า หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ จากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2540 ซึ่งเป็น การประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวเบื้องต้น สามารถสรุปจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของประเทศไทยไว้ได้ 2,637 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 1,200 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา จำนวน 1,040 แห่ง และประเภทศิลปวัฒนธรรม จำนวน 397 แห่ง และต่อมาได้สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมขึ้นอีก 220 แห่ง รวมเป็น 2,857 แห่ง ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลรับผิดชอบของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2531, หน้า 11)

มนัส สุวรรณ (2539, หน้า 13-16) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน ยิ่งมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น ทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนเพื่อชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น แน่แน่นอนว่าความต้องการในการพักผ่อนก็เพิ่มมากขึ้นตามตัว ผนวกเข้ากับความสะดวกสบาย และรวดเร็วของการสื่อสาร และการเดินทางของยุค

โลกาภิวัตน์ทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวรวดเร็ว มนุษย์ต้องการการท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์หลาย ๆ อย่าง เช่น ต้องการแสวงหาความสุข ความสนุกสนาน และความเพลิดเพลิน ต้องการหามิตรในต่างแดน ต้องการเห็นสิ่งแปลกใหม่ในดินแดนต่าง ๆ และสุดท้ายคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศจากพื้นที่อยู่ และที่ทำงานประจำ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ

อันประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญช่วยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรมอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาให้คงไว้ถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณค่าของวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย
4. เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างพอเพียงพร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

วรรณภา วงษ์วานิช (2546, หน้า 5) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ฉะนั้นการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวาง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นอีกแขนงหนึ่งของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ในปี ค.ศ. 2001 คณะกรรมการอำนวยการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประจำเมืองบลูมิงตัน (Position Blooming) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม มรดกสิ่งแวดล้อม และประวัติศาสตร์ ของท้องถิ่นอันเป็นส่วนเติมเต็มให้กับประชาชนภายใต้ความกลมเกลียวของคนในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งนี้นอกจากการสร้างความกลมเกลียวกันของมนุษย์แล้วยังส่งผลให้มีการใช้วัฒนธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวที่สำคัญเพื่อสร้างเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม (Citation)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546, หน้า 19-22) ให้ความหมายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า เป็นการเรียนรู้ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ของประเทศที่ไม่มีในตำราแนะนำการท่องเที่ยวเพื่อให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ความหลากหลายของการดำเนินชีวิตของคนไทย นอกจากนี้ยังได้จำแนกการประเภทการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเอาไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ) เป็นการท่องเที่ยวเมืองชมวัฒนธรรมที่หลากหลายในเมืองหลวงที่จะพบว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม
2. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ภาคเหนือ) เป็นการท่องเที่ยวเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 700 ปี อุดมไปด้วยตำนานและเรื่องเล่าต่าง ๆ ของล้านนา
3. ชาวเขา (Hill Tribes) พบได้ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ตาก ที่รวมกลุ่มเป็นเผ่าต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง อันเป็นสิ่งชวนหลงใหลมาหลายทศวรรษ
4. การล่องแม่น้ำ (River Cruises) เป็นการล่องเรือตามแม่น้ำลำคลองซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตของไทยในอดีต เทียบชมตลาดน้ำ การตัดบาตรพระสงฆ์ที่พายเรือบิณฑบาต และการเล่นน้ำของเด็ก ๆ

วาเลน แอล สมิท (1989, หน้า 37) อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการ “แต่งแต้ม (Picturesque)” หรือ “ละเลงสีสันแก่ท้องถิ่น (Local Culture) ที่การดำเนินชีวิตแบบเก่า ๆ (Old Style) ได้สูญหายจากความทรงจำของมนุษย์ไปแล้วไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน การมุงหลังคาด้วยใบไม้ การใช้ม้าหรือวัวไถนา ตลอดจนการประดิษฐ์ของใช้ด้วยมือมากกว่าเครื่องจักร กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเห็นได้จากการรับประทานอาหารและพำนักในบ้านแบบชนบท การชมการแสดงท้องถิ่น การร่วมงานเทศกาลด้วยการแต่งกายหรือ

คัมสุราท้องถิ่น กระทั่งการทำปศุสัตว์กลางป่าด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือวัฒนธรรมของชาวนาชนบทที่ถูกสร้างขึ้น

การจัดการท่องเที่ยว

จรงค์ อินทพันธ์ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บทบาทของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ คือ การเป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกกล่าวให้คนที่จะไปเยี่ยมเยือนชุมชนได้เข้าใจเรื่องราวของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว กติกา ข้อปฏิบัติเมื่ออยู่ในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็มีการพูดคุยกับชาวบ้านให้ชัดเจนจนถึงเป้าหมายของการทำกิจกรรมนี้ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน บางแห่งมองว่าการท่องเที่ยวเป็นการเผยแพร่เรื่องราว วิถีชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน บางแห่งอาจมองว่านอกจากการเผยแพร่แล้วน่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และคนในชุมชนด้วย ร่วมกันมองถึงข้อดี ข้อเสีย และแนวทางป้องกัน ร่วมกันค้นหาเสน่ห์ของชุมชน ซึ่งหมายถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและวิถีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยช่วยกันวางระบบบริหาร จัดการ จัดโปรแกรม แบ่งบทบาทหน้าที่ที่จัดสรรผลตอบแทนที่เหมาะสม และโปร่งใสตรวจสอบได้

1. การตัดสินใจวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องคำนึงคุณค่าทางด้านกายภาพและวัฒนธรรมของพื้นที่
2. การกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวภายในชุมชนต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในแง่ของกายภาพ ระบบการบริหารต่าง ๆ และความเปราะบางทางวัฒนธรรม
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องยึดความสมดุลทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนเป็นหลัก และต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน
4. การท่องเที่ยวต้องเป็นการจัดการ และพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)
5. ชุมชนควรจะมีบทบาทในการวางแผนเพื่อการท่องเที่ยว และอนุรักษ์ชุมชนตั้งแต่นั้น

6. ประชาชนในชุมชนควรได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว
อย่างเท่าเทียมกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

วรรณภา วงษ์วานิช (อ้างอิงจาก เขียวภา เจริญรัตน์, 2549, หน้า 38) การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้
จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมงานเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของ
ท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบทอด และรักษามรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชน
มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้

1. เป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่นของแต่ละท้องถิ่นและสมควรที่จะ
ดำรงรักษาให้คงไว้สืบต่อไป

2. เจ้าของพื้นที่ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการและ
การอนุรักษ์

3. มีวิทยากร และมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น

4. มุ่งให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความประทับใจและ
ประสบการณ์ ในการดำรงชีวิตในสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

มนูญ วงศ์คำดี (2541, หน้า 101) ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า เป็นสิ่ง
ดึงดูดใจที่จะก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นทั้งวัตถุประสงค์ และเป็นส่วนหนึ่งของ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นสินค้าที่มีคุณลักษณะ
พิเศษที่สามารถดึงดูดให้ลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาซื้อถึงที่ตั้งของสินค้าสามารถแยกเป็น
ประเภทตามเป้าหมายการไปชมของนักท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สภาพทางกายภาพของธรรมชาติ
ที่มีความสวยงาม หรือความน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก แม่น้ำ
ลำธาร ภูมิทัศน์ และสภาพภูมิศาสตร์ อื่น ๆ

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา
หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตามวัตถุประสงค์ และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง
ทั้งที่เป็นมรดกของอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้แก่
ปราสาทหิน พระราชวัง ศาสนสถาน โบราณวัตถุ โบราณสถาน อนุสรณ์สถาน และพิพิธภัณฑ์
 เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมหมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมและการประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือ และสืบทอดกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพชีวิตไทยริมคลอง ตลาดน้ำ เรือนแพ บ้านชาวเขา หมู่บ้านประมง งานเทศกาลประเพณี การแข่งเรือ ศูนย์แสดง วัฒนธรรมประเพณีและสวนสนุก เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลประเพณี งานหัตถกรรมและสินค้า ในท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอรรถาธิบายไม่ตรีของคนไทยทรัพยากรประเภท ศิลปวัฒนธรรมมากมายหลายประเภท แต่เมื่อรวมกันแล้วกลับมีความสอดคล้องผสมผสานและ กลมกลืน เป็นวัฒนธรรมได้อย่างสมบูรณ์

แผนการตลาดการท่องเที่ยว

แผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2552 ถูกจัดทำขึ้นจากกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ หลัก 3 กรอบ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) ได้แก่

1. กรอบนโยบายรัฐบาล

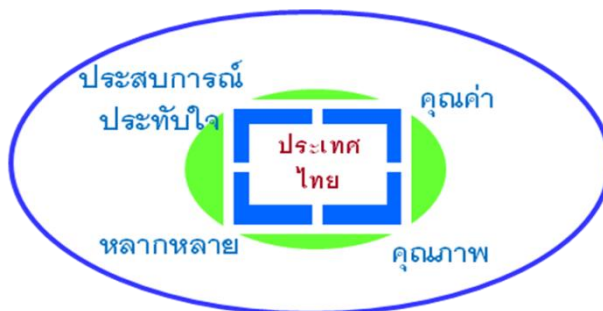
- เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและยั่งยืน ทั้งในมิติ “มูลค่า” และ “คุณค่า” ด้วยความ “สะดวก สะอาด ปลอดภัย”
- ให้ออกลักษณะที่ชัดเจนง่ายต่อการรับรู้ จดจำในลักษณะกลุ่มพื้นที่ (Cluster)

2. กรอบนโยบายคณะกรรมการ ททท. ส่งเสริมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยง กลุ่มพื้นที่ (Cluster)

3. แผนวิสาหกิจ ททท. (ปี 2551-2554) ดำเนินการตลาดภายใต้แนวคิดเชิงกลยุทธ์ โดยสร้างความแตกต่างในจุดขาย ประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านการตลาดใหม่ ๆ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์

เป้าหมาย

เป้าหมายด้านตำแหน่งทางการตลาด



ภาพที่ 2-1 องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

“แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและน่าประทับใจ”

เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2-1 เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

	ตลาดต่างประเทศ	ตลาดในประเทศ
เป้าหมายรายได้ ทางการท่องเที่ยว	เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (ประมาณการรายได้ 630,000 ล้านบาท)	เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (ประมาณการรายได้ 407,600 ล้านบาท)
ประมาณการ จำนวนนักท่องเที่ยว	16 ล้านคน	87.06 ล้านคน

กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานในปี 2552

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ในปี 2552 ททท. จะเน้นการสร้างกระแสการเดินทาง ทั้งตลาดต่างประเทศและในประเทศให้เกิดขึ้นตลอดทั้งปี ภายใต้กลยุทธ์รณรงค์ส่งเสริม “ปีท่องเที่ยวไทย 2551-2552” ตามนโยบายของรัฐบาล สนองร่วมกับการดำเนินงานสานต่อกลยุทธ์ การตลาดในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามสภาวะและแนวโน้มตลาดในแต่ละพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลยุทธ์ส่งเสริมปีท่องเที่ยวไทยทั้งในตลาดต่างประเทศและในประเทศแนวทางการดำเนินงาน สร้างกระแสให้เกิดการรับรู้และความร่วมมือสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย โดยยังคง นำเสนอแคมเปญ “Amazing Thailand” และสินค้าหลัก 7 มหัศจรรย์ (7 Wonders of Amazing Thailand) ในตลาดต่างประเทศ ได้แก่

1. Thainess: The World's Friendliness Culture นำเสนอความเป็นตัวคนของคนไทย วิถีชีวิตที่เป็นรากเหง้า ที่มีความเรียบง่าย สงบ เป็นเสน่ห์ของไทย โดยนำเสนอสินค้าที่สะท้อน แนวคิดของสังคมไทย อาทิ วิถีชีวิตของชุมชน การทำอาหารไทย มวยไทย ประเพณีไทย ฯลฯ
2. Treasures: Land of Heritage and History นำเสนอกลุ่มสินค้าด้านวัฒนธรรมไทย ที่สร้างความภูมิใจในความเป็นชาติ และพร้อมที่จะอวดสู่สายตาชาวโลก กลุ่มสินค้าเหล่านี้ อาทิ สถานที่ซึ่งเป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา รวมไปถึง พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ฯลฯ
3. Beaches: Sun Surf and Serenity นำเสนอความแตกต่างที่หลากหลายของทะเลไทย สามารถสร้างความสุข และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกรูปแบบ อาทิ พักผ่อน หัวหิน ชะอำ ฯลฯ
4. Nature: The Beauty of Natural Wonders นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Green Tourism) การท่องเที่ยวแบบประหยัดพลังงาน สร้างความตระหนักและเกิดความเข้าใจคุณค่าของการเป็นผู้หวังใยสิ่งแวดล้อม อาทิ การเดินชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก การล่องแก่ง ฯลฯ
5. Health and Wellness: The Beauty of Wellness and Wellbeing นำเสนอสินค้าและบริการที่ให้ความสำคัญต่อการบำรุงและบำบัดสุขภาพกายและใจ อาทิ สปา สมาธิ การแพทย์

ที่ทันสมัย ฯลฯ

6. Trends: Your Senses with Unique Trends นำเสนอกลุ่มสินค้าบริการที่สอดคล้องตามกระแสนิยม (In Trend) ซึ่งเป็นจุดขายด้วยรูปแบบที่ทันสมัย แปลกตาในแนว Chic, Hip, Modern ทั้งร้านอาหาร แหล่งช้อปปิ้ง บูติกโฮเต็ล รวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อาทิ สวนสนุก ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ฯลฯ

7. Festivities: The Land of Year Round Festivities กิจกรรมท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับความสนุกสนาน รื่นเริง และความบันเทิง โดยนำเอางานเทศกาลระดับโลกและระดับนานาชาติต่าง ๆ เป็นตัวดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสื่อมวลชนต่างชาติ อาทิ Pattaya Music Festival, The Royal Trophy Europe vs Asia Golf Championship ฯลฯ

นอกจากนี้ ในส่วนของ Festivities จะนำเสนอแนวคิดหลัก (Theme) ในการท่องเที่ยวในแต่ละเดือน เพื่อให้ประเทศไทยมีสิ่งที่น่าสนใจตลอดทั้งปี ดังนี้

1. เดือนมกราคม: สวรรค์เมืองไทย (Thailand Extravaganza)
2. เดือนกุมภาพันธ์: ดอกไม้กับความรัก (Flower Paradise)
3. เดือนมีนาคม: ธรรมชาติ กีฬา ดนตรี (Summer Music & Sports)
4. เดือนเมษายน: เย็นทั่วหล้า มหาสงกรานต์ (Songkran Splendours)
5. เดือนพฤษภาคม: อร่อยทุกไร่ ชิมไปทุกสวน (Thai Fruit)
6. เดือนมิถุนายน: เที่ยวไทยหัวใจสีเขียว (Lively Green Journey)
7. เดือนกรกฎาคม: สืบสาน สานศิลป์ (Timeless Thai Elegance)
8. เดือนสิงหาคม: ครอบครัวสุขสันต์ (Family Festival)
9. เดือนกันยายน: สูดยอดเรือสยาม (International Boat Races)
10. เดือนตุลาคม: มหัศจรรย์ฝั่งโขง (The Magnificent Mekhong River)
11. เดือนพฤศจิกายน: ลีลนแห่งสายน้ำ มหกรรมลอยกระทง (Loi Krathong Festival)
12. เดือนธันวาคม: สยามสนุก (Siam Sanook)

ผนวกกับการตอกย้ำจุดแข็งในด้านภาพลักษณ์มิตรไมตรี และลีลนของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ภายใต้การชูจุดขายภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างของแต่ละพื้นที่ในแต่ละภาค ซึ่งได้แก่

ภาคเหนือ: ชูภาพลักษณ์ “แหล่งวัฒนธรรมล้านนาผสานความมีระดับ” (Classy Lanna) นำเสนอความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา ผสมผสานกับความมีสไตล์และมีระดับของสินค้าและบริการ

กรุงเทพฯ: ชูภาพลักษณ์ “วิถีชีวิตเมืองกรุง” (The Touch of Bangkok) นำเสนอบรรยากาศของชุมชนชาวบางกอกดั้งเดิม ที่แฝงอยู่ในชีวิตทันสมัยสไตล์ชาวกรุงปัจจุบัน

ภาคกลาง: ชูภาพลักษณ์ “การท่องเที่ยวแบบถวิลหาอดีต” (Nostalgia Tourism) นำเสนอความสงบสบายตามรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวไทยภาคกลางในอดีต

ภาคตะวันออก: ชูภาพลักษณ์ “เที่ยวสนุก ทุกระดับ” (Affordable Active Beach) นำเสนอความสนุกสนานของกิจกรรมชายหาด ที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ชูภาพลักษณ์ “แหล่งเรียนรู้ สู่อารยธรรม” (The Cradle of Learning and Civilization) นำเสนอความลึกซึ้งของอารยธรรมอีสาน ที่สืบสาวย้อนไปได้ถึงยุคดึกดำบรรพ์

ภาคใต้: ชูภาพลักษณ์ “ป่าสวย ทะเลใส” (Blue and Green: Clean and Clear) นำเสนอความบริสุทธิ์ สดใสของผืนป่าและท้องทะเล ที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก

นอกจากนี้ ททท. ได้ขยับเจตนาธรรมอย่างต่อเนื่องที่จะรณรงค์ให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นผลงานในอดีตที่ทำต่อเนื่องถึงปัจจุบัน อาทิ การให้รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดีเด่นด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม (Tourism Awards) การสนับสนุนการให้มาตรฐานโรงแรมสีเขียว (Green Leaf Hotel) การสนับสนุนกิจกรรมด้านรักษาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ประกอบกับแนวโน้มโลกที่นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับสภาวะวิกฤต “โลกร้อน” ททท. จึงจะใช้โอกาสนี้ ตอกย้ำภารกิจของการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอขายสินค้าการท่องเที่ยวและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด “7 Greens” ซึ่งประกอบด้วย

Green Hearts: การสร้างความรู้สึกรักให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีหัวใจที่เปี่ยมไปด้วยรัก ความศรัทธา ใส่ใจ และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม

Green Logistics: การปรับเปลี่ยนวิธีการเดินทางหรือรูปแบบการให้บริการ ด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเน้นการเสนอขายกิจกรรมท่องเที่ยว

ที่ใช้ยานพาหนะเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การขี่จักรยาน การเดินทางด้วยขนส่งมวลชน (รถไฟฟ้าประจำทาง)

Green Attractions: สนับสนุนการเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี ที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นหลัก

Green Communities: สนับสนุนการเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ทั้งชุมชนเมืองและชนบท ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

Green Activities: สนับสนุนการเสนอขายกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอยู่ภายใต้ขอบเขตความเหมาะสมของจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่/ ครั้ง

Green Services: สนับสนุนการเสนอขายรูปแบบการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานและคุณภาพที่ดี ภายใต้การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีการดูแลอย่างเหมาะสม

Green Plus: เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบแทนสู่สังคม ด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ดี เช่น การปลูกป่า เป็นต้น

ซึ่ง ททท. จะสื่อ “สาร” ข้างต้น ไปยังนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและทั่วโลก เพื่อตอกย้ำภาพลักษณ์ “คุณค่า” ของแบรนด์ “ประเทศไทย” ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกและเกิดความเชื่อว่าปี 2552 เป็นปีที่คุ้มค่าที่จะท่องเที่ยวไทย

แนวคิดเกี่ยวกับตลาดน้ำภาคกลาง

ตลาดน้ำ

ตลาดน้ำเป็นชื่อที่เรียกแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในท้องน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ แต่เดิมนอกจากจะเรียกนับแล้วยังมีชื่อที่เรียกกันว่า ตลาดเรือ หรือตลาดท้องน้ำ และในที่สุดก็กลายเป็นตลาดน้ำ ดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (ราตรี โดเฟงพัฒน์, 2543, หน้า 3)

ตลาดน้ำในแถบภาคกลางนี้มีอยู่ทั่วไปตามบริเวณลำน้ำทั้งหลายนอกจากที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาแล้วยังมีอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำนครชัยศรี แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง เพราะในสมัยก่อนการคมนาคมที่ใช้ติดต่อ การไปมาหาสู่กัน ลำน้ำคือเส้นทางสัญจรที่สำคัญอย่างยิ่งบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางที่มีลักษณะภูมิประเทศเหมือนกับแอ่งน้ำขนาดใหญ่ จะเห็นได้จากชื่อบ้านชื่อเมืองที่บ่งบอกให้เห็นถึงสภาพท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น โลก ใช้เรียกพื้นที่ที่สูงใกล้กับแหล่งน้ำ (โลกห้วย คือชื่อเดิมของชุมชนริมน้ำดอนห้วย) บาง หมายถึง ถิ่นที่มีแหล่งน้ำ ลำคลองไหลผ่าน (บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางแค) ซึ่งคำเหล่านี้มีมากมายนับไม่ถ้วน

ตลาดน้ำ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสายน้ำในวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินชีวิต และหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ตามสภาพที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตเช่นนี้ ยิ่งในอดีตด้วยแล้วแทบจะกล่าวได้ว่า บ้านเมืองของเราไม่มีอาชีพใดจะเหมาะสมเท่ากับการทำเกษตรกรรมเลย ทั้งนี้เพราะความ อดอยากของดินและความอุดมของน้ำดังกล่าว และเมื่อเกษตรกรได้ผลผลิตออกมาแล้วก็จะนำผลผลิตเหล่านั้นมาซื้อขายแลกเปลี่ยนในสถานที่ที่สะดวกเหมาะสมต่อการติดต่อเดินทาง นั่นก็คือในท้องน้ำนั่นเอง

ดังที่กล่าวในตอนต้นแล้วว่า ในอดีตผู้คนใช้ทางน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ จึงไม่มีที่ใดจะเหมาะสมกับการตั้งบ้านเรือนเท่ากับตามริมฝั่งน้ำ ด้วยเหตุนี้ในบริเวณที่ราบลุ่ม เช่น ในเขตจังหวัดพื้นที่ภาคกลางแห่งที่ราบลุ่มเจ้าพระยาจึงดูเหมือนว่า มีผู้คนมาตั้งหลักแหล่งกันมากกว่าเขตอื่น เมื่อมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานกันมากตามริมฝั่งน้ำสายเดิมหรือที่มีอยู่เดิมกันมากขึ้น ผู้ที่อพยพมาอยู่ทีหลังก็จะขุดคลองหรือลำประโดงเพื่อชักน้ำต่อเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นแผ่นดินลึกเข้าไปอีก ด้วยเหตุนี้จึงมีคูคลองเชื่อมต่อกันตลอดมากมายในเขตที่ราบลุ่ม ยังผลให้การคมนาคมทางน้ำเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เกษตรกรจะนำผลผลิตในเรือกสวนไร่นาของตนบรรทุกเรือไปขาย จึงเกิดสถานที่นัดพบแลกเปลี่ยนซื้อขายกันที่จุดจุดหนึ่ง ในวันและเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ใดทราบแหล่งแลกเปลี่ยนซื้อขาย เขาก็จะนำสิ่งของจากสวนของตนมาขายบ้างซึ่งเรียกกันว่า “นัด” ในแถบจังหวัดนครปฐม มักนิยมที่จะกำหนดการนัดพบว่าจะไปซื้อขายกันโดยกำหนดวันทางจันทรคติ ได้แก่ วันข้างขึ้นหรือข้างแรมใดที่จะนัดพบกันตามวันและเวลานั้น ๆ แต่ถ้าสถานที่นัดพบนั้นกลายเป็นที่ชุมชนซื้อขายชนิดมีเป็นประจำทุกวัน นัดดังกล่าวจะกลายเป็นตลาดน้ำไป เช่น นัดอัมพวาที่สมุทรสงคราม

กลายเป็นตลาดน้ำอัมพวา น้ำลําพญาเป็นตลาดน้ำลําพญา น้ำคองการามดอนหวายเป็นตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

ตลาดน้ำในยุคปัจจุบัน

สังคมไทยในอดีตช่วงระยะเวลาประมาณปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา วิถีชีวิตของเกษตรกรและประชาชนในภาคกลางเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการปรับระบบเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น โดยมีการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504–2509) เป็นตัวกำหนดบทบาทในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ และสังคมเป็นครั้งแรก ทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากระบบการค้าย่อย มาเป็นระบบการค้าสากล ซึ่งรัฐได้ส่งเสริมให้เกษตรกรหันไปผลิตพืชผลเพื่อการอุตสาหกรรมและการส่งออกแทนการปลูกเพื่อการอยู่กินอย่างพอมีพอใช้ตามวิถีสังคมเกษตรเช่นแต่ก่อน

ดังนั้น ระบบการคมนาคมทางบกจึงเกิดขึ้นและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพื่อรองรับการเติบโตและการขยายตัวมากขึ้น และเมื่อถนนเข้ามามีบทบาทสำคัญแทนแม่น้ำลำคลอง การแลกเปลี่ยนซื้อขายกันในท้องน้ำจึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป แต่ดูเหมือนว่าการดำรงชีวิตของชุมชนริมน้ำและเกษตรกรที่ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยดำเนินไปอย่างเรียบง่ายตามครรลองของธรรมชาติ ที่มีสายน้ำเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตนี้ กับเป็นสิ่งที่มีความสนใจให้ผู้คนต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม เชื้อชาติ และต่างศาสนา ไคร้ชมและสัมผัสยิ่งนัก ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจึงเล็งเห็นประโยชน์ในการนำระบบวิถีชีวิตของเกษตรกร ชุมชนริมน้ำ อันเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งสามารถนำมาโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นจุดขาย โดยเฉพาะกับอาคันตุกะชาวต่างชาติ และเมื่อวัตถุเปลี่ยนไปเช่นนี้ รูปลักษณ์ของตลาดน้ำจึงย่อมผิดแผกไปจากเดิม กลายเป็นตลาดน้ำที่สนองต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลิตผลทางการเกษตรที่นำมาจัดจำหน่ายไม่ใช่แต่เฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้นหากแต่มาจากทั่วทุกภาคของไทย และมีราคาสูงซึ่งมุ่งหมายแต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อาจไม่เป็นที่ต้องการของคนในท้องถิ่นมากนัก แต่กระนั้นตลาดน้ำก็ยังมีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างสม่ำเสมอ และดูเหมือนว่าเมื่อประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างหันมาประชาสัมพันธ์ชักชวนให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น แทนการท่องเที่ยวในต่างประเทศในช่วงระยะเวลาที่เองการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นที่นิยม

อย่างกว้างขวางเป็นที่นิยมของประชาชน ตัวอย่างเช่น มีรายการนำเที่ยวตามสวนควบคู่กับการชม
ตลาดน้ำ เมื่อผู้คนในเมืองอยากสัมผัสชีวิตที่สงบ หรือเพื่อต้องการศึกษาวิถีชีวิตของชาวสวน
ก็สามารถทำได้ในบางพื้นที่นักท่องเที่ยวก็สามารถพักผ่อนได้ การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มักมี
การผสมผสานการอนุรักษ์ธรรมชาติ ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (แอดวานซ์ ไทยแลนด์ จีโอกราฟฟิก,
2543) ได้อธิบายถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ในประเทศไทยไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยว
อย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรม
ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการ
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา
ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ตลาดน้ำดอนหวาย

ประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำดอนหวาย

ตลาดน้ำดอนหวายตั้งอยู่ที่ตำบล บางระทึ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม
ริมแม่น้ำท่าจีน ความยาวของตลาดประมาณ 300 เมตร ซึ่งตลาดเดิม (หลังศาลเจ้าในปัจจุบัน) มีอายุ
ไม่น้อยกว่า 100 ปี อยู่ติดกับวัดคงคารามดอนหวาย ตลาดมีลักษณะตัวอาคารเป็นอาคารไม้ติดต่อกัน
เป็นแถว สร้างหันหน้าเข้าหากัน ตรงกลางเป็นทางเดิน ตั้งแต่อดีตสมัยรัชกาลที่ 6 ที่อยู่ติดริม
แม่น้ำท่าจีน มีพ่อค้า แม่ค้า นำสินค้า และอาหารมาจำหน่ายในบริเวณวัดดอนหวาย มีตลาดนัดสินค้า
ทางการเกษตรที่วัดดอนหวายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 07.00-18.00 น. และมีเรือบริการนำเที่ยวชมทิวทัศน์
ของสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน ตลาดเริ่มเป็นที่รู้จักตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2543 สมัย IMF ข้าวของแพง คนไทย
ประหยัด จึงค้นหาสินค้าราคาประหยัดเดิมที่เป็นเพียงตลาดภายในชุมชนที่ไม่ได้ใหญ่โตหรือ
มีชื่อเสียงโด่งดังอะไร ในยุคที่การสัญจรและการค้าขายทางน้ำยังคับคั่ง ชาวบ้านจะพายเรือแจว
มาซื้อหาข้าวปลาอาหาร ที่ตลาดดอนหวายกันทุกวัน จนมาช่วงเวลาหนึ่ง สีสันการค้าขายของชุมชน
แห่งนี้ก็จืดจางลงไป เนื่องจากมีการสร้างถนนวัดไร่จิง ตัดผ่านหน้าชุมชนเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว
เป็นเหตุให้ชาวบ้านหันไปซื้อหาของจากนอกชุมชนแทน เพราะการเดินทางสะดวกขึ้น พ่อค้า
แม่ขายในตลาดดอนหวาย จึงต้องโยกย้ายแหล่งทำมาหากินไปอยู่ที่อื่น ตลาดดอนหวายเกือบจะ
กลายเป็นตลาดร้าง มีร้านค้าอยู่ไม่ถึง 10 ร้านที่ยังคงยื่นหัดค้าขายอยู่จนมาวันหนึ่ง ประมาณปีครึ่ง
ที่ผ่านมา เมื่อทีมงาน “เที่ยวไป กินไป” จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำทีมโดย พลเอก โภาส

โพธิแพทย์ ได้เดินทางไปรับประทานเป็ดพะโล้ที่ร้านนายหนับ และตีพิมพ์เรื่องราวเป็ดพะโล้ รสอร่อยของร้านนายหนับ และบรรยากาศตลาดดอนหวายสู่สาธารณชน ตั้งแต่นั้นก็เสมือนว่า ตลาดดอนหวายได้เกิดใหม่เป็นครั้งที่ 2 เพราะเช้าวันรุ่งขึ้น ตลาดดอนหวายก็เต็มไปด้วยผู้คน นับร้อยที่ต้องการมาพิสูจน์ความอร่อยของอาหารชนิดต่าง ๆ และชื่นชมบรรยากาศเก่า ๆ ที่นับวันจะหายากขึ้นทุกที พ่อค้าแม่ขายที่เคยย้ายไปค้าขายอยู่ที่อื่น เมื่อรู้ว่าตลาดดอนหวาย กลับมาคึกคักอีกครั้ง ต่างก็พร้อมใจกันกลับมาค้าขาย ณ ตลาดเดิม พ่อค้าแม่ค้าจากที่ไกล ๆ เช่น อุษยา ปทุมธานี ระยอง ฯลฯ ก็นำสินค้ามาจำหน่ายด้วย จำนวนร้านค้าจึงเพิ่มมากขึ้น สินค้าก็ หลากหลายไปกว่าแต่ก่อน ประกอบกับรายการโทรทัศน์ และสื่อชนิดต่าง ๆ ทอยกันทำข่าว เกี่ยวกับอาหารบ้าง เกี่ยวกับตลาดบ้าง ไม่เว้นแต่ละวัน อีกทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็ช่วย ประชาสัมพันธ์อีกแรงหนึ่ง ตลาดดอนหวายจึงมีชื่อเสียงโด่งดังอย่างรวดเร็ว

ทุกวันนี้ นอกจากนักท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียงแล้ว นักท่องเที่ยวจากจังหวัดที่อยู่ ไกลออกไป เช่น สุพรรณบุรี ระยอง ฯลฯ รวมไปถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก็จะหาโอกาสแวะมา ซื้อหาของกินอร่อย ๆ ที่นี่ แต่ที่มากที่สุด ก็เห็นจะเป็นนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ นั่นเอง เหตุผลหนึ่ง อาจเป็นเพราะระยะทางไม่ไกลมากนัก และถนนหนทางก็สะดวก มีแผ่นป้ายบอกทางเข้า ตลาดดอนหวายอย่างเด่นชัด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน คือถ้าไม่มาซื้อ เป็ดพะโล้ ก็ต้องมาซื้อขนมไทยซึ่งมีหลากหลาย หรือไม่กี่ห่อหมกปลาช่อน เพราะทั้งสามอย่างนี้ เป็นอาหารขึ้นชื่อ ขนาดว่าถ้าใครมาตลาดดอนหวายแล้วไม่ได้ซื้ออย่างใดอย่างหนึ่งในสามอย่างนี้ กลับไป ก็แสดงว่ามาไม่ถึงตลาดดอนหวาย



ภาพที่ 2-2 ร้านเปิดทะเลน้อย

ในตลาดยังมีของอร่อย ๆ อีกมากมายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ ทั้งน้ำอ้อย น้ำตาลสด น้ำมะพร้าวอ่อนที่หอมหวานน่าดื่ม บรรจุในตุ่มดินเผาใบเล็ก ๆ ทำให้เมื่อดื่มแล้วรู้สึกเย็นชื่นใจ ยาวนาน ช่วยบรรเทาความเหนื่อยล้าหลังการเดินซื้อสินค้า นอกจากนี้ก็ยังมีผักและผลไม้ นานาชนิด จำหน่ายในราคาข่อมเยา โดยเฉพาะส้มโอ ผลไม้ขึ้นชื่อของนครชัยศรีที่เจ้าของสวนขนมาขายเอง จึงมั่นใจได้ในเรื่องคุณภาพ และสามารถต่อรองราคากันได้

ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศการรับประทานอาหาร ที่นี่ก็มีบริการห้องเรือชมบรรยากาศสองฟากแม่น้ำท่าจีนไปพร้อม ๆ กับการรับประทานอาหาร เป็นระยะเวลาหนึ่งชั่วโมงครึ่งโดยประมาณ หรือถ้าไม่ต้องการรับประทานอาหาร เพราะอิมอร่อยไปเรียบร้อยแล้ว จะนั่งเรือชมบรรยากาศอย่างเดียวก็น่า สนทนราคาค่าโดยสารแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม และจะมีเรือออกเป็นรอบ ๆ ไป



ภาพที่ 2-3 เรือนำเที่ยว

สำหรับบรรยากาศทั่ว ๆ ไปของตลาดดอนหวายนั้น ในวันธรรมดาจะเงียบเหงา แต่พอถึงวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ผู้คนจะแน่นขนัดชนิดเดินหลีกกันไม่พ้นทีเดียว แม้ตลาดแห่งนี้จะไม่ใช่ตลาดที่ก่อตั้งและพัฒนาตัวเองมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 100 กว่าปี ที่ผ่านมา แต่การที่ตลาดแห่งนี้หวนกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง ก็เพราะความร่วมมือของคนในชุมชน ที่พยายามจะดำรงรักษาให้ตลาดแห่งนี้คงอยู่ชุมชนต่อไป แต่ท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยว ที่เชี่ยวกรากเช่นนี้ ชาวชุมชนจะรักษาตลาด โบราณริมแม่น้ำท่าจีนแห่งนี้ไว้ได้นานสักแค่ไหน เป็นสิ่งที่คนในชุมชนต้องใคร่ครวญ และเตรียมรับมือด้วยเช่นกัน (ตลาดน้ำดอนหวาย นครปฐม, 2553)

ในปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้จัดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป ภาคกลาง คณะกรรมการฯ ได้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป โดยคัดกรองมาจาก 309 หมู่บ้าน เป็น 120 หมู่บ้าน ซึ่งในขั้นสุดท้าย จะคัดสรรเป็น OVC (OTOP Village Champion) จำนวน 60 หมู่บ้าน และ บ้านโคกหวาย (พื้นที่ตลาดน้ำดอนหวาย หมู่ 5 ตำบลบางกระพิก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม) อยู่ในลำดับที่ 9 ประเภท หมู่บ้านเชิงเกษตรกรรม (Agricultural Tourism) จุดขาย คือ นาข้าว สวนผลไม้ ดอกไม้ สมุนไพร เลี้ยงสัตว์ (OTOP ภาคกลาง, 2553)



ภาพที่ 2-4 ร้านขายส้มโอนครชัยศรี

ทุนทางวัฒนธรรม ด้านโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ

วัดดอนหวายเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีอายุถึงปัจจุบัน 157 ปี นอกจากนี้พระผู้ที่สร้างวัด พระผู้บูรณะและปฏิสังขรณ์วัด รวมทั้งอดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวายหลายรูปต่างก็มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในสมัยพระอริการยอด อินทรส ท่านเป็นพระที่ออกธุดงค์ อยู่เสมอ จึงได้เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ไกลจนถึงเมืองหงสาวดีและเจดีย์เวดากอง ประเทศพม่า ด้วยเหตุนี้โบราณวัตถุและศิลปวัตถุของวัดจึงมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในส่วนที่สูญหายไปก็มี พระครูไพศาลธรรมวาทิ (เท่ โกวิท) อดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวายรูปที่ 8 ซึ่งเป็นศิษย์ของพระอริการยอด อินทรส จึงได้ทำการรวบรวมพระพุทธรูป พระบูชา เครื่องเบญจรงค์ เครื่องลายคราม และสิ่งของต่าง ๆ ของวัด โดยมอบหมายให้พระเจริญ นาคกรกิจโต ศิษย์เป็นผู้จัดทำทะเบียนด้วยการถ่ายรูป วัดขนาดและจดบันทึกข้อมูลที่สำคัญเอาไว้ เพื่อเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่าสิ่งของเหล่านี้เป็นสมบัติของ

วัดดอนหวาย จากนั้นพระครูไพศาลธรรมวาทิ อดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวาย ได้ลงลายเซ็นรับรองเอาไว้ใน “สมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัดดอนหวาย” รวม 2 เล่ม ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2539

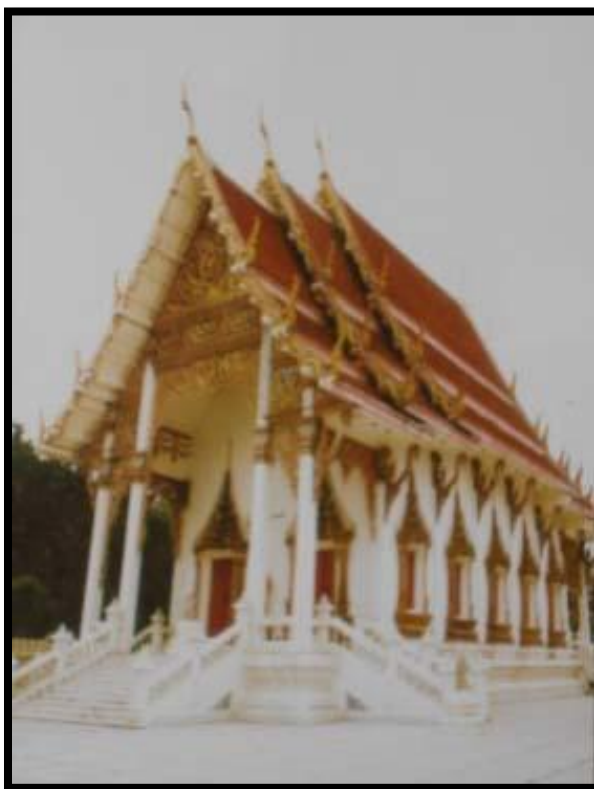
ต่อมาพระเมธีธรรมานันท์ เมื่อได้มารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดดอนหวายจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจทรัพย์สินภายในวัดดอนหวาย “ที่ ว.4/2550 ลงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2550” ประกอบด้วย พระสาธิต (สิริวฑฒ โน) พระเจริญ (นาครกจิโต) พระพุฒิพงษ์ (กิตติวฑฒ โน) กำนัน บัญชา วุฒิสังคะ นายสัญญา สุกล้ำเลิศ และ ส.จ.จักรพงษ์ ทินมณี

โดยเฉพาะ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุต่าง ๆ ของวัด เพื่อที่จะนำความรู้มาเผยแพร่ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ และเกิดความภาคภูมิใจในเกียรติประวัติของวัดดอนหวายสืบไป

อุโบสถ อุโบสถหลังเก่าของวัดดอนหวายได้สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวัด ตัวอุโบสถมีขนาดค่อนข้างใหญ่หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ลักษณะโดยทั่วไปเป็นอุโบสถทรงโรงที่มีฐานค่อนข้างเตี้ย ผนังทั้ง 4 ด้านก่ออิฐถือปูนค่อนข้างหนา หลังคามุงด้วยกระเบื้องว่าว ผนังด้านหน้ามีหน้าต่าง 4 ช่องบานทำด้วยไม้สัก ผนังด้านหลังมีบานหน้าต่าง 4 บาน แต่ทำเป็นหน้าต่างปูนหลอกซึ่งไม่สามารถเปิดปิดได้ ผนังด้านข้างมีบันไดทางขึ้นลงอยู่ด้านละ 2 ช่อง และมีบานหน้าต่างด้านละ 5 ช่อง หน้าต่างบางช่องทำเป็นปูนหลอก ภายในอุโบสถมีเสาสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ 2 แถวเพื่อรองรับคานบนของหลังคา เบื้องหน้ามีแท่นฐานปูนขนาดใหญ่ พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตรนั่งอยู่ทั้ง 2 ข้าง ส่วนพระประธานประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปบูชาขนาดต่าง ๆ ตั้งอยู่บนฐานดังกล่าวอีกเป็นจำนวนมาก ส่วนผนังด้านหลังพระประธานมีแท่นปูนยาวตลอดแนวและมีพระพุทธรูปขนาดต่างๆวางอยู่เต็มพื้นที่เช่นกัน ในปี พ.ศ. 2504 นายตำรวจอินกระทีก กำนันตำบลบางกระทีก นายเลียง แซ่เอี้ยว นางเจิม แซ่เจี้ย และชาวตลาดดอนหวายได้ร่วมกันทำการบูรณะและปฏิสังขรณ์อุโบสถ วิหาร และเจดีย์บางองค์ขึ้นใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 นายสัญญา สุกล้ำเลิศ และคณะสำรวจมี นายวันชัย หวลนิวัตวิงษ์ นายช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร และร้อยตรีคมสัน โปธิสุวรรณ จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ออกสำรวจตามวัดต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี เพื่อเก็บข้อมูลด้วยภาพถ่าย พบว่าที่หน้าบันอุโบสถหลังเก่าของวัดดอนหวายทำด้วยไม้ มีการแกะสลักลงรักปิดทองและประดับกระจก โดยเฉพาะ

ด้านทิศตะวันออกพื้นที่ด้านล่างทางมุมด้านทิศเหนือยังพอมองเห็นได้ต่าง ๆ เป็นรูปหมู่ทิวเขา สำหรับรูปแบบและลักษณะของอุโบสถหลังเก่านั้นเป็นศิลปะและลักษณะของอุโบสถหลังเก่านั้น เป็นศิลปะแบบประเพณีนิยมในรัชกาลที่ 3

ต่อมาเมื่ออุโบสถหลังเก่าทรุดโทรมลงมาก คณะกรรมการของวัดจึงได้รื้อออกและสร้าง หลังใหม่ขึ้นแทนในที่เดิมเมื่อปี พ.ศ. 2529 ลักษณะ โดยทั่วไปเป็นงานสถาปัตยกรรมไทยทรงสูง หลังคาซ้อน 3 ชั้น ด้านหน้าและด้านหลังมีเสารองรับมุข มีบันไดทางขึ้นทางด้านหน้า 3 ทาง ด้านหลัง 2 ทาง หน้าบันด้านหน้าตกแต่งด้วยภาพธรรมจักรล้อมรอบด้วยลวดลายไทย ได้ธรรมจักร มีข้อความ ดังนี้ “สพพ ฐมมา นาล อภินิ เวสาย” ส่วนหน้าบันด้านหลังมีข้อความเช่นกัน ดังนี้ “วยธัมมา อูปป มาเทน สมปา เทถ” ส่วนเหนือซุ้มประตูและซุ้มหน้าต่างตกแต่งเป็นซุ้มแบบ ยอดมณฑปทั้งหมด



ภาพที่ 2-5 อุโบสถหลังใหม่ วัดดอนหวาย

พระประธานในอุโบสถ เป็นของเดิมซึ่งเคยประดิษฐานอยู่ในอุโบสถหลังเก่า พุทธลักษณะ โดยทั่วไปเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบปางมารวิชัย พระพักตร์รูปสี่เหลี่ยม มุมมน พระวรกายผิ้วผายและสง่างาม โดยประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีขนาดใหญ่ พระประธานองค์นี้นามว่า “หลวงพ่อวิไลย์เลิศ” ต่อมาพระเมธีธรรมานันท์ ได้เปลี่ยนชื่อเดิมจาก “หลวงพ่อวิไลย์เลิศ” มาเป็น “หลวงพ่อวิไลเลิศ” แปลว่า งามที่สุด ด้านหน้าหันสู่ทางทิศตะวันออกซึ่งเป็นทิศแห่งความรุ่งเรือง พุทธศิลป์ที่ปรากฏเป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้านซ้ายขวา มีพระโมคคัลลานะและพระสารีบุตรประทับนั่งอยู่ด้านละองค์ หนึ่งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2505 นายเรียน อินกระทิก ซึ่งขณะนั้นมีอายุ 85 ปี ได้เล่าว่าในสมัยที่พระอธิการยอด อินทรส ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสอยู่นั้น วัดคอนหาวยได้เคยบูรณะพระประธานมาแล้ว 1 ครั้ง โดยเฉพาะพระเศียรได้รื้อเอาเม็ดพระศก (ผม) ของเก่าออกทั้งหมด และนำเอาของที่สร้างใหม่ขึ้นไปติดแทน ลักษณะเม็ดพระศกของเก่านั้นด้วยปูนขาวผสมทรายมีรูปทรงสามเหลี่ยมแบบเรียบง่ายและลงรักปิดทอง ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร สูง 1.5 เซนติเมตร



ภาพที่ 2-6 พระประธานหลวงพ่อวิไลเลิศ

ต่อมาเมื่อทางวัดคอนหาวยได้สร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น องค์พระประธานดังกล่าว จึงได้รับการบูรณะและลงรักปิดทองขึ้นทั้งหมด นอกจากนี้ยังได้มีการตกแต่งและเพิ่มเติมในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้มีความสวยงาม ดังที่เห็นอยู่ในทุกวันนี้

โบสถารอบอุโบสถ ทำด้วยหินแกรนิต หรือหินที่ใช้ทำครก สีเขียวค่อนข้างหนา โบสถามีรูปคล้ายห้าเหลี่ยมปลายยอดแหลม ออกเสมาแกะสลักเป็นลายประจำยาม ส่วนบนและส่วนล่างแกะเป็นลายประจำยามครึ่งดอก เอวเสมาทำเป็นลายกนกแบบง่าย ๆ คล้ายลายกาบซ้อนกันขึ้นไป ทั้งด้านหน้าและด้านข้าง ด้านหลังไม่มีการตกแต่งแต่อย่างใด จากลักษณะและลวดลายที่ปรากฏสันนิษฐานว่าเป็นโบสถาศิลปะในรัชกาลที่ 3 อาจารย์ประยูร อรุณานู หรือ น. ณ ปากน้ำ ได้กล่าวไว้ว่า “ในสมัยนั้นมีขนาดเล็กแต่หนา นิยมสั่งทำโบสถาจากหัวเมืองชายทะเล เช่น อ่างศิลา ชลบุรี หรือที่สั่งทำจากประเทศจีนก็มีโบสถาแบบนี้พบมากตามวัดเล็ก ๆ ที่สถาปนาขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทั้งในพระนครและต่างจังหวัดหลายสิบแห่งด้วยกัน” (น. ณ ปากน้ำ, 2524, หน้า 54) ดังนั้นโบสถาดังกล่าวสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวัด ส่วนฐานของเดิมนั้นก่ออิฐถือปูน ฐานชั้นล่างสุดรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมมสิบสอง ฐานชั้นกลางทำเป็นขาสิงห์คู่มือกลม ส่วนฐานชั้นบนสุดรูปบัวกลุ่มตกแต่งด้วยลายปูนปั้นรูปใบไม้แบบลายฝรั่งซึ่งเป็นรูปแบบศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก นิยมนำมาใช้ประดับตกแต่งกันอย่างแพร่หลายในรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา (อภิรักษ์ นาคคง, 2515 หน้า 155) ปัจจุบันโบสถาเก่าของวัดยังคงอยู่ ส่วนฐานรองรับได้สร้างขึ้นพร้อมกับอุโบสถหลังใหม่



ภาพที่ 2-7 ไบเสมารอบอุโบสถ

วิหาร วิหารของวัดคอนหาวยตั้งอยู่ที่ทิศเดียวกับอุโบสถในแนวขนาน มีลักษณะเป็นทรงโรงมีเสาระเบียงหรือเสานางเรียงล้อมรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องว่าว มีบันไดทางขึ้นลงอยู่ทางด้านข้างด้านละ 2 ทาง ผนังด้านหน้าและด้านหลังมีประตูทางเข้าออกอยู่ 2 ทางเช่นกัน ผนังด้านข้างมีบานหน้าต่างทำด้วยไม้สักและบางช่องก็ทำเป็นหน้าต่างปูนหลอกซึ่งไม่สามารถเปิดปิดได้ ภายในมีพระประธานประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีสูง มีพระพุทธรูปบูชาขนาดต่าง ๆ ตั้งอยู่หลายองค์ ส่วนหน้าบันของวิหารหลังนี้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ตกแต่งด้วยปูนปั้นเป็นลวดลายก้านขดแบบลายฝรั่ง ตรงกลางมีรูปวงกลมภายในทำเป็นรูปปราสาทอยู่ 1 หลังมี 3 ยอด ด้านข้างซ้ายขวา มีรูปพัตยศ จากสัญลักษณ์ดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับตราประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาก เพราะมีรูปปราสาทอยู่ตรงกลางเหมือนกัน ส่วนพัตยศที่ปรากฏอยู่ทางด้านข้างนั้น อาจหมายถึงตอนที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก ป.ธ. 3) หรือพระธรรมราชานุวัตร (อาจ จนทโชโต) ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่

ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าหน้าบันของวิหารดังกล่าวนี้จึงเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึง การที่ได้นำเอาช่างมาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสร้างวัดในตอนที่ได้เลื่อนสมณศักดิ์สูงขึ้น ในครั้งนั้น สำหรับวิหารหลังนี้เคยทำการบูรณะและปฏิสังขรณ์ใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2504 และครั้งสุดท้าย ประมาณปี พ.ศ. 2534 จากภาพถ่ายเก่าพบว่าทางวัดคอนหาวยได้คงรักษาโครงสร้างรูปแบบของเดิม เอาไว้ทั้งหมด ส่วนลวดลายที่ปั้นตกแต่งเพิ่มเติมภายหลัง ได้แก่ ลายใต้จั่วด้านหน้าวิหารมีข้อความ ดังนี้ “จิ เจ รุ นิ” หมายถึง หัวใจของ “พระอภิธรรม” อันประกอบด้วย “จิต เจตสิก รูป นิพพาน” ส่วนพื้นที่ของลายหน้ากระดานประดับใต้จั่วด้านหลังวิหารมีข้อความ ดังนี้ “อุปาหะขณะะ ฐิติขณะะ ตังคะขณะะ” หมายถึง “ไตรลักษณ์” อันประกอบด้วย “การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ คับไป”



ภาพที่ 2-8 รูปปราสาท 1 หลัง มี 3 ยอด ด้านข้าง ซ้ายขวา มีรูปพัตยศ

พระประธานในวิหาร เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขัดสมาธิราบ ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีค่อนข้างสูง พระประธานนามว่า “หลวงพ่อวิสาร” หันหน้าสู่ทางทิศตะวันออก ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้านซ้ายขวามีพระโมกข์คัลลานะและพระสารีบุตรประทับยืนอยู่ด้านละองค์ ต่อมาภายหลังที่ทางวัดได้ทำการบูรณะและปฏิสังขรณ์อุโบสถและวิหารครั้งใหญ่เสร็จสิ้นแล้ว

ประมาณปี พ.ศ. 2507 นายเหมื่อน บุญมา ซึ่งเป็นช่างทรงของหลวงพ่อวิสาหารจึงได้ย้ายการเข้าทรง จากที่บ้านเปลี่ยนมาเข้าทรงภายในวิหารแทน เนื่องจากความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อวิสาหาร จึงทำให้มีประชาชนพากันมากราบไหว้เป็นจำนวนมาก ทางคณะกรรมการของวัดคอนหาวย ในขณะนั้นจึงได้สร้างพระเครื่องและวัตถุมงคลของหลวงพ่อวิสาหารไว้มากมายหลายแบบ ได้แก่ ธงผ้ารูปสามเหลี่ยม พระเหรียญ และแหวนลงยาสี เป็นต้น ซึ่งในขณะนั้นชาวจีนในตลาดคอนหาวย ได้เข้ามาให้ความร่วมมือกับทางวัดอยู่เสมอจนเกิดมีประเพณีการทิ้งกระจาดขึ้น เพื่อแจกเป็นทาน ให้แก่ผู้ที่มาร่วมงานอีกด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ทางวัดได้ทำการบูรณะและปฏิสังขรณ์วิหาร องค์หลวงพ่อวิสาหารจึงได้มีการบูรณะขึ้นด้วยเช่นกัน ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน



ภาพที่ 2-9 หลวงพ่อวิสาหาร พระประธานในวิหาร

ส่วนกำแพงแก้วของวัดแต่เดิมนั้นสร้างล้อมรอบอุโบสถ วิหาร และเจดีย์ขนาดใหญ่ เหมือนกับสภาพที่เห็นในปัจจุบัน ด้านทิศตะวันออกมีซุ้มก่ออิฐรูปโค้งแหลมศิลปะฝรั่งแบบกอธิค (Gothic Arts) (กรมวิชาการ, 2540, หน้า 388) คล้ายกับซุ้มประตูทางเข้าห่มกุฏิสงฆ์ที่วัดศาลาปูน วรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ซุ้มประตูทางด้านทิศใต้จะก่อ

แหลมขึ้นไปคล้ายหน้าบัน มีการประดับตกแต่งด้วยปูนปั้นลวดลายใบไม้แบบลายฝรั่ง ลายดังกล่าวนิยมมากในรัชกาลที่ 4 ส่วนทางหงส์ทำเป็นรูปพญานาค ตกแต่งด้วยการระบายสีฝุ่นของจีน มีสีฟ้า สีน้ำตาล และสีเหลืองอมส้ม ชุ่มประตูทางด้านทิศตะวันตกมี 2 ชุ่ม คือ ทางเข้าอุโบสถ 1 ชุ่ม และทางเข้าวิหาร 1 ชุ่ม รูปแบบคล้ายกับชุ่มด้านทิศตะวันออกแต่ดูใหม่กว่ามาก สันนิษฐานว่าคงสร้างขึ้นในภายหลัง ด้านทิศเหนือทราบว่าเคยมีชุ่มประตูทางเข้าออก เช่นกันแต่ได้พังลงนานแล้ว ส่วนกำแพงแก้วของใหม่ที่เห็นอยู่ในทุกวันนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534



ภาพที่ 2-10 กำแพงแก้ว



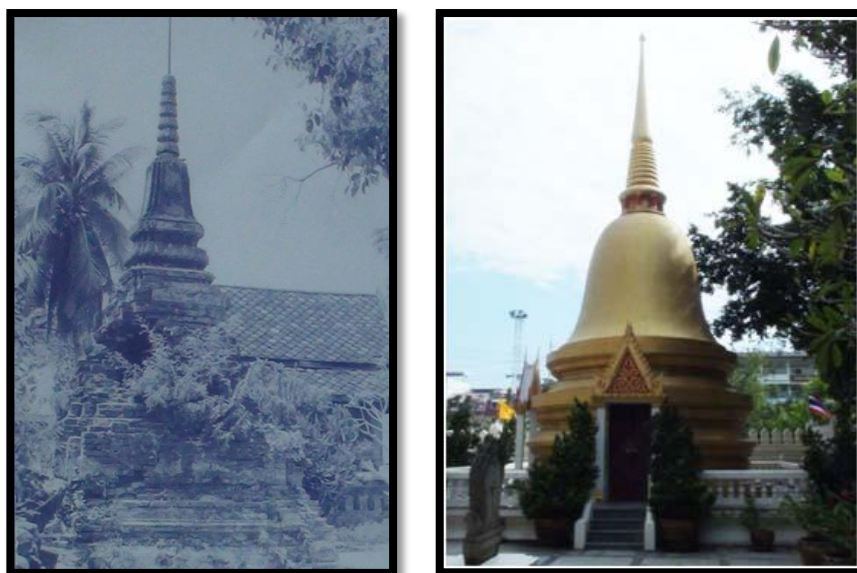
ภาพที่ 2-11 ชุ่มประตูและลายปูนปั้น

พระเมธีธรรมานันท์ เจ้าอาวาสวัดคอนหาวย ได้เล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ในวันเททองว่า มีเหตุอัศจรรย์ที่ควรจะบันทึกไว้ คือ ก่อนถึงเวลาเททองอากาศจะร้อนมากและยิ่งร้อนเป็นทวีคูณ แต่ครั้นพอได้ฤกษ์ตามกำหนด องค์กรประธานเริ่มจับสายสิญจน์ เพื่อประกอบพิธีเททอง แสงแดดจะร่มในทันทีและมีลมพัดโชยในประรำพิธี นอกจากนี้ เมื่อเงยหน้าขึ้นไปบนท้องฟ้าดวงอาทิตย์ทรงกลดเป็นรูปกลมมองเห็นได้อย่างชัดเจน หลังจากเสร็จพิธีเททองแล้วอากาศกลับร้อนอบอ้าวขึ้นมาอีกครั้ง พอถึงเวลาเย็นมีฝนตกลงมาอีกเล็กน้อย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนับว่าเป็นสิ่งที่ยากแก่การอธิบายเป็นอย่างยิ่ง

เจดีย์ วัดคอนหาวยนี้มีเจดีย์ขนาดใหญ่ที่เก่าแก่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวัดรวม 4 องค์ โดยตั้งอยู่บริเวณมุมกำแพงแก้วด้านในทั้ง 4 มุม ดังนี้

เจดีย์ด้านทิศตะวันออก แต่เดิมเคยมีเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่แบบย่อไม้มุมสิบสองทรงจอมแห ฐานวางซ้อนเรียงสูงลดหลั่นกันขึ้นไปรวม 7 ชั้น ตอนบนทำเป็นบัวปากฐาน องค์กรระฆังบริเวณมุมทำเป็นลายรักร้อย ปล้องไฉนทำเป็นบัวกลุ่มขึ้นไปโดยตลอด เจดีย์องค์นี้ต่อมาส่วนบนชำรุดจึงมีประชาชนเข้าไปขุดค้นและได้พระเครื่องไปจำนวนมาก เช่น พระสมเด็จ พระหุยานลพบุรี เนื้อชิน และพระเนื้อดินเผาอีกส่วนหนึ่ง ทราบว่าเป็นพระที่มีผู้นำมาบรรจุในภายหลัง เมื่อองค์เจดีย์ทรุดโทรมลงมากทางวัดจึงได้รื้อเอาออกทั้งหมด ต่อมาทางวัดจึงได้สร้างขึ้นใหม่เป็นเจดีย์รูปกลมทรงระฆังคว่ำหรือทรงลังกาดั้งอยู่บนแท่น มีบันไดทางขึ้นลงและซุ้มทางเข้าออกรวม 2 ด้าน ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ปางสมาธิ ปางมารวิชัย ปางประทานพร รวม 6 องค์ ส่วนพระประธานเป็นพระพุทธรูปชินราชภายในซุ้มเรือนแก้วอีก 1 องค์ ผนังภายในตกแต่งด้วยจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนล่างเขียนลายเฟื่องอุบะและลายดอกไม้ไม้ร่วง ส่วนบนเขียนเรื่องพุทธประวัติและสัญลักษณ์ที่สำคัญในทางพุทธศาสนา ได้แก่ รอยพระพุทธรบาท ธรรมจักร เสมอ และภาพพระศรีอาริยมต ไตรย์ หรือพระพุทธรเจ้าองค์ที่จะตรัสรู้เป็นองค์ต่อไป สำหรับภาพทั้งหมดด้านล่างจะเขียนคำอธิบายไว้ทุกตอน มีส่วนหนึ่งเขียนไว้ว่า “จิตรกรรมไทยฝาผนังองค์พระเจดีย์ พ.ท.ชวลิต อ่วมศิริ (ศบ.จิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร) ผู้ออกแบบและเขียน สถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร ที่ปรึกษา นักศึกษาสาขาศิลปะไทย วิทยาลัยช่างศิลปะ กรมศิลปากร ผู้ร่วมงาน อาจารย์สิริรัตน์ อ่วมศิริ ผู้ควบคุมดำเนินงานวาดเมื่อ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2543” นอกจากนี้ยังมีจารึกข้อความ ดังนี้

“เจดีย์สร้างเมื่อ พ.ศ. 2542 โดยความร่วมมือศรัทธาประชาชน” ส่วนด้านนอกที่ฐานทางด้านทิศใต้ของเจดีย์มีข้อความ ดังนี้ “พ.ศ. 2542”



ภาพที่ 2-12 เจดีย์ด้านทิศตะวันตกขององค์เก่าและองค์ใหม่

เจดีย์ด้านทิศใต้ เป็นเจดีย์รูปกลมของเก่าขนาดใหญ่ มีฐานสูงจำนวน 7 ชั้น ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมไม้มุมสิบสอง องศาผนังทรงลังกา บัลลังก์รูปสี่เหลี่ยมมีเสาหอรล้อมรอบ ปล่อยให้ชนทำเป็นรูปกลมวางซ้อนขึ้นไปโดยตลอด ส่วนฐานของเจดีย์องค์นี้ชั้นล่างสุดมีรูปยักษ์กำลังยืนแบกฐานเจดีย์อยู่ในช่องซุ้มโค้งทั้ง 4 ทิศ ซึ่งคติ “ยักษ์แบก” ดังกล่าวนิยมสร้างกันตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต่อมาเมื่อองค์เจดีย์ทรุดโทรมไปตามกาลเวลาบรรดาญาติของผู้สร้างจึงได้ทำการบูรณะเจดีย์ตามรูปแบบเดิม ยกเว้นรูปยักษ์แบกปั้นขึ้นใหม่ นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างแผ่นป้ายจารึกข้อความติดไว้ดังนี้ “พระของอาม้าจิว สร้างเมื่อประมาณ 200 ปี ปัจจุบันทรุดโทรมไปมาก ลูกหลานจึงพร้อมใจกันบูรณะขึ้นใหม่ จะได้เป็นที่ยึดเหนี่ยวกราบไหว้กันสืบไป บูรณะเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2531”

เจดีย์องค์ด้านทิศตะวันตก เป็นเจดีย์รูปกลมขนาดใหญ่ฐานสูงมี 7 ชั้น ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมซ้อนกัน 3 ชั้น องศาผนังทรงลังกา บัลลังก์รูปสี่เหลี่ยมซึ่งส่วนบนได้หักหายไปนานแล้ว

ปล้องไฉนทำเป็นรูปกลมวางซ้อนเป็นจังหวะขึ้นไปโดยตลอด ที่สำคัญเจดีย์องค์นี้เคยมีต้นโพธิ์ขนาดเล็กขึ้นอยู่ 1 ต้น ใบมีสีเขียวล้วนทุกใบ ก้านใบมีสีเขียวเข้มดูสวยงามมาก ชาวบ้านเรียกกันว่า ต้นโพธิ์เผือก ซึ่งขึ้นอยู่ที่องค์ระฆังทางด้านทิศตะวันออก กล่าวกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาก ต่อมาได้ตายลงและไม่ปรากฏขึ้นใหม่อีกเลย ในปี พ.ศ. 2542 องค์เจดีย์ทรุดโทรมลงมากทางวัดจึงบูรณะขึ้นใหม่ตามแบบของเดิมซึ่งมีแผ่นจารึกติดเอาไว้มีข้อความดังนี้ “นายลิ นางบุญนาค ศรีคง พร้อมบุตร ธิดา บริจาคเงินบูรณะเจดีย์ พ.ศ. 2542 เป็นเงิน 300,000 บาท” อนึ่ง ในครั้งนั้นเมื่อขุดสำรวจดูรากฐานของเจดีย์องค์เก่าก่อนบูรณะ ได้พบแผ่นอิฐสำหรับปูทำด้วยดินเผามีสีแดงจำนวน 1 แผ่น ที่สำคัญมีรอยเท้าสัตว์กสิปปรากฏอยู่ 2 รอย ซึ่งเกิดจากสัตว์ได้เดินเหยียบก่อนที่จะนำแผ่นอิฐไปเผาไฟ เมื่อนำรอยเท้าดังกล่าวไปให้ผู้ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรอยเท้าสัตว์ดู สันนิษฐานว่าเป็นรอยเท้าของหมูป่า ดังนั้นแสดงว่าพื้นที่ดังกล่าวในบริเวณนี้เมื่อครั้งสมัยต้นรัชกาลที่ 4 ยังมีสัตว์ป่าอยู่ชุกชุม โดยเฉพาะพวกหมูป่า



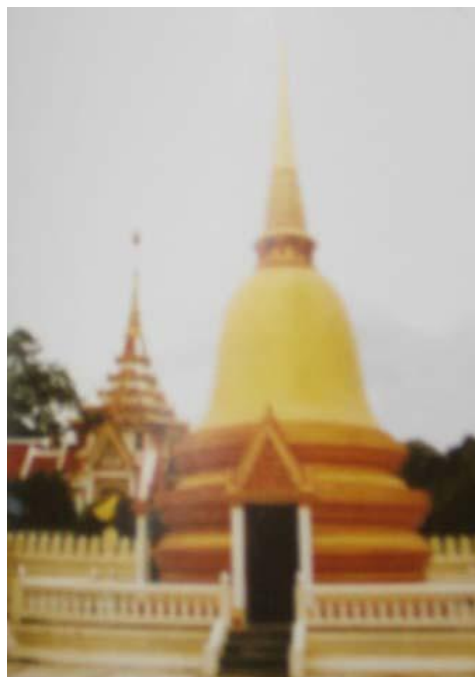
ภาพที่ 2-13 เจดีย์ด้านทิศใต้ องค์เก่าและองค์ใหม่



ภาพที่ 2-14 เจดีย์องค์เก่าด้านทิศตะวันตก และเจดีย์องค์ใหม่

เจดีย์ด้านทิศเหนือ จากการสอบถามผู้สูงอายุในท้องถิ่นหลายท่าน ทราบว่าเคยมีเจดีย์องค์ขนาดใหญ่อยู่เช่นกัน แต่ได้ล้มลงมานานแล้ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ทางวัดได้สร้างองค์เจดีย์ขึ้นใหม่บริเวณมุมกำแพงแก้วทางด้านทิศตะวันออก ดังนั้นจึงได้สร้างเจดีย์อีกองค์หนึ่งทางด้านทิศเหนือตรงมุมกำแพงแก้ว ซึ่งมีลักษณะและขนาดเท่ากันทุกประการ ภายในมีข้อความดังนี้ “การบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์ 2 องค์ ผู้ริเริ่ม โครงการวางแผนนโยบาย พระครูไพศาลธรรมวาทิ (เท่ โกวิท) อดีตเจ้าอาวาสวัดคงคารามดอนหวาย ผู้สืบสาน โครงการ พระอธิการประวิติ ปวตุติโก เจ้าอาวาสวัดคงคารามดอนหวาย คณะกรรมการผู้ดำเนินงาน กำนันบัญชา วุฒิสังคะ ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้านบุญนะ ศรีสนิท ประธานและผู้ออกแบบ อบต.นายสุรัตน์ ฤกษ์ทัศนชัย ควบคุมการก่อสร้าง นายทวี รมเย็น ผู้ใหญ่บ้านเสถียร มีทวี เลขา-เหรียญก นายสมบูรณ์ ขุนทรง ผู้ช่วย” ส่วนภายในองค์เจดีย์ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลองของเก่า (เดิมประดิษฐานอยู่ภายในมณฑปที่รื้อออกแล้ว) และพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรฐานมีจารึกข้อความดังนี้ “นางกนกพร พวงจิตต์ สร้างถวายวัดดอนหวาย อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร” ผนังตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนล่างเขียนรูปรอยพระพุทธรูปขนาดใหญ่ มีพานพุ่มวางสลับกับรูปต้นไม้ประดิษฐ์เรียงอยู่โดยรอบ เหนือขึ้นไปเขียนเรื่องทศชาติชาดก สลับกับช่อมะลิหรือช่อกล้วยไม้แบบต่าง ๆ ถัดขึ้นไปอีกมีรูปเจดีย์และพระพุทธรูปองค์ต่างๆ หลังจากที่ได้ตรัสรู้แล้วเสวยวิมุตติสุข ณ สถานที่ต่าง ๆ พื้นที่บนโดมเขียนรูป

เทพเทวดายูบนาท้อฟ้าโดยรอบ ส่วนการเขียนคำอธิบายภาพก็มีเช่นเดียวกับองค์เจดีย์ทางด้านทิศตะวันออก



ภาพที่ 2-15 เจดีย์ด้านทิศเหนือ

มณฑป วัดดอนหวายแต่เดิมในอดีตมีมณฑปอยู่ 1 หลัง ตั้งอยู่ด้านนอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันตก ระหว่างอุโบสถและวิหารลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่ออิฐถือปูน มีบันไดทางขึ้นลง 3 ทาง คือทิศตะวันตก ทิศเหนือ และทิศใต้ ด้านบนมีระเบียงเดินได้รอบตัวระเบียงตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียวและสีน้ำเงินฉลุลวดลายโปร่งแบบศิลปะจีน กระเบื้องดังกล่าวนิยมมากในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา ภายในเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรบาทจำลองต่อมามณฑปหลังนี้ทรุดโทรมมากเนื่องด้วยเป็นของเก่าครั้งสร้างวัดทางวัดจึงได้รื้อออก ปัจจุบันมณฑปของวัดต่าง ๆ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีมีอยู่เพียงไม่กี่วัด เช่น วัดกลางบางแก้ว วัดห้วยพลู อำเภอนครชัยศรี และวัดบางปลา อำเภอบางเลน ปัจจุบันวัดดอนหวายไม่มีมณฑปแต่ยังคงเหลือเพียงคำบอกเล่าและภาพแห่งความทรงจำของคนรุ่นเก่าเท่านั้น

หอรฆง วัดคณหวายเป็นวัดเก่าแก่ จากหลักฐานมีหอรฆงรวม 3 หลัง ดังนี้
 หอรฆงหลังแรก ตั้งอยู่นอกกำแพงแก้วด้านทิศใต้ของอุโบสถ ตัวอาคารมี 2 ชั้น ก่อด้วยอิฐฉาบปูน
 ชั้นบนทำเป็นซุ้มก่ออิฐรูปโค้งแหลมแบบฝรั่งศิลปะกอธิค (Gothic Arts) ทั้ง 4 ด้าน ส่วนหลังคา
 ทำเป็นเจดีย์รูปเหลี่ยมแบบย่อมุมไม้สิบสอง รั้วระเบียงตกแต่งด้วยกระเบื้องลวดโปร่งเคลือบด้วย
 สีเขียวและสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสิ่งของที่นำเข้ามาจากประเทศจีน หอรฆงแห่งนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้น
 พร้อมกับการสร้างวัดในปี พ.ศ. 2394 เนื่องด้วยหอรฆงดังกล่าวมีอายุมานานมากจึงทรุดโทรม
 ตามกาลเวลา ทางวัดจึงได้รื้อของเก่าออกและสร้างของใหม่ขึ้นแทนในที่เดิม โดยอาศัยเค้าโครง
 ตามรูปแบบของเก่า ที่ด้านหน้ามีแผ่นจารึกติดเอาไว้ มีข้อความดังนี้ “พระอธิการประวัติ ปวตุติโก
 บูรณะใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2544”



ภาพที่ 2-16 หอรฆงหลังแรกด้านทิศใต้ของอุโบสถ

หอรระฆังหลังที่ 2 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก โดยสร้างเรียงอยู่ในแนวเดียวกับหอรระฆังหลังแรก หอรระฆังทำด้วยไม้ทั้งหมด ประกอบด้วย ต้นเสากลมขนาดใหญ่ 4 ต้น มีบันไดทางขึ้นลงทำด้วยไม้อยู่ 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้องเคลือบเตา เครื่องบนตกแต่งด้วยช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์แบบไทย หน้าบันทำเป็นรูปครุฑขุดนาคปิดทองประดับกระจกอย่างสวยงาม หอรระฆังหลังนี้สันนิษฐานว่า เมื่อหอรระฆังหลังแรกของวัดคอนฮวายได้ทรุดโทรมลงมาก ทางวัดจึงได้สร้างขึ้นใหม่ในสมัยต่อมาปัจจุบันหอรระฆังหลังดังกล่าวทางวัดได้รื้อถอนไปแล้วเนื่องจากเก่าแก่และไม่สามารถใช้การได้

หอรระฆังหลังที่ 3 สร้างขึ้นใหม่ในที่เดิมของหอรระฆังหลังที่ 2 โดยสร้างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนรวม 2 ชั้น ฐานยกพื้นสูงมีลานเดินได้โดยรอบ ชั้นล่างมีซุ้มทางเข้าออกทั้ง 4 ด้าน ภายในแขวนกลองเพลหรือกลองขนาดใหญ่ของวัด ชั้นบนปล่อยโล่งสำหรับแขวนระฆัง เครื่องบนหลังคาทำเป็นยอดมณฑป หอกลองหรือหอรระฆังหลังนี้สร้างในสมัยพระครูไพศาลธรรมวาที

ศาลา ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และใช้สอยในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

ศาลาการเปรียญ วัดคอนฮวายแต่เดิมมีศาลาการเปรียญขนาดใหญ่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี หน้าบันด้านทิศตะวันตกมีการตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปพระปางพระปาติโลกมีรูปช้างและรูปสิงห์ประกอบ สำหรับพระปางดังกล่าวนี้เป็นพระพุทธรูปสำหรับผู้ที่เกิดวันพุธในเวลากลางคืน ส่วนหน้าบันทางด้านทิศตะวันออกได้ชำรุดและหลุดหายไปนานแล้ว จึงไม่ทราบว่าเป็นรูปอะไร ด้านทิศตะวันออกมีศาลาขวางอยู่ 1 หลัง หน้าบันตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปแจกันจีนปักดอกไม้มีอยู่ตรงกลางด้านข้างมีรูปมังกรจีนผสมกับลวดลายแบบฝรั่ง (ศิลปะจีนผสมกับศิลปะยุโรปเริ่มนิยมมากในรัชกาลที่ 3-4 เรียกว่า “ซิโนโปรตุเกส SINO-PROTUGUESE) ระบายด้วยสีฝุ่นมีสีน้ำเงิน สีน้ำตาล และสีเหลือง ฝีมือช่างชาวจีน สำหรับศาลาหลังนี้จากหลักฐานภาพตกแต่งและลวดลาย รวมทั้งวิธีการระบายสีแบบโบราณ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวัด โดยเฉพาะการระบายสีตกแต่งเป็นภาพในขณะที่ปูนยังเปียกอยู่นี้เป็นวิธีการแบบฝรั่ง เรียกว่า “เฟรสโก” (Fresco) ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนบันไดทางขึ้นลงทางทิศเหนือและทิศใต้มีปูนปั้นรูปสิงโตจีนอยู่ด้านละ 1 คู่ ศาลาหลังใหญ่ทางทิศตะวันตกมีศาลาสร้างขวางไว้อีก 1 หลัง อยู่ติดริมแม่น้ำพอดิ สิ่งที่สำคัญบนศาลาหลังใหญ่นี้ได้แก่ พระประธานปางอุ้มบาตรขนาดเท่าคนจริง 1 องค์ พระพุทธรูปประทับนั่ง 1 องค์ ฐานมีรูป

พระอัครสาวกล้อมรอบ ทั้งหมดเป็นพุทธศิลป์ที่นิยมมากในรัชกาลที่ 3 ครองจีวรลายดอกพิกุล นอกจากนี้พื้นที่ใต้ซุ้มระหว่างเสาของศาลาหลังใหญ่มีแผ่นไม้ขนาดกว้างประมาณ 1 ศอกเศษ ความยาวประมาณ 3 วา เขียนภาพเรื่องราวระบายนด้วยสีฝุ่น แผ่นที่ติดทางด้านทิศตะวันออกวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องของสวรรค์ เท้าที่สังเกตดูภาพจะเลือนรางมาก มีรูปเทวดากำลังร้ายร่าอยู่บนท้องฟ้า ส่วนก้อนเมฆสีขาวผสมกับสีฟ้า ซึ่งสีฟ้าหรือการระบายสีก้อนเมฆเป็นกลุ่ม ๆ นี้จะเริ่มนิยมใช้ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยมี “ขรวิน โข่ง” เป็นต้นแบบ ส่วนทางด้านทิศตะวันตกเขียนสีฝุ่นเป็นภาพฉากรบมีรูปเปรตและอสุรกายกำลังถูกไฟลูกไฟไหม้อยู่ทั่วตัว อีกทั้งมีคำอธิบายสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องเตือนสติเอาไว้อีกด้วย แต่น่าเสียดายเมื่อเรือศาลาการเปรียญหลังเก่าแล้วก็ไม่ได้เห็นอีกเลย นอกจากนี้บนศาลายังมีธรรมาสน์แบบจัตุรมุขตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก 1 หลัง เล่ากันว่าสวยงามมาก ซึ่งทางวัดได้รื้อถอนออกไปนานแล้ว ผู้เขียนได้เคยเห็นชิ้นส่วนของเครื่องบนหลังคา และหน้าบันของธรรมาสน์ลายดอกพุดตานวางทิ้งอยู่ที่ใต้ฐานศาลาการเปรียญ ที่สำคัญตรงกลางทำเป็นรูปพัดยศคล้ายกับลายปูนปั้นที่หน้าบันของวิหาร ส่วนทางทิศตะวันตกมีธรรมาสน์ยอดทรงพระปรารักษ์แบบพระปรารักษ์วัดอรุณราชวรารามฯ อยู่ 1 หลัง และสังเค็ดอีก 1 หลังสวยงามมาก ต่อมาเมื่อศาลาการเปรียญหลังเก่าชำรุดทรุดโทรมมากทางวัดจึงได้รื้อถอนออกทั้งหมด และสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ขึ้นแทนศาลาการเปรียญหลังใหม่ของวัดคอนหาวยสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2516 ตัวอาคารก่ออิฐถือปูนทั้ง 2 ชั้น มีทางขึ้นทางด้านหน้าทั้ง 2 ข้าง หน้าบันทางด้านทิศตะวันออกตกแต่งด้วยปูนปั้น รูปพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาอยู่ใต้ก่อไผ่และมีรูปกระรอกประกอบทั้ง 2 ด้าน หน้าบันทางทิศตะวันตก มีรูปธรรมจักรอยู่ตรงกลางภายใต้ฉัตร 5 ชั้นและมีรูปกวางหมอบอยู่ทั้ง 2 ข้าง ศาลาการเปรียญหลังนี้ขึ้นบนไม้สำหรับทำบุญในวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่วนชั้นล่างบางโอกาสใช้เป็นที่พักผ่อนพระอภิธรรม



ภาพที่ 2-17 ศาลาการเปรียญ

ศาลาจัตุรมุข เป็นอาคารทรงไทยแบบจัตุรมุขปล่อยผนังโล่ง ตั้งอยู่ทางด้านหน้าอุโบสถ หน้าบันตกแต่งด้วยลวดลายไทย ภายในเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อพระสังกัจจายน์ของวัด ซึ่งได้ทำพิธีเททองหล่อที่ด้านหน้าอุโบสถวัดคอนหาวย (นอกกำแพงแก้ว) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537

ศาลาท่าน้ำ วัดคอนหาวยมีศาลาท่าน้ำอยู่จำนวน 4 หลัง โดยตั้งเรียงรายอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหรือเพื่อรับลม ศาลาเรียงจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ มีดังนี้

ศาลาริมน้ำหลังที่ 1 ศาลาทรงไทยสร้างด้วยไม้ หน้าบันเป็นของเก่าแกะสลักเป็นลายดอกพุดตานสวยงามมาก ซึ่งลายดอกพุดตานนี้เป็นที่นิยมมากในรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา สันนิษฐานว่าหน้าบันของศาลาหลังนี้เป็นของเก่ารุ่นครั้งสร้างวัด ส่วนตัวศาลาเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ มีข้อความจารึก ดังนี้ “บูรณะเมื่อ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2536”

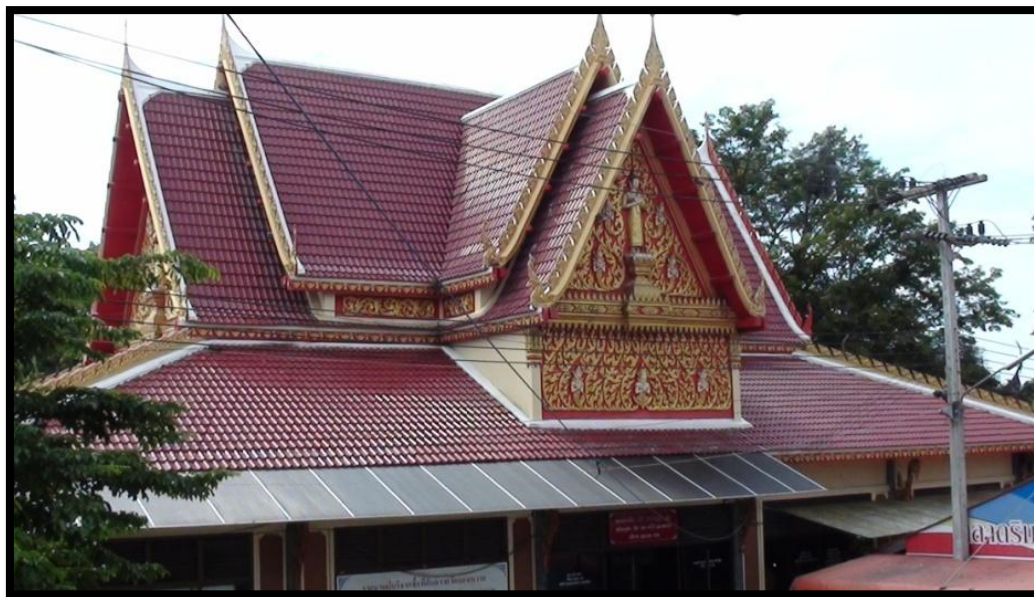
ศาลาท่าน้ำหลังที่ 2 เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ มีขนาดค่อนข้างใหญ่สร้างด้วยปูน ทั้งหลัง หน้าบันด้านทิศตะวันออกมีรูปพระอัครสาวกยืนพนมมือนีลลวดลายไทยประกอบ ที่ฐานพระมีจารึกข้อความดังนี้ “พระสารีบุตร แม่ทองใบ เพียรพิทักษ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2523”

ศาลาท่าน้ำหลังที่ 3 ศาลาทรงไทยสร้างด้วยไม้ ด้านหน้ามีแผ่นป้ายเก่าของวัดมีข้อความ ดังนี้ “วัดคงคารามคอนหาวย”

ศาลาท่าน้ำหลังที่ 4 ตั้งอยู่ทางทิศใต้เป็นศาลาทรงแบนเตี้ย สร้างด้วยไม้ ด้านทิศตะวันออกมีจารึกข้อความดังนี้ “บูรณะ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2536”

ศาลาปฏิบัติกรรมฐาน ในอดีตวัดคอนหาวยแห่งนี้ได้มีประชาชนเข้ามาปฏิบัติธรรมติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่า 50 ปี โดยเฉพาะในเทศกาลเข้าพรรษาจะมีอุบาสกและอุบาสิกาปฏิบัติธรรมถือศีล 8 กันเป็นจำนวนมาก เวลากลางคืนจะนอนค้างกันที่วัดเพื่อไหว้พระสวดมนต์ หรือที่เรียกว่าทำวัตรร่วมกัน ต่อมาเมื่อทางวัดสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ขึ้นแล้วจึงใช้ศาลาดังกล่าวปฏิบัติธรรม ภายหลังเมื่อมีผู้มาปฏิบัติธรรมกันมากยิ่งขึ้น พระครูไพศาลธรรมวาทิจึงได้สร้างศาลาขึ้นใหม่ 1 หลัง เพื่อใช้ในการปฏิบัติกรรมฐาน ตัวอาคารเป็นทรงไทยประยุกต์ ส่วนผนังด้านข้างติดกระจกโดยรอบจึงนิยมเรียกกันว่า “ศาลาแก้ว” สืบมาจนทุกวันนี้ ปัจจุบันศาลาดังกล่าวใช้เป็นที่สวดพระอภิธรรม

ศาลา “ประชาศรัทธาธรรม” เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูนขนาดค่อนข้างใหญ่แบบจัตุรมุข หน้าบันตกแต่งด้วยรูปปูนปั้นพระพุทธรูปประทับยืนปางรำพึงและมีลวดลายไทยประกอบ อาคารดังกล่าวทางวัดคอนหาวยได้จัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อใช้เป็นอาคารอเนกประสงค์ในการประกอบพิธีทางศาสนา ต่อมาเมื่อผู้นำสังฆทานไปถวายกันมาก จึงนิยมเรียกกันว่า “ศาลาสังฆทาน” ศาลาหลังนี้วัดเป็นผู้จัดสร้างร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นจำนวนมากจึงมีแผ่นจารึกบอกไว้หลายแห่ง ส่วนที่ด้านทิศเหนือของศาลามีแผ่นจารึกขนาดใหญ่มีข้อความ ดังนี้ “คุณพ่อเหนียง (เบ้ง) คุณแม่บุญมา ชูสุข พร้อม บุตร-ธิดา เขย-สะใภ้ และหลาน ๆ บริจาค 200,000 บาท”



ภาพที่ 2-18 ศาลาประชาศรัทธาธรรม

ศาลาสวดพระอภิธรรม ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยแบบประยุกต์ สร้างขึ้นในสมัยพระครูไพศาลธรรมวาที เพื่อใช้ในการสวดพระอภิธรรม โดยสร้างหันหน้าไปทางทิศใต้และอยู่ติดกับฌาปนสถานของวัด หน้าจั่วด้านทิศตะวันออกมีพระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับยืนอยู่ในซุ้มลวดลายไทยมีรูปเทพพนมประกอบ ส่วนหน้าจั่วด้านทิศตะวันตกมีจารึกอยู่ในซุ้มมีข้อความ ดังนี้

“โลกเจริญ เกินขนาด ธรรมชาติແຫລก เกิดของแปลก แปลงโลก ให้โศกสัลย์
ทำมนุษย์ ให้เป็นสัตว์ พิเศษพลัน คือฆ่ากัน ทั้งบนดิน และใต้ดิน”

ศาลาเป็ะกง ตัวอาคารมีรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนตั้งอยู่ใกล้กับศาลาแก้ว ด้านหน้ามีเสา 2 ต้น มีรูปมังกรพันเสา หลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วยแบบศิลปะจีน ภายในมีรูปเทพเจ้าเป็ะกง และเจ้าแม่กวนอิม ศาลาหลังนี้สร้างครั้งแรกในสมัยพระครูไพศาลธรรมวาที เดิมสร้างด้วยไม้ นอกจากนี้ท่านยังได้ปลูกต้นโพธิ์ไว้ใกล้ศาลาเป็ะกงอีก 1 ต้น ต่อมาพระอธิการประวัติน ปาวุฒิโก อดีตเจ้าอาวาสวัดคอนหาวยทำการสร้างขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2543 ดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ศาลแป๊ะกงนี้เป็นที่เคารพของประชาชนชาวจีนโดยทั่วไป จึงมีผู้มาสักการะอยู่เสมอ



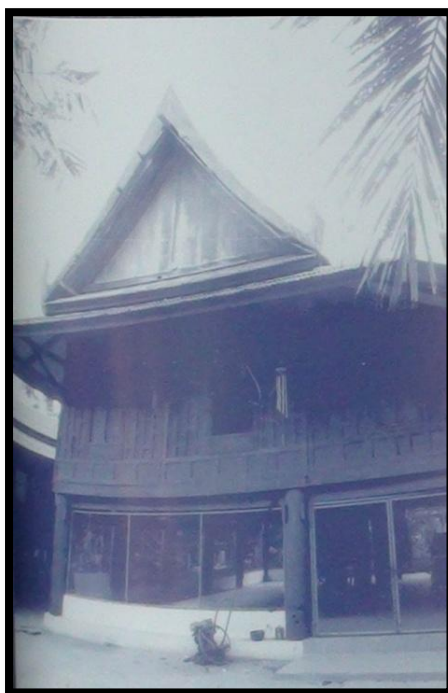
ภาพที่ 2-19 ศาลแป๊ะกง

กุฎิสงฆ์ แต่เดิมหมูกุฎิสงฆ์ของวัดดอนหวายนี้มีอยู่จำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นกุฎิทรงไทยเกือบทั้งหมด ส่วนกุฎิที่มีลวดลายไม้ฉลุประดับตกแต่งตามชายคาและช่องลมเป็นศิลปะแบบยุโรปที่เรียกว่าลวดลายแบบขนมปังขิง (Ginger Bread) หรือเรือนไทยติดลูกไม้ลายฝรั่ง ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในรัชกาลที่ 6 ก็มีเช่นกัน ต่อมาในระยะหลังจึงนิยมกุฎิแบบก่ออิฐถือปูนทั้งหมด

กุฎิแพ เป็นกุฎิที่พระอริการยอด อินทรส อดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวายใช้จำพรรษาสร้างอยู่ใกล้กับต้นสมอพิเภกขนาดใหญ่ ต่อมาทางวัดได้รื้อออกเพราะทรุดโทรมมาก และสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อใช้เป็นกุฎิของพระครูไพศาลธรรมวาที ภายในกุฎิตั้งกล่าวมีข้อความจารึกไว้ดังนี้ “กุฎิเจ้าพระยาพิชัยดาบหัก ประชาสามัคคี พ.ศ. 2509”

กุฎิเม่ศรีนวล เล่ากันว่าพระอริการยอด อินทรส ได้ไปตัดต้นไม้เพื่อนำมาสร้างกุฎิจากบริเวณตำบลเนินกุ่ม และตำบลท่าล่อ อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำยม จากนั้นได้ผูกเป็นแพล่องลงมาตามแม่น้ำเจ้าพระยาและลัดลงมาจากแม่น้ำนครชัยศรี เมื่อถึงวัดดอนหวายจึงได้นำต้นซุงทั้งหมดขึ้นจากแม่น้ำ แต่มีอยู่เพียงต้นเดียวที่ลากและจุกขึ้นเท่าไรก็ไม่สำเร็จ พระอริการยอด อินทรส จึงทำการเซ่นบวงสรวงและถวายผ้าแพรพรรณรวม 7 สี

เพื่อเชิญขึ้นจากน้ำ ในที่สุดก็สามารถทำได้สำเร็จ เสด็จกล่าวท่านตั้งชื่อให้ว่า “แม่ศรีนวล” ดังนั้นเมื่อนำมาสร้างกุฏิจึงได้ชื่อว่า “กุฏิแม่ศรีนวล” ต่อมาภายหลังจึงได้มีการต่อเติมหอน้ำให้อยู่ติดกับกุฏิดังกล่าว สำหรับกุฏิหลังนี้พระอริการยอด อินทรส ใช้เวลาก่อสร้างนานถึง 5 ปี เนื่องจากในช่วงเวลาออกพรรษาแล้ว ท่านจะออกเดินธุดงค์ทุกปีจึงทำให้มีเวลาก่อสร้างน้อย ซึ่งบางปีได้ใช้เป็นที่จำพรรษา ที่สำคัญคือพื้นที่ว่างบนบานหน้าต่าง บานประตู แผ่นลูกฟูกเหนือกรอบประตู หรือแม้กระทั่งต้นเสา ท่านได้มีการเขียนอักษรเลขยันต์ต่าง ๆ ของท่านเอาไว้เป็นจำนวนมากด้วยดินสอสีขาว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนตำรายันต์เล่มใหญ่ของท่านอีกเล่มหนึ่งที่มีคุณค่ายิ่ง ต่อมาเมื่อกุฏิทรุดโทรมลงทางวัดจึงได้ทำการบูรณะและปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ตามแบบของเดิม ปัจจุบันกุฏิดังกล่าวใช้เป็นที่จำพรรษาของพระสาธิต (ประสิทธิ์) สิริวิฑูโน ซึ่งเป็นหลานชายของท่านอยู่มาจนทุกวันนี้



ภาพที่ 2-20 กุฏิแม่ศรีนวล

กุฏิสามห้อง ตั้งอยู่ด้านหลังของหอระฆังหลังแรก กุฏิสามห้องนี้มีบานหน้าต่างอยู่คู่หนึ่งแกะสลักเป็นรูปเทวดาทรงพระขรรค์ประทับยืนอยู่บนตัวคนแคระซึ่งกำลังแบกอยู่เบื้องล่าง ตอนบนมีลายช่อลอยประกอบอยู่ทั้ง 2 ข้าง ถัดลงมาเป็นลายดอกไม้ร่วงรูปดอกพุดตาน รูปเทวดา

ทรงพระขรรค์หรือภาพ “ทวารบาล” หมายถึง รูปของเทพหรือเทวดาอารักษ์ที่คอยปกป้องรักษา
 อาคารแห่งนี้ กรอบภาพแกะสลักเป็นลายดอกพุดตาน ส่วนฝีมือการออกแบบและลวดลายที่ปรากฏ
 ทั้งหมดดูงดงามยิ่งนัก อนึ่ง ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพดังกล่าวนำไปให้ท่านอาจารย์จุลทัศน์ พยาฆรานนท์
 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะและการช่างไทย ท่านได้ให้ความเห็นว่าเป็นผลงานฝีมือสกุลช่างหลวง
 ในรัชกาลที่ 3 ต่อมากฎิสามห้องนี้ได้รื้อออก ส่วนบานหน้าต่างดังกล่าวทางวัดได้เก็บรักษาเอาไว้
 นอกจากนี้ยังได้พบบานหน้าต่างมีขนาดเดียวกันอีกหนึ่งคู่ แกะสลักเป็นภาพเรื่องของพระรูดงศ์
 ปลงอสุภกัมมัญฐานและปักกลดอยู่กลางป่า กรอบของภาพแกะสลักเป็นลายบัวรวน สันนิษฐานว่า
 สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นบานหน้าต่าง “หอไตร” ของวัด หรืออาจเป็นบานหน้าต่างกุฏิของสมเด็จพระ
 พระพุทธอาจารย์ (พุทธ ป.ธ.3) หรือกุฏิของพระธรรมราชาวัตร (อาจ จันทโชโต) ก็ได้ เพราะเป็น
 ของที่มีความสวยงามและมีคุณค่ามากกว่าที่จะเป็นบานหน้าต่างของกุฏิพระสงฆ์โดยทั่วไป

กุฏิเก้าห้อง ตั้งอยู่ด้านหลังของกุฏิแม่ศรีนวล เป็นกุฏิไม้แบบชั้นเดียวมีทั้งหมดรวม

9 ห้อง

กุฏิมหาประทุม ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของกุฏิแม่ศรีนวล เป็นกุฏิ 2 ชั้นแบบก่ออิฐ
 ถือปูนทั้งหมด ซึ่งแต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ของวัดมาก่อน ในอดีตช่วงเวลาที่
 น้ำเต็มได้ท่วมมาถึง สระแห่งนี้จะใช้เป็นที่กักเก็บน้ำจืดเอาไว้ใช้ ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงรวมทั้ง
 ชาวตลาดดอนหวายก็จะพากันมาตักน้ำใส่ปี๊บและหอบกลับไปใช้ที่บ้านของตน ต่อมาทางวัด
 ต้องการใช้พื้นที่จึงได้ถมสระดังกล่าวและปลูกกุฏิสงฆ์ขึ้นแทน ด้านหน้ามีข้อความ ดังนี้
 “พระมหาประทุม จินตคุโณ ศรีไทยพันธุ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2527” นอกจากนี้วัดดอนหวายยังมีกุฏิต่าง ๆ
 อีกหลายหลังส่วนใหญ่เป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ แบบครึ่งตึกครึ่งไม้ก็มี แบบก่ออิฐถือปูนล้วนก็มี

โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นอาคาร 2 ชั้น แบบครึ่งตึกครึ่งไม้ เพื่อใช้เป็นที่เรียน
 นกกรรมของพระสงฆ์ ส่วนชั้นบนใช้เป็นที่จำพรรษาของ พระครูไพศาลธรรมวาทิ ด้านหน้าอาคาร
 มีแผ่นป้ายจารึกข้อความ ดังนี้ “โรงเรียนปริยัติธรรม ขจรบุญญานุสรณ์ แม่ทองใบ ขจรบุญ
 นายชะลอ นางละเมียด สุขสงวน ผู้สร้าง พ.ศ. 2507” ปัจจุบันอาคารดังกล่าวใช้เป็นที่จำพรรษา
 ของพระเมธีธรรมานันท์ เจ้าอาวาสวัดดอนหวาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 วัดดอนหวายได้สร้างอาคาร
 เรียนพระปริยัติธรรมหลังใหม่ขึ้นเป็นอาคาร 2 ชั้น ก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง ด้านหน้ามีแผ่นป้ายจารึก

ข้อความ ดังนี้ “อาคารเรียนพระปริยัติธรรม อนุสรณ์ สมณิก-สุวรรณ เขวง-ทวาย ปาจินบูรวรรณ์ พ.ศ. 2541”

ฌาปนสถานหรือเมรุเผาศพ ลักษณะเป็นอาคารทรงไทยแบบประยุกต์ มีมุขรวม 4 ด้าน ในแต่ละด้านมีข้อความจารึก ดังนี้ “นี่คือคน ปากไม่ลั่น ก้นไม่รั่ว เม้าไม่มี” ฌาปนสถานหรือเมรุเผาศพแห่งนี้มีความสวยงามมาก สร้างขึ้นในสมัยพระครูไพศาลธรรมวาที เมื่อปี พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ระหว่างศาลาสวดพระอภิธรรมและ ฌาปนสถาน มีการสร้างหลังคาขนาดใหญ่คลุม เพื่อใช้สำหรับกันแดดกันฝน ซึ่งมีแผ่นป้ายผู้บริจาคขนาดใหญ่มีข้อความดังนี้ “คุณสมิทธี-คุณเพ็ญศรี ปาจินบูรวรรณ์ พร้อมบุตร-ธิดา สร้างถวายวัดดอนหวาย วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นเงิน 14,500 บาท” “คุณสมบุรณ์ คุณบุญพร้อม เตชะศิริบุญคุณ คุณหยุด คุณกิมเหรียญ เตชะศิริบุญคุณ คุณนิภา จันทรชวานนท์ คุณแสง คุณสมจิตร สุขสงวน พร้อมบุตร-ธิดา บริจาคเงินสร้างเมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2541”

ซุ้มซื่อวัด เนื่องจากวัดดอนหวายตั้งอยู่ติดถนนและติดแม่น้ำ จึงมีแผ่นป้ายบอกชื่อวัดไว้หลายแห่ง กล่าวคือ ด้านทิศตะวันออกซึ่งเป็นด้านหน้าวัดและตั้งอยู่ติดกับถนนไร่จิง-ทรงคะนอง (หลักกิโลเมตรที่ 7) ซุ้มลักษณะทรงไทย ตอนบนมีซุ้มแบบจัตุรมุขวางซ้อนอยู่อีก 1 ชั้น ด้านหน้ามีข้อความ ดังนี้ “วัดดอนหวาย” ด้านในมีข้อความ ดังนี้ “จง โชคดี” เสาด้านในซ้ายมือมีรูปปั้นนูนสูงภาพเหมือนของ นางมาก จิบ โศกหวาย ส่วนเสาด้านในขวามือมีข้อความจารึก ดังนี้ “พ่อแพ แม่แหล่ม นางทองมาก จิบ โศกหวาย พ.ศ. 2528”

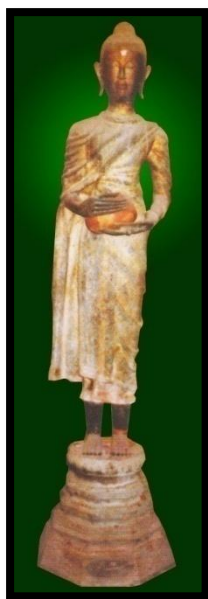
นอกจากนี้ยังมีป้ายบอกทางเข้าวัดอีกซุ้มหนึ่ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อความ ดังนี้ “วัดดอนหวาย ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ส่วนทางทิศตะวันตกของวัดซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี มีแผ่นป้ายขนาดใหญ่ทำด้วยแผ่นหินสีดำ ตกแต่งด้วยรูปธรรมจักรและลวดลายไทยประกอบ มีจารึกข้อความ ดังนี้ “วัดคงคารามดอนหวาย ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สร้าง พ.ศ. 2394” ส่วนที่เสาด้านข้างมีจารึกข้อความ ดังนี้ “คุณสมิทธี-คุณเพ็ญศรี ปาจินบูรวรรณ์ พร้อมบุตร-ธิดา สร้างถวายวัดดอนหวาย วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นเงิน 210,000 บาท”



ภาพที่ 2-21 ป้ายชื่่วัดติดแม่บ้านนครชัยศรี

พระบูชาประจำวัด

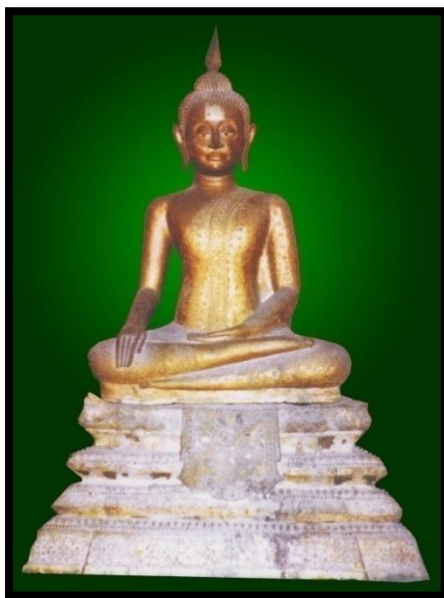
พระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร (พ.ร. 1/34) “ข้อตกลงเบื้องต้น ตัวอักษรย่อและตัวเลขที่ปรากฏต่อไปนี้เป็นเลขทะเบียนที่ทางวัดได้จัดทำไว้แล้ว ซึ่งบางครั้งตัวเลขอาจจะไม่เรียงตามลำดับ เนื่องจากจัดกลุ่มใหม่เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา” สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง มีความสูงจากพระเศียรถึงพระบาท 166 เซนติเมตร ฐานสูง 46 เซนติเมตร รวมความสูงทั้งหมด 212 เซนติเมตร พุทธลักษณะ โดยทั่วไปประทับยืนอยู่บนฐานรูปแปดเหลี่ยมสูง 5 ชั้น พระหัตถ์ทั้ง 2 ข้าง กำลังประคองบาตร พระรัศมีรูปเปลวเพลิงหายไป ครองจีวรลายดอกพิกุลหรือลายเม็ดพริกไทยขนาดเล็ก เป็นพุทธศิลป์ที่นิยมทำกันมากในรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา ส่วนการครองจีวรห่มคลุมทำเป็นริ้วแบบธรรมชาตินั้น เป็นพุทธศิลป์ที่เริ่มเกิดขึ้นในรัชกาลที่ 4 สันนิษฐานว่าพระพุทธรูปองค์นี้สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 4



ภาพที่ 2-22 พระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร

สำหรับพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (พระประจำสำหรับผู้ที่เกิดวันพุธในเวลากลางวัน) องค์นี้เดิมเป็นพระประธานประดิษฐานอยู่บนศาลาการเปรียญหลังเก่าซึ่งตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี ที่สำคัญอาจมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปปางพระปาติไลยก์ (พระประจำสำหรับผู้ที่เกิดวันพุธในเวลากลางคืน) ซึ่งตกแต่งอยู่บนหน้าจั่วของศาลาการเปรียญหลังเดียวกัน และพระพุทธรูปปางพระปาติไลยก์ที่หน้าพระอุโบสถวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) เพราะจากหลักฐานทางเอกสาร ได้กล่าวไว้ว่าวัดดอนหวายและวัดไร่จิงสร้างขึ้นพร้อมกัน โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก ป.ธ.3) เมื่อปีกุน พ.ศ. 2394 ดังนั้นพระพุทธรูปดังกล่าวจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยสนับสนุนข้อมูลทางด้านเอกสารให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.4/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริงหน้าตักกว้าง 74 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีถึงฐานล่างรวม 144 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบ อยู่บนฐาน 4 ชั้น ฐานชั้นบนสุดทำเป็นลายกลีบบัว ด้านหน้ามีผ้าทิพย์พู่ทอดลงมา พระวรกายโดยทั่วไปดูสูงโปร่งสง่างาม ครองจีวรลายดอกพิกุล ผ้าสังฆาฏิพาดยาวปลายตัดตรง พระพุทธรูปดังกล่าวมีการหล่อแยกออกเป็น 2 ชิ้นคือ ส่วนองค์พระและส่วนฐานพระสามารถถอดออกจากกันได้ นอกจากนี้สันนิษฐานว่า พระรัศมีรูปเปลวเพลิงของเดิมสูญหายไปจึงได้ทำขึ้นใหม่เป็นรูปดอกบัวตูมดังที่เห็นในปัจจุบัน ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



ภาพที่ 2-23 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.4/34)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.5/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 67 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีรูปเปลวเพลิงถึง “นิตินะ” หรือผ้าปรองนั่ง 97 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบ พระวรกายโดยทั่วไปดูสง่างาม ครองจีวรลายดอกพิกุล ผ้าสังฆาฏิพาดยาวปลายตัดตรง พระพุทธรูปดังกล่าวมีการหล่อแยกออกเป็น 2 ชิ้น สามารถถอดออกจากกันได้ ส่วนฐานชั้นล่างหาย ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



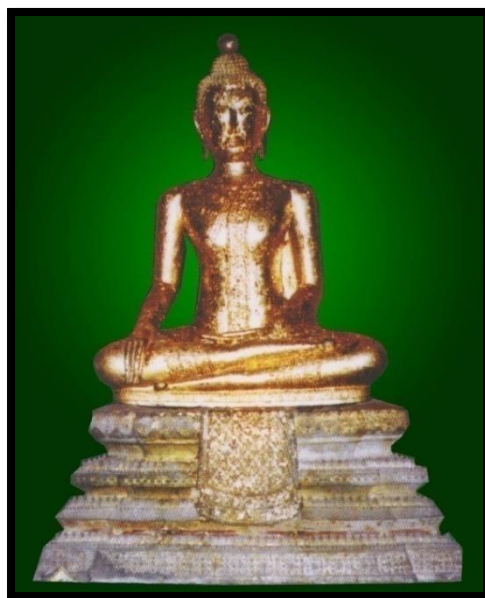
ภาพที่ 2-24 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.5/34)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.8/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 51 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีถึงฐานล่างรวม 103 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปนั่งปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐาน 3 ชั้น ประกอบด้วย ฐานเขียง ฐานสิงห์ และฐานบัวอยู่ด้านบนสุด ครองจีวรเรียบผ้าสังฆาฏิพาดยาวเหนือพระนาภีเล็กน้อย ปลายเป็นรูปเขี้ยวตะขาบ ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ สร้างลือสกุลช่างศิลปะสมัยเชียงแสน



ภาพที่ 2-25 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.8/34)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.9/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 60 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีถึงฐานล่างรวม 129 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่ง ปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบอยู่บนฐาน 4 ชั้น ฐานชั้นบนสุดทำเป็นลายกลีบบัว ด้านหน้ามีผ้าทิพย์ปูทอดลงมา พระวรกายโดยทั่วไปดูสง่างาม ครองจีวรลายดอกพิกุล ผ้าสังฆาฏิพาดยาวปลายตัดตรง พระพุทธรูปดังกล่าวมีการหล่อแยกออกเป็น 2 ชิ้นคือ ส่วนองค์พระและส่วนฐานพระสามารถถอดออกจากกันได้ ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



ภาพที่ 2-26 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.9/34)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.6/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 71 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีถึงฐานล่างรวม 145.5 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไป ประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิราบอยู่บนฐาน 4 ชั้น ฐานชั้นบนสุดทำเป็นลายกลีบบัว ด้านหน้ามีผ้าทิพย์พู่ทอดลงมา พระวรกายโดยทั่วไปดูสง่างาม ครองจีวรลายดอกพิกุล ผ้าสังฆาฏิพาดยาว ปลายตัดตรง ส่วนการหล่อแยกออกเป็น 2 ชั้น คือ ส่วนองค์พระและส่วนฐานพระสามารถถอดออกจากกันได้ ข้อสังเกตพระพุทธรูปองค์ดังกล่าวการประทับนั่งจะก้มพระพักตร์ลงมาค่อนข้างมาก สันนิษฐานว่าสร้างในรัชกาลที่ 3



ภาพที่ 2-27 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.6/34)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.7/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 50 เซนติเมตร ความสูงจากพระรัศมีรูปเปลวเพลิงถึงนีสีทนะหรือฝ่าปुरुองนั่ง 81 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิราบ พระวรกายโดยทั่วไปอภายไหล่ผึ่ง ดูกระด้าง กรองจีวรลายดอกพิกุล ผ้าสังฆาฏิพาดยาวปลายตัดตรง พระพุทธรูปดังกล่าวมีการหล่อแยกออกเป็น 2 ชิ้น สามารถถอดออกจากกันได้ ส่วนฐานชั้นล่างหาย ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



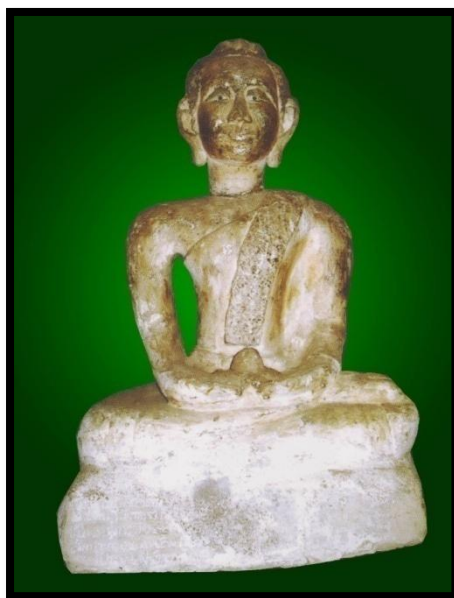
ภาพที่ 2-28 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.7/34)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.10/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 61.5 เซนติเมตร ความสูงจากพระเศียรถึงฐานล่างรวม 90 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไป ประทับนั่งปางสมาธิขัดสมาธิราบอยู่บนฐานบัวหงายและบัวคว่ำ ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏิพาดยาว ปลายตัดตรง พระวรกายโดยทั่วไปดูสง่างาม พระรัศมีสูญหาย ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



ภาพที่ 2-29 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.10/34)

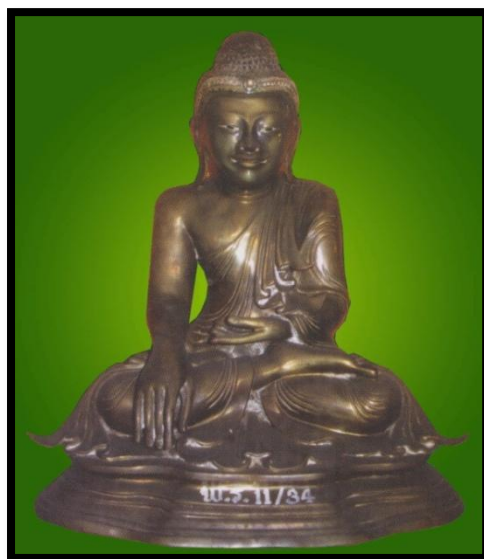
พระพุทธรูปปางสมาธิ สร้างด้วยปูนซีเมนต์ หน้าตักกว้าง 48 เซนติเมตร ความสูง จากพระเศียรถึงฐานล่างรวม 73 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิราบอยู่บนฐานเขียง พระรัศมี เม็ดพระศก และผ้าสังฆาฏิกตกแต่งด้วยหินเขียวหนุมานสีขาวใส พระรัศมีซึ่งมีขนาดใหญ่ได้สูญหายไป ส่วนฐานเขียงมีข้อความจารึกเอาไว้ แต่เนื่องจากพระดังกล่าว มีการบูรณะมาก่อนทำให้ข้อความส่วนใหญ่เสียหายที่ยังคงเหลือพออ่านได้ดังนี้ “ขออุ...กุสส... ปฏิบัติธรรม...ป็นพระพุทธรูป 12 ...สอนิพานอย่า...กลับนายลูให้....”



ภาพที่ 2-30 พระพุทธรูปปางสมาธิ สร้างด้วยปูนซีเมนต์

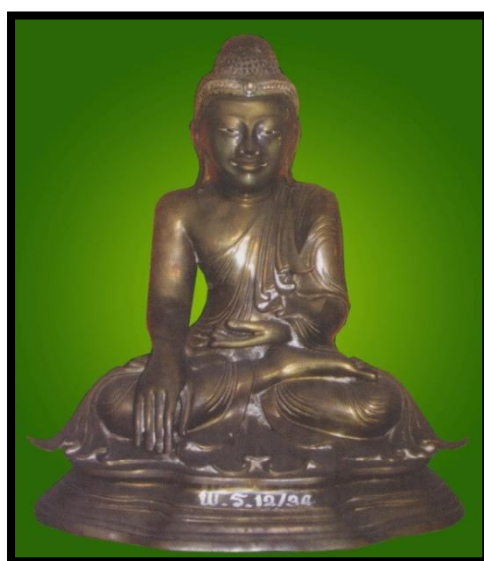
พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.11/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 25.5 เซนติเมตร ความสูง 44.5 เซนติเมตร เป็นพระพุทธรูปพม่า ศิลปะแบบมณฑลยี่ ร่วมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งขัดสมาธิเพชร “พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิมี 2 แบบ คือ “ขัดสมาธิราบ” (ปรยงค์าสนะ) เอาพระบาทขวาวางซ้อนพระบาทซ้าย ซึ่งจะพบเห็นได้โดยทั่วไป ส่วน “ขัดสมาธิเพชร” (วัชรสนะ) จะเอาพระบาทขวาขัดพระบาทซ้าย ซึ่งทำได้ยากกว่า ส่วนใหญ่จะพบในพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน เช่น ศิลปะพม่า และศิลปะล้านนา ทางภาคเหนือของไทยเรา” “ปางมารวิชัย” ปางชนะมาร หรือปางสะคั้งมารซึ่งเป็นปางเดียวกัน

คือพระหัตถ์ซ้ายจะวางอยู่บนพระเพลา (หน้าตัก) ส่วนพระหัตถ์ขวาจะวางทอดที่พระชานุ (หัวเข่า) พระพุทธรูปปางนี้มีความสำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นปางที่พระพุทธองค์ขณะปฐมารใน พุทธศาสนาฝ่ายมหายานเรียกปางนี้ว่า “ภูมิตปารสมุทรา” กล่าวคือ พระหัตถ์ขวาจะทอดยาวลงให้ พระคชณี (นิ้วชี้) จรดพื้นดิน เพื่อเรียกพระแม่ธรณีให้มาเป็นพยานในการตรัสรู้ของพระองค์ ส่วนพระหัตถ์ซ้ายที่วางอยู่บนพระเพลา (หน้าตัก) สามารถถอดออกได้ การครองจีวรแบบห่มเฉียง ผ้าสังฆาฏิและชายผ้าจะทำเป็นจีบพับสลับไปมาดูสวยงามและอ่อนช้อยมาก พระพักตร์รูปกลมเป็น แบบใบหน้าชาวพม่า กระบังหน้าประดับด้วยกระจกสีเขียวและสีขาว ตรงกลางทำเป็นลายดอกพิกุล ขนาดใหญ่ ประดับกระจกสีขาวล้อมรอบด้วยกระจกสีเขียว พระเศียรมีมุ่นเมาลีทรงสูง ไม่มี พระรัศมีอย่างพระพุทธรูปแบบศิลปะไทย ดวงพระเนตรสีขาวผ่องเปลือกหอยมุก ส่วนพระเนตรดำ ผ่องด้วยนิล ฐานทำเป็นชั้นวางซ้อนลดหลั่นกันไปไม่มีลวดลายแต่อย่างใดพระพุทธรูปพม่าศิลปะ แบบมณฑลยอร์กนี้ เมื่อครั้งที่ พระอริการยอด อินุทรส เคนชูดงค์ไปนมัสการเจดีย์ชเวดากองและ เรียนเวทมนตร์ที่เมืองหงสาวดี ประเทศพม่า ตอนกลับท่านได้เช่าบูชาพระพุทธรูปดังกล่าวมา จำนวน 2 องค์มีขนาดใกล้เคียงกัน โดยจ้างชาวพม่าหาบมาส่งจนถึงวัด พระพุทธรูปดังกล่าว ในสมัยก่อนจะนำมาประดิษฐานในขบวนแห่นำหน้าพระในวันออกพรรษาของทุก ๆ ปี ต่อมา ทางวัดกลัวสูญหายจึงได้นำมาเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย พระครูไพศาลธรรมวาทิ ได้บันทึกเพิ่มเติม ไว้ในสมุดทะเบียนเรียกพระองค์นี้ว่า “พระบัวเข็ม” หรือ “พระพุทธรูปนิมิต”



ภาพที่ 2-31 พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.11/34)

พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.12/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 26.5 เซนติเมตร ความสูง 47.2 เซนติเมตร พุทธลักษณะเหมือนกับพระพุทธรูปพม่า (พ.ร.11/34) ที่ได้กล่าวมาแล้ว จะแตกต่างกันที่กระบังหน้าของพระพุทธรูปองค์นี้ตรงกลางทำเป็นลายดอกพิกุล ประดับกระจกสีขาวล้อมรอบด้วยกระจกสีแดง



ภาพที่ 2-32 พระพุทธรูปพม่า (พ.ร.12/34)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.32/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 21.5 เซนติเมตร ความสูง 46.6 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิราบอยู่บนฐาน 3 ชั้น ฐานชั้นบนเป็นลายบัวหงายรูปกลีบบัวเรียวยาว ด้านหน้ามีผ้าทิพย์ ปูทอดลงมาพระวรกายโดยทั่วไปคล้ำสัน ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏิปลายตัดตรง พระรัศมีรูปเปลวเพลิง พุทธศิลป์คล้ายกับพระประธานภายในพระอุโบสถวัดราชโอรสารามวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ ศิลปะในรัชกาลที่ 3 (วรรณท์ ชัชวาลทิพากร, 2543, หน้า 41)



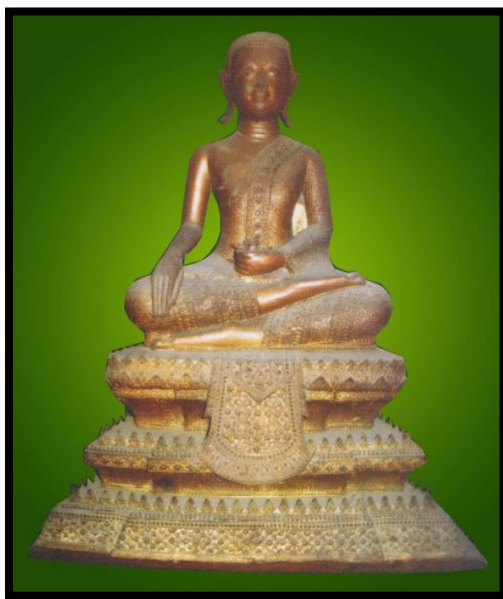
ภาพที่ 2-33 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.32/34)

พระศรีอาริยมตตาไตรย์ หรือพระศรีอาริย์ (พ.ร.13/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริดขนาดเท่าคนจริง หน้าตักกว้าง 32 เซนติเมตร ความสูงจากพระเศียรถึงฐานรวม 63 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งพระหัตถ์ขวาวางอยู่บนพระชานุ (หัวเข่า) พระหัตถ์ซ้ายทรงถือตาลปัตร ขัดสมาธิราบอยู่บนฐาน 3 ชั้น ฐานชั้นบนสุดทำเป็นลายกลีบบัว ด้านหน้ามีผ้าทิพย์ปูทอดลงมา พระวรกายโดยทั่วไปคล้ำงาม ครองจีวรลายดอกพิกุล ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

อนึ่ง สำนับพระพุทธรูปปางนี้โดยทั่วไปมักเรียกกันว่า “พระมาลัย” แต่ในหนังสือบางเล่มได้กล่าวไว้ว่า อย่างไรก็ดีสำหรับไทยเรามีประติมากรรมรูปพระสมณะที่ทรงถือตาลปัตรเป็นประจำเมื่อเวลาแสดงธรรม จนเป็นลักษณะประจำพระองค์อยู่ 2 องค์ คือ (ณัฐภัทร จันทวิษ, 2538, หน้า 10)

1. พระอาริยมตไศรยหรือพระศรีอาริย์ โดยจะทำเป็นรูปพระสงฆ์ประทับนั่งพระหัตถ์ซ้ายแสดงชยานมูทราหรือปางสมาธิ พระหัตถ์ขวาทรงถือตาลปัตรบังพระพักตร์อยู่ เป็นการแสดงถึงพระโพธิสัตว์ทรงกำลังเทศนาธรรมนั่นเอง

2. พระมาลัย เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งที่ทรงเมตตาต่อสัตว์นรก จึงเสด็จลงไปโปรดประติมากรรมจะแสดงภาพพระมาลัยด้วยรูปของพระสงฆ์อยู่ในท่าธุดงค์วัตร ทรงสะพายบาตรและทรงถือตาลปัตร



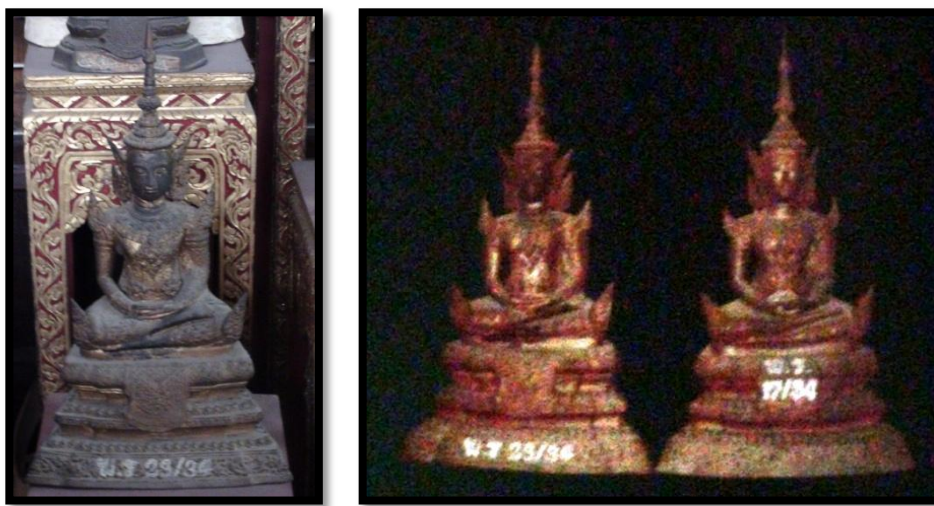
ภาพที่ 2-34 พระศรีอาริยมตไศรย หรือพระศรีอาริย์ (พ.ร.13/34)

พระมาลัย สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริด ฐานล่างกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 25 เซนติเมตร
 พุทธลักษณะ โดยทั่วไปประทับยืนอยู่ในท่าชุกังค์วัตร ทรงสะพายบาตรและทรงถือตาลปัตร
 ครองจีวรลายดอกพิกุล ด้านล่างมีฐานรูปสี่เหลี่ยมล้อมรอบด้วยแปดและมีกระโทงแดงวางอยู่
 ตรงกลาง ศิลปะสมัยรัตน โกสินทร์



ภาพที่ 2-35 พระมาลัย

พระพุทธรูปทรงเครื่อง สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริด หน้าตักกว้าง 12 เซนติเมตร ลงไปจนถึง 4 เซนติเมตร มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ปางสมาธิขัดสมาธิราบ ปางอุ้มบาตรขัดสมาธิราบ ปางสมาธิขัดสมาธิเพชร ปางพระปาฏิโลกย์ ปางห้ามสมุทร และพระรัชกาล เป็นต้น พระพุทธรูปทั้งหมดทรงจีวรลายดอกพิกุล ศิลปะสมัยรัตน โกสินทร์



ภาพที่ 2-36 พระพุทธรูปทรงเครื่อง (พ.ร.17/34, พ.ร.23/34)

พระพุทธรูปครองจีวรลายดอกพิกุล สร้างด้วยเนื้อโลหะสำริด หน้าตักกว้าง 1.2 เซนติเมตรจนถึง 4 เซนติเมตร มีจำนวนหลายองค์ เช่น ปางสมาธิขัดสมาธิราบ และปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบบนฐานบัว ครองจีวรลายดอกพิกุล ศิลปะสมัยรัตน โกสินทร์

พระสังกัจจายน์ (พ.ร.31/34) องค์พระสร้างด้วยหินเนื้อละเอียดสีเขียวอมดำ หน้าตักกว้าง 15 เซนติเมตร สูง 18 เซนติเมตร ความสูงรวมฐานไม้ 30.5 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไป ประทับนั่งขัดสมาธิราบอยู่บนฐานทรงสูง 3 ชั้น และมีผ้าทิพย์ปูทอดลงมาจนถึงฐานชั้นล่าง พระวรกายโดยทั่วไปดูอวบเล็กน้อย พระพักตร์กลมอ้ม พระหัตถ์ทั้งสองวางทาบอยู่ที่พระอุทร (ท้อง) ครองจีวรเรียบ ศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย



ภาพที่ 2-37 พระสังกัจจายน์ (พ.ร.31/34)

พระพุทธรูปบุทองคำ เป็นสมบัติตั้งแต่สมัยพระอริการยอด อินฺทรส ส่วนหนึ่งและมีผู้นามถวายในภายหลังอีกส่วนหนึ่ง พระทั้งหมดมีจำนวน 4 องค์ พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางมารวิชัยขัดสมาธิราบทุกองค์และมีขนาดลดหลั่นกันไป องค์พระพุทธรูปทำด้วยทองคำ ส่วนฐานทำด้วยเงินจึงเรียกกันว่า “พระบุเงิน-พระบุทอง” ดังนั้นคำว่าบุ คือ การแผ่หรือการหุ้มด้วยแผ่นเงินแท้ หรือแผ่นทองคำแท้เท่านั้น ส่วนภายในหุ่นทำด้วยดินเผาผสมว่านจำปาศักดิ์หรือเป็นหุ่นดินเผาธรรมดาฐานพระทั้ง 3 ชั้นที่บุด้วยเงินตกแต่งด้วยลวดลายไทย ฐานชั้นบนมักทำเป็นรูปกลีบบัวเรียงซ้อนกัน ส่วนพระพุทธรูปบุเงินมีเพียงเล็กน้อย คติการสร้างพระบุเงินหรือพระบุทอง นิยมสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชากันมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มาจนถึงประมาณรัชกาลที่ 7 จึงเริ่มลดน้อยลง และหันมาสร้างเป็นพระบุเงินขนาดเล็ก ๆ หรือพระเนื้อตะกั่ว
จีนแทน



ภาพที่ 2-38 พระพุทธรูปบุทองคำ

พระพุทธรูปปางสมาธิ สร้างด้วยเนื้อโลหะผสมออกสีนาก หน้าตักกว้าง 19.5 เซนติเมตร สูง 38 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐานบัวหงาย และบัวคว่ำ ฐานล่างรูปหกเหลี่ยม พระวรกายโดยทั่วไปดูต่ำสั้น ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏิสั้น ปลายรูปเขี้ยวตะขาบ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม ศิลปะสร้างลือศิลปะสมัยเชียงแสน พระดังกล่าวนิยมสร้างกันมากตั้งแต่รัชกาลที่ 7 ลงมาเรียกกันว่า “พระรัชกาล” คือการสร้างพระแบบลือสกุลช่างเก่า ในสมัยต่าง ๆ



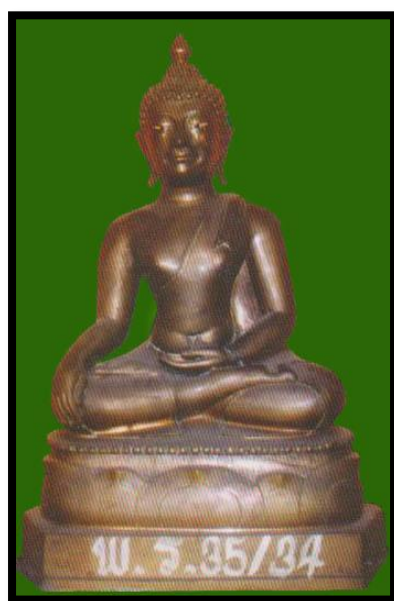
ภาพที่ 2-39 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.18/34)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.33/34) “พระรัชกาล” สร้างด้วยเนื้อโลหะผสมออกสีเหลือง หน้าตักกว้าง 24.5 เซนติเมตร สูง 53 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ นั่งขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐานบัวหงายและบัวคว่ำ ฐานล่างรูปหกเหลี่ยม พระวรกายโดยทั่วไปคลุ้มลำ ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏิตึ้นปลายรูปเขี้ยวตะขาบ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม ศิลปะสร้างลือศิลปะสมัย เชียงแสน



ภาพที่ 2-40 พระพุทธรูปปางสมาธิ (พ.ร.33/34)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.35/34) “พระรัชกาล” สร้างด้วยเนื้อโลหะผสมหน้าฉ่ำ กว้าง 13 เซนติเมตร สูง 26 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางมารวิชัย ขัดสมาธิ เพชรอยู่บนฐานบัวหงายฐานล่างรูปหกเหลี่ยม พระวรกายโดยทั่วไปดูลำสัน ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏีสั้นมากปลายรูปเขี้ยวตะขาบ พระรัศมีรูปดอกบัวควม ศิลปะสร้างลือศิลปะสมัยเชียงแสน



ภาพที่ 2-41 พระพุทธรูปปางมารวิชัย (พ.ร.35/34)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย “พระรัชกาล” สร้างด้วยเนื้อโลหะผสมออกสีเหลืองหน้าฉ่ำ กว้าง 11.5 เซนติเมตร สูง 26.5 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐานบัว 2 ชั้นฐานล่างรูปหกเหลี่ยม พระวรกายโดยทั่วไปดูอวบบาง ครองจีวรเรียบ ผ้าสังฆาฏิตอดยาวปลายรูปเขี้ยวตะขาบ พระรัศมีรูปเปลวเพลิง ศิลปะในรัชกาลที่ 7 สร้างลือ ศิลปะสมัยสุโขทัย

พระพุทธรูปปางห้ามญาติ สร้างด้วยเนื้อโลหะผสม ฐานกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 40 เซนติเมตร พุทธลักษณะ โดยทั่วไปยกพระหัตถ์ขวาขึ้นเสมอพระอุระแสดงกิริยาห้าม ประทับยืนอยู่บนฐานรวม 4 ชั้น ฐานชั้นบนรูปดอกบัวกลีบวางซ้อนกัน ฐานอีก 3 ชั้นรูปกลม พระวรกาย โดยทั่วไปคู่สง่างาม ครองจีวรเรียบ พระรัศมีรูปเปลวเพลิง ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์



ภาพที่ 2-42 พระพุทธรูปปางห้ามญาติ

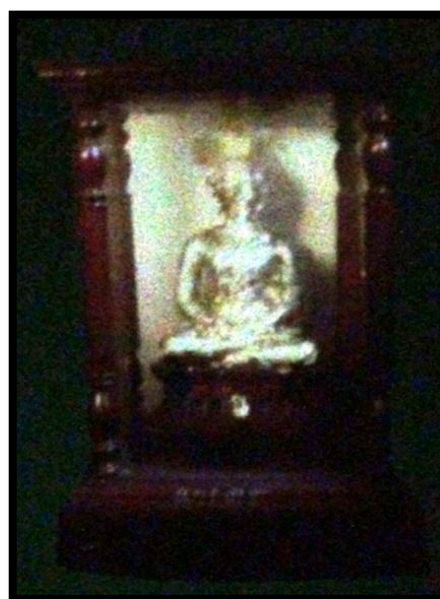
พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร สร้างด้วยเนื้อโลหะผสม ฐานกว้าง 10 เซนติเมตร สูง 40 เซนติเมตร พุทธลักษณะ โดยทั่วไปยกพระหัตถ์ทั้งสองขึ้นเสมอพระอุระแสดงกิริยาห้าม ประทับยืนอยู่บนฐานรวม 4 ชั้น ฐานชั้นบนรูปดอกบัวกลีบวางซ้อนกัน ฐานอีก 3 ชั้นรูปกลม พระวรกายโดยทั่วไปคู่สง่างาม ครองจีวรเรียบ พระรัศมีรูปเปลวเพลิง ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ (พ.ร.3/34) สร้างด้วยเนื้อโลหะผสมสีดอกบัว (สีเหลืองทอง) ฐานกว้าง 10 เซนติเมตร ความสูงทั้งหมดรวม 41 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับยืน หายพระหัตถ์ซ้ายยกขึ้นเสมอพระพาหา (บ่า) พระหัตถ์ซ้ายทอดลงเบื้องล่างและหงายฝ่าพระหัตถ์ กิริยาล้ายรองรับน้ำฝน ซึ่งบางท่านเรียกว่า “ปางขอฝน” ประทับยืนอยู่บนฐานบัวคว่ำบัวหงายฐานล่างรูปแปดเหลี่ยม พระพักตร์รูปไข่หรือที่เรียกว่า “พระพักตร์แบบสุโขทัย” พระธรรมวโรดม (โชติธมฺมปปฺโชติโก) วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เป็นผู้จัดสร้างและได้ประกอบพิธีมหาพุทธภิเษกที่พระระเบียงชั้นในองค์พระปฐมเจดีย์ เมื่อปี พ.ศ. 2472 นอกจากนี้ พระครูไพศาลธรรมวาทิ ได้บันทึกต่อท้ายไว้ในสมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัดคอนหาว่า เป็นของครั้งที่ “พระองค์เจ้าอาทิตย์พิพอภา ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองนครปฐม ราคา 50 บาท”



ภาพที่ 2-43 พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ (พ.ร.3/34)

พระแก้ว องค์แรกเนื้อสีน้ำตาลแดง หน้าตักกว้าง 22 เซนติเมตร สูง 33 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐานรูปกลีบบัวคว่ำบัวหงาย รูปห้าเหลี่ยม ส่วนฐานชั้นล่างไม่มีลวดลายแต่อย่างใด อนึ่ง สำหรับพระแก้วองค์นี้จะมีความแปลกกว่าพระแก้วทั่วไปที่จะนิยมสร้างปางสมาธิ ขัดสมาธิราบ แต่พระแก้วองค์ดังกล่าวกลับเป็น ขัดสมาธิเพชรแบบศิลปะสมัยล้านนาหรือสมัยเชียงแสน



ภาพที่ 2-44 พระแก้วสีน้ำตาลแดง

ส่วนพระแก้วอีกองค์หนึ่งมีเนื้อแก้วสีเขียว หน้าตักกว้าง 10.5 เซนติเมตร สูง 19 เซนติเมตร พุทธลักษณะโดยทั่วไปประทับนั่งปางสมาธิ ขัดสมาธิราบอยู่บนฐานบัวชั้นบน คูแอนด์โค้ง ฐานชั้นล่างตกแต่งลวดลายไว้อย่างสวยงาม มีพบมากในรัชกาลที่ 7 ลงมา ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

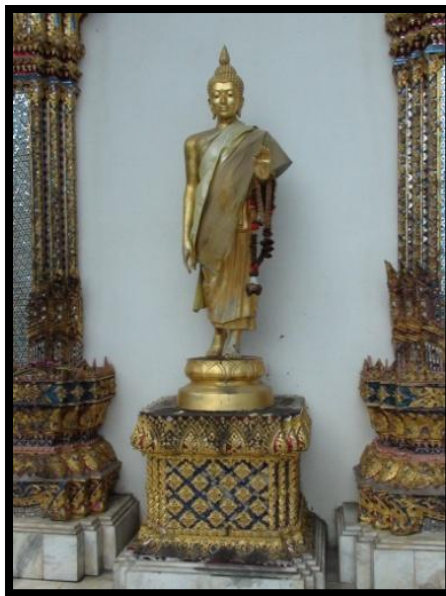


ภาพที่ 2-45 พระแก้วเนื้อแก้วสีเขียว

สำหรับพระพุทธรูปของวัดดอนหวายมีอยู่หลายองค์ ที่มีรูปแบบทางศิลปะ ขนาดและเนื้อวัสดุที่สร้างเหมือนกับที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์พุทธวิถีนายก วัดกลางบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี เช่น พระรัชกาล พระพุทธรูปปางห้ามญาติ พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร และพระแก้วเนื้อสีเขียว เป็นต้น เนื่องจากพระอธิการยอด อินฺทรส อดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวาย ท่านเป็นสหธรรมิกกับพระพุทธรวิถีนายก (บุญ ขนฺธโชติ) นอกจากนี้วัดทั้งสอง ก็อยู่ห่างกันไม่ไกลเท่าใดนัก

นับตั้งแต่พระครูไพศาลธรรมวาที อดีตเจ้าอาวาสวัดดอนหวายรูปที่ 8 จนถึงพระเมธีธรรมานันท์ เจ้าอาวาสวัดดอนหวายรูปปัจจุบัน ได้มีการจัดสร้างพระพุทธรูปและพระหล่อรูปเหมือนขึ้นอีกหลายครั้ง ซึ่งได้จัดทำพิธีเททองที่ด้านหน้าอุโบสถนอกกำแพงแก้วของวัดดอนหวาย มีดังนี้

พระพุทธรูปปางลีลา จำลองแบบมาจากพระพุทธรูปปางลีลาที่พุทธมณฑลประดิษฐาน
อยู่บนแท่นชุกชีที่ด้านหน้าอุโบสถทางวัดคอนฮวยและประชาชนได้จัดสร้างขึ้น ตรงฐานมีจารึก
ข้อความ ดังนี้ “ประชาชนร่วมบริจาค สร้าง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531”



ภาพที่ 2-46 พระพุทธรูปปางลีลา

พระสังกัจจายน์ ประดิษฐานอยู่ที่ศาลาด้านหน้าอุโบสถ มีขนาดประมาณเท่าคนจริง ประทับนั่งอยู่บนฐานบัวรองรับจิวรลายดอกพิกุล ซึ่งทางวัดคอนฮวยและประชาชนได้จัดสร้างขึ้น และทำพิธีเททองที่วัดคอนฮวย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537



ภาพที่ 2-47 พระสังกัจจายน์

รูปจำลองพระเถรานุเถระ และอดีตเจ้าอาวาสวัดคอนฮวย คณะกรรมการของวัด ได้จัดสร้างพระหล่อรูปเหมือนขนาดเท่าคนจริงขึ้น 2 ครั้ง รวม 5 องค์ โดยจัดทำพิธีเททองที่วัดคอนฮวย ครั้งแรกหล่อ 2 องค์ คือรูปจำลองของสมเด็จพระพุทธาจารย์ (พุทธ ป.ธ. 3) พระผู้สร้างวัดคอนฮวย และวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) และพระอธิการยอด อินฺทรส อดีตเจ้าอาวาสวัดคอนฮวยรูปที่ 5 เมื่อวันพุธที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ครั้งที่ 2 หล่อ 3 องค์ คือรูปจำลองของพระธรรมราชานุวัตร (อาจ จันทโชโต) พระผู้สร้างผู้บูรณะและปฏิสังขรณ์วัดคอนฮวยและวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) พระอธิการแก่น อินฺทเดโช อดีตเจ้าอาวาสวัดคอนฮวยรูปที่ 6 และพระครูไพศาลธรรมวาที (เท้ โกวิท) อดีตเจ้าอาวาสวัดคอนฮวยรูปที่ 8 เมื่อปี พ.ศ. 2545 รูปจำลองดังกล่าวมีจารึกบอกชื่อไว้ที่ฐานด้านหน้าทุกองค์

รูปจำลองพระหลวงพ่อวิไลเลิศ และพระหลวงพ่อวิสาหาร

ในปี พ.ศ. 2551 พระเมธีธรรมานันท์ เจ้าอาวาสวัดดอนหวาย ได้ประจําพร้อมกับ คณะกรรมการของวัดดอนหวายว่าสมควรจะเปิดอุโบสถและวิหารให้ประชาชนเข้าไปกราบไหว้ ได้ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา นอกจากนี้เพื่อให้ประชาชนที่มีความศรัทธาสามารถเข้าไปปิดทองพระประธานทั้ง 2 องค์ได้ มติในที่ประชุมจึงจัดให้มีการจำลองพระพุทธรูปทั้ง 2 องค์ดังกล่าวขนาดประมาณเท่าคนจริง โดยจัดพิธีเททองที่ลานด้านหน้าอุโบสถ ในวันอาทิตย์ที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เวลา 14.45 น. มีพระธรรมคุณากรณ์ เจ้าอาวาส วัดสามพระยา เจ้าคณะภาค 14 กรุงเทพมหานคร เป็นองค์ประธาน พระหลวงพ่อวิไลเลิศ มีเจ้าภาพสร้างและจารึกข้อความไว้ที่ด้านหลังนี้ “หลวงพ่อวิไลเลิศ จ.นครปฐม นางประจํา สุขสมัย พร้อมครอบครัว อุทิศให้ เล่าแก เล่าม้า เตี้ยจะ แม่กิมล้วน สุขสมัย อนันต์ สุขสมัย อนงค์ ทองสีมา วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 วัดดอนหวาย อ. สามพราน จ.นครปฐม” ส่วนพระหลวงพ่อวิสาหาร มีเจ้าภาพสร้างและจารึกข้อความไว้ที่ด้านหลังดังนี้ “หลวงพ่อวิสาหาร จ.นครปฐม นายจ็อกู นางกิมเตียง แซ่เอี้ยว ครอบครัว เตชะผาสุกสันติ และประชาชน วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2551 วัดดอนหวาย อ.สามพราน จ.นครปฐม นายทวีโชค เตชะผาสุกสันติ” พร้อมกันนี้ทางวัดยังได้มีการหล่อรูปจำลองพระบูชาทั้ง 2 องค์ ดังกล่าว ขนาดหน้าตัก 9 นิ้ว และขนาด 5 นิ้ว ไว้อีกจำนวนหนึ่งด้วย

สำหรับพิธีในวันเททองนั้นนับว่ามีเหตุการณ์มหัศจรรย์ที่ควรจะบันทึกเอาไว้ด้วย กล่าวคือก่อนถึงเวลาเททองอากาศจะร้อนมากและยิ่งร้อนเป็นทวีคูณ พอได้ฤกษ์ตามที่กำหนด องค์ประธานเริ่มจับสายสิญจน์เพื่อประกอบพิธีเททอง แสงแดดจะร่มในทันทีและมีลมพัดโชยเข้ามาในปะรำพิธี นอกจากนี้เมื่อเงยหน้ามองขึ้นไปบนท้องฟ้าดวงอาทิตย์ทรงกลดเป็นรูปกลมมองเห็นได้อย่างชัดเจน หลังจากเสร็จพิธีเททองแล้วอากาศก็ร้อนอบอ้าวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง พอถึงในเวลาเย็น มีฝนตกลงมาอีกเล็กน้อย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนับว่าเป็นสิ่งที่แปลกและยากแก่การอธิบาย



ภาพที่ 2-48 รูปจำลองพระพลวงพ่อวิไลเลิศ และหลวงพ่овิสหาร

ธรรมาสน์ หมายถึงอาสนะหรือที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ที่ใช้สำหรับแสดงธรรม โดยปกติเท่าที่พบจะมีอยู่ 2 แบบ คือ “ธรรมาสน์ทรงสูง” ที่ฐานจะมีบันไดทอดเพื่อให้พระสามารถเดินขึ้นไปบนธรรมาสน์ได้ ตอนบนมีเสา 4 ต้น รองรับหลังคาหรือเครื่องยอดซึ่งทำเป็นชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป คุจวิมานของสวรรค์ชั้นฟ้าหรือที่เรียกกันว่ายอดนุชบก ส่วนธรรมาสน์อีกชนิดหนึ่งเรียกว่า “ธรรมาสน์ต่ำ” หรือธรรมาสน์เตี้ย ขนาดจะเล็กกว่าธรรมาสน์ทรงสูง โดยมีขาทั้ง 4 รองรับด้านหลัง มีพนักพิง ส่วนทางขึ้นอยู่ด้านหน้า และมีโต๊ะตัวเล็กวางรองเพื่อใช้แทนขั้นบันได นอกจากนี้ในอดีตวัดคอนหาวยังมี “ธรรมาสน์สวด” ซึ่งเป็นของโบราณปรากฏอยู่อีกด้วย ดังนี้ “ธรรมาสน์สวด” จัดเป็นทานวัตถุถาวรที่ใช้ถวายพระสงฆ์ในงานศพ หรือที่เรียกกันว่า “สังเค็ด” สำหรับสังเค็ดของวัดคอนหาวย มีลักษณะเป็นอาคารทรงไทย 2 ชั้น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีขนาดใหญ่ที่พอสำหรับพระสงฆ์สามารถขึ้นไปนั่งสวดได้ 4 รูป ตัวอาคารทำด้วยไม้สัก หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินบุกทาสีชมพูสลักสีเขียว หน้าบันแกะลวดลายไทยประดับกระจกสีขาว ต้นเสาปิดทองประดับด้วยกระจกกันทวยสลักเป็นรูปนาคแบบต่าง ๆ ลวดลายไม่ซ้ำกัน ด้านข้างมีลูกกรงเตี้ยแกะสลักลวดลายแบบลายฝรั่ง มีอยู่ 2 แผ่นแกะสลักเป็นรูปผู้หญิงและผู้ชายพนมมือถือดอกบัวประกอบด้วยลวดลายฝรั่ง

ส่วนลายกระจังและกาบพรมศรก็ดูงดงามเช่นเดียวกัน บรรดาลวดลายหลายส่วนคล้ายกับลวดลายที่วัดศาลาปูนฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2527 วัดคอนฮวยได้รื้อศาลาการเปรียญหลังเก่า ตั้งเศียรหรือธรรมาสน์สวดคังกล่าวจึงได้ถูกรื้อแล้วนำมาวางกองเอาไว้ที่หลังวิหาร หลังจากนั้นก็กลายเป็นชิ้นส่วนและไม่ได้เห็นกันอีกต่อไป แต่ยังคงเหลือภาพถ่ายมาจนทุกวันนี้

อนึ่งผู้วิจัยได้เคยสอบถามนางละม้าย ทินมณี ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของพระธรรมราชาวัตร (อาจ จันทโชโต) ท่านเล่าว่าบรรพบุรุษของท่านได้บอกว่า สร้างขึ้นถวายในงานพระเมรุท่านเจ้าคุณพระธรรมราชาวัตร (อาจ จันทโชโต) ที่ท้องสนามหลวงในรัชกาลที่ 6 จากนั้นจึงได้นำกลับมาถวายไว้ที่วัดคอนฮวยแห่งนี้



ภาพที่ 2-49 ภาพร่างสังเค็ดวัดคอนฮวย เขียนโดย อ.สัญญา สุกล้ำเลิศ

ธรรมาสน์ทรงสูง ของวัดคอนฮวยนั้นจะดูแปลกกว่าที่อื่น เพราะมีรูปทรงเหมือนพระปรารักษ์ หรือที่เรียกกันว่า “ธรรมาสน์ยอดทรงพระปรารักษ์” (สัญญา สุกล้ำเลิศ, 2544, หน้า 7) ซึ่งหาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน ธรรมาสน์หลังนี้เป็นของเก่าแก่มีมานาน โดยตั้งอยู่บนศาลาการเปรียญหลังเก่า ธรรมาสน์หลังนี้จากรูปแบบทางศิลปะสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยได้อิทธิพลรูปแบบมาจากพระปรารักษ์ที่นิยมสร้างกันในสมัยนั้น เช่น พระปรารักษ์

วัดอรุณราชวรารามฯ และพระปรางค์วัดราชนิมิต (วัดเลียบ) เป็นต้น วัดไร่จิง (พระอารามหลวง) ด้านทิศใต้ภายในกำแพงแก้วก็มีพระปรางค์ปรากฏอยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคติความเชื่ออย่างเดียวกัน เพราะวัดทั้งสองนี้ได้ถูกสร้างขึ้นพร้อมกัน ธรรมเนียมหลังนี้ถึงแม้จะมีรูปทรงพระปรางค์แต่ก็มีคติผังภูมิจักรวาลเช่นเดียวกัน โดยใช้ออกพระปรางค์เป็นแกนกลางของโลก ส่วนการตกแต่งเขียนลวดลายไทยปิดทองรดน้ำลายดอกพุดตาน หลังคาเครื่องบนทำเป็นฐานพระปรางค์ซ้อนกันขึ้นไป องค์พระปรางค์มีซุ้มทั้ง 4 ทิศ เหนือขึ้นไปเป็นกลีบขนุนและมีซุ้มทึบขนาดเล็กติดพระพิมพ์ โคนสมอเนื้อดินลงรักปิดทองเอาไว้ ต่อมาถูกคนแกะไปจนหมด ผักเพกาหรือยอดคนพูลซึ่งทำเป็นง่ามเหมือนกับวัชระของพระอินทร์ซึ่งชำรุดมานานแล้ว ในอดีตมีรูปสัตว์ต่าง ๆ ที่วางเอาไว้แทนบันไดทางขึ้นลงรวม 5 ตัว กล่าวคือตัวล่างสุดทางซ้ายมือเป็นรูปสิงห์นอนหมอบอยู่ใช้เป็นบันไดขั้นที่ 1 ถัดขึ้นไปขั้นที่ 2 ทำเป็นรูปวัวและขั้นที่ 3 เป็นรูปช้างหันหน้าออกก่อนที่จะก้าวขึ้นไปบน ธรรมเนียมถัดลงมาอีก 2 ขั้นนั้นเป็นรูปม้าและกวาง รูปสัตว์ทั้งหมดเหล่านี้แกะสลักด้วยไม้สักและลงสีเอาไว้ด้วยซึ่งในขณะนั้นบางตัวก็เริ่มชำรุดแล้ว ต่อมาเมื่อเกิดมีการโจรกรรมพระพุทธรูปกันมากขึ้น ทางวัดจึงได้ยกเอารูปสัตว์ทั้งหมดขึ้นไปเก็บไว้บนกุฏิหอนันซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางหมู่กุฏิสงฆ์ของวัด ภายหลังทราบว่ารูปสัตว์เหล่านั้นได้ถูกขโมยไปทั้งหมด

ธรรมเนียมยอดทรงพระปรางค์เหล่านี้ นอกเหนือจากรูปแบบที่ดูสวยงามแล้ว รูปสัตว์ที่ปรากฏยังมีคติทางพระพุทธศาสนาแฝงไว้อีกด้วย ได้แก่ ช้าง ม้า วัว และสิงห์ อันเป็นคติของเก่าที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาซึ่งยังปรากฏอยู่บนจิตรกรรมฝาผนังที่วัดพุทธไสยาสน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และคู่มือไทยโบราณหรือคู่มือพระธรรมสมัยอยุธยา ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กล่าวคือ “ช้าง” หมายถึงสัตว์ที่พระนางสิริมหามายาทรงพระสุบินว่าได้พบช้างเผือกก่อนทรงตั้งพระครรภ์ “ม้า” หมายถึงม้ากัณทกะที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงขี่เมื่อครั้งออกผนวช “วัว” หมายถึง โคตรมะ อันเป็นต้นสกุลวงศ์ของพระพุทธเจ้า ส่วน “สิงห์” หมายถึง วรรณะของกษัตริย์หรือศากยวงศ์ ซึ่งคตินิยมเหล่านี้ยังคงทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะปรากฏอยู่ที่ธรรมเนียมยอดทรงพระปรางค์ของวัดดอนหวายแห่งนี้ ส่วนรูปสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่พบอยู่ที่ธรรมเนียมวัดดอนหวาย “กวาง” ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการปฐมเทศนาครั้งแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี (ม.จ. สุกัทธิศ ดิศกุล, 2506, หน้า 4) ดังนั้นธรรมเนียมยอดทรงพระปรางค์ของวัดดอนหวายนี้ จึงมีคุณค่า

ทางคติธรรมในทางพระพุทธศาสนา คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านความงาม ซึ่งสมควรที่จะเชิดชู และอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่กับวัดดอนหวายสืบไป นอกจากนี้บนศาลาการเปรียญหลังเก่าของวัดดอนหวายในอดีต ทางฝั่งตรงข้ามกับธรรมาสน์ยอดทรงพระปรารักษ์ยังคงมีธรรมาสน์แบบจัตุรมุข อีก 1 หลัง ซึ่งทางวัดได้รื้อออกนานแล้วเนื่องจากทรุดโทรมมาก โดยนำเอาชิ้นส่วนมากองไว้ใต้ฐานศาลาการเปรียญหลังเก่า หน้าบันหรือมุขหน้าแกะสลักเป็นลวดลายดอกพุดตาน ที่สำคัญตรงกลางแกะเป็นรูปพัตยซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับพัตยของพระราชกณะ เหมือนกับที่หน้าบันวิหารของหลวงพ่อวิสาหารในปัจจุบัน สันนิษฐานว่า ธรรมาสน์หลังนี้สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (พุทธ ป.ธ.3) หรือพระธรรมราชานุวัตร (อาจ จันทโชโต) จากหลักฐานดังกล่าวย่อมเป็นเครื่องสนับสนุนว่า วัดดอนหวายแห่งนี้มีความสำคัญและเคยรุ่งเรืองมาแล้วในอดีตได้เป็นอย่างดี



ภาพที่ 2-50 ชรรมาสน์ทรงสูง ยอดพระปรางค์

“ธรรมาสน์เตี้ย” ของวัดคอนฮวย ทำด้วยไม้สัก ตกแต่งด้วยการชุดลวดลายลงไปในเนื้อไม้ให้เป็นลวดลายก้านขดแบบลายฝรั่ง จากนั้นนำดินสอพองอัดลงในร่องจนเต็มจะทำให้เกิดลวดลายสีขาวที่มีความสวยงามยิ่ง พนักพิงด้านหลังทำด้วยแผ่นไม้ ส่วนพนักที่นั่งปูด้วยหินอ่อนสีขาว ต่อมาขโมยได้ลักเอาธรรมาสน์ดังกล่าวไป ธรรมาสน์หลังนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 6 เพราะได้พบหนังสือสวดพระปาติโมกข์ฉบับเก่าแก่ของวัดพร้อมผู้เก็บ และมีจารึกบอกปีพุทธศักราชที่สร้างเอาไว้ โดยเฉพาะผู้ที่ใช้เก็บหนังสือสวดพระปาติโมกข์จำได้ว่ามีลวดลายเดียวกับธรรมาสน์ที่หายไป

ปัจจุบันวัดคอนฮวยมีธรรมาสน์ที่สร้างใหม่อยู่ 2 หลัง คือ ธรรมาสน์เตี้ยใช้สำหรับพระเทศน์โดยทั่วไป และธรรมาสน์ทรงสูงยอดทรงมณฑปตั้งอยู่บนฐาน 5 ชั้น ประกอบด้วยชั้นสิงห์ ชั้นครุฑ และชั้นของเทพ ตัวธรรมาสน์ตกแต่งด้วยลวดลายกระจังเจิมและกระจังปฏิญาณปิดทองล่องชาดไว้อย่างสวยงาม เครื่องบนทำเป็นยอดมณฑป 5 ชั้น ธรรมาสน์หลังนี้มีข้อความจารึกไว้ ดังนี้ “คุณไพโรจน์-คุณถนอม ช่างน้อย น.ส.บุญเรือง แก้วใสสะอาด คุณประเสริฐ-คุณกิมไฉ่ อ่อนเรียบร้อย วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2536”



ภาพที่ 2-51 ธรรมาสน์องค์ปัจจุบันและองค์เก่า

ตู้โบราณ วัดคอนฮวายมีตู้เพื่อใช้สำหรับเก็บสิ่งของอยู่เป็นจำนวนมาก และหลายรูปแบบ ดังนี้

ตู้พระไตรปิฎก หรือ “ตู้เก็บพระไตรปิฎก” ลักษณะเป็นตู้กระจก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ติดกระจกทั้งสี่ด้าน ตั้งอยู่บนฐานที่มีจารองรับด้วยเสาเพียงต้นเดียว ตอนบนหน้าจั่วมีรูปครุฑ กำลังแบกพระมหาพิชัยมงกุฎ หลังคาตู้รูปสี่เหลี่ยมยอดแหลม ตู้นี้ใช้สำหรับเก็บพระไตรปิฎกอักษรแบบตัวพิมพ์ ซึ่งมีพบอยู่ตามวัดหลายวัด สันนิษฐานว่ารัฐบาลในขณะนั้น ได้สร้างถวายไว้ตามวัดต่าง ๆ เมื่อคราวฉลอง “พระพุทธยี่สิบห้าศตวรรษ” หรือในปี พ.ศ. 2500



ภาพที่ 2-52 ตู้พระไตรปิฎก

นอกจากนี้ยังมีตู้เก็บพระไตรปิฎกที่มีลักษณะคล้ายกับตู้ดังกล่าว แตกต่างกันตรงที่ หน้าจั่วมีพระพุทธรูปปางสมาธิประทับนั่งอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว ชั้นวางหนังสือ 3 ชั้น และขาตู้มี 4 ขา ด้านบนมีแผ่นข้อความจารึกดังนี้ “นางทองใบ เทียนพิทักษ์ สร้างอุทิศกุศลให้เตี่ยเซ็ง แม่อบ สุขสงวน นายพอง เทียนพิทักษ์ (สามี) แม่เจียว นายศิริ นายบัวนเฮง สร้างถวายวัดคอนฮวาย” ส่วนอีกใบหนึ่งเป็นตู้กระจก 3 ด้าน มีชั้นวางหนังสือรวม 4 ชั้น หน้าจั่วมีพระพุทธรูปปางสมาธิประทับนั่งอยู่ในซุ้มเรือนแก้วเช่นกัน ได้ลงนามมีแผ่นป้ายข้อความดังนี้ “นายชะลอ นางละเมียด

สุขสงวน สร้างถวายวัดคอนหาวย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2523”

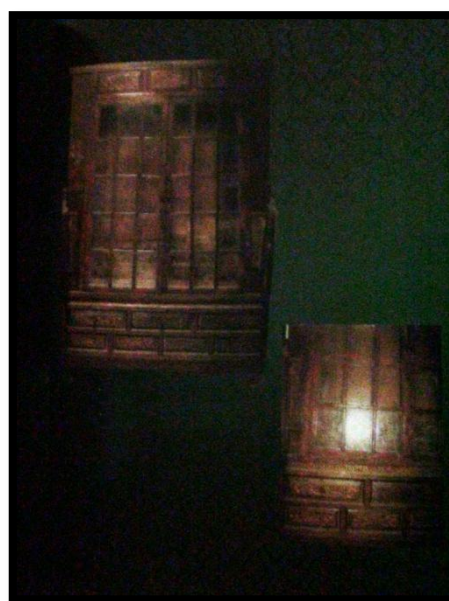
ตู้และหนังสือสวดพระปาติโมกข์ ลักษณะเป็นตู้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขาตั้งทั้ง 4 ด้าน ทำด้วยไม้สักตกแต่งลวดลายก้านขดแบบลายฝรั่งและถมพื้นด้วยดินสอพองสีขาว ตู้ดังกล่าวใช้เป็น ที่เก็บหนังสือสวดพระปาติโมกข์เล่มเก่าของวัดที่ได้พบใหม่ล่าสุดเมื่อต้นปี พ.ศ. 2551 ปกทำจาก เปลือกของต้นข่อย เรียกว่าสมุดข่อย เขียนอักษรด้วยหมึกสีดำปกตกแต่งด้วยลวดลายไทยปิดทอง ลดน้ำอย่างสวยงาม ปกหน้ามีข้อความภายในลวดลายไทย มีข้อความดังนี้ พระภิกษุปาติโมกข์ ส่วนปกหลังมีข้อความว่า พ.ศ. 2462 ปกด้านในหน้าแรกมีข้อความดังนี้ พระภิกษุปาติโมกข์เล่มนี้ พระครูปลัด ธรรมสุวรรณ ผ่อนสร้างไว้ให้เป็นสมบัติในพระพุทธศาสนา เมื่อ พ.ศ.2462 โดยหวังผล อมฤตยนิฤพาน หนังสือสวดและตู้ดังกล่าวสร้างขึ้นตรงกับปีที่ 10 ในรัชกาลที่ 6



ภาพที่ 2-53 ตู้และหนังสือสวดพระปาติโมกข์

ตู้โบราณ ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่แต่มีความหนาไม่มากนัก ส่วนขาตู้ ของเดิมเป็นแบบ “ขาคู่” (ขาที่งอปลายหักเข้า) ปัจจุบันเป็นของที่ทำขึ้นใหม่ มีบานเปิดปิดอยู่ ทางด้านหน้า 2 บานใหญ่ แต่ได้แบ่งซอยออกเป็นช่องกระจกลึกอีกบานละ 15 ช่อง ขอบไม้แกะลาย ดอกไม้ด้านล่างมีลิ้นชัก 2 ชั้น รวม 7 ช่อง และเป็นรูป “มังกรกลายแบบ” หรือ “ก่ายจื่อหลง”

ซึ่งเป็นลายที่เป็นสิริมงคลของจีน และลายดอกไม้ ช่องลูกฟักด้านบนแกะเป็นรูปผึ้งกำลังตอมเกสรดอกไม้ ขอบไม้เหนือลิ้นชักทำเป็นลายประแจจีน พื้นที่ด้านที่เป็นขอบไม้ขนาดกว้างทั้งด้านซ้ายและขวาตกแต่งด้วยภาพเขียนสีฝุ่นแบบโบราณ รูปแจกันทรงสูงปักด้วยดอกพุดตานสีขาวและสีแดง ตอนบนมีรูปนกกำลังบินลงมาจิกเกสรดอกไม้ทั้ง 2 ด้าน ภายในตู้ผนังตรงกลางเดิมเคยเห็นเป็นกระดาศรูปลายดอกไม้แบบโบราณติดอยู่ปัจจุบันไม่มีแล้วจึงปล่อยให้โล่ง ส่วนขอบไม้ด้านในตกแต่งด้วยภาพเขียนสีลวดลายดอกไม้ ด้านข้างมีภาษาจีนเขียนด้วยสีค้ำบนพื้นสีฟ้าเข้มทั้ง 2 ด้าน รวม 4 ข้อความ ดังนี้ ด้านบนขวา “เจี่ยฝูกุ้ยซุน” ขอให้การค้ารุ่งเรือง ด้านล่างขวา “หยางไคไท่จง” เปิดสัมพันธภาพไทย-จีน ด้านบนซ้าย “เต๋อ ซื่อถื่อฉาย” ได้รับสิ่งของอันเป็นมงคลทั้ง 4 และด้านล่างซ้าย “ซิ่งจื่อเซิงโยว” ขอให้สิ่งที่ดี ๆ จงเข้ามา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพตู้ดังกล่าวนำไปให้นายปวิวรรต ธรรมมาปริชากร ผู้เชี่ยวชาญศิลปะวัตถุจีน ผลการศึกษาจากหลักฐาน ได้แก่ ลักษณะของตู้ คำจารึก ภาพเขียนสีฝุ่นรูปแจกันใต้ดอกไม้ รูปนก รูปแมลง การแกะสลักลวดลายมังกรกลายแบบและอื่น ๆ สันนิษฐานว่าเป็นตู้ใช้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ศิลปะจีน ฝีมือช่างชาววังสูงหรือชาวแต้จิ๋ว อายุประมาณในรัชกาลที่ 3-4 ซึ่งตรงกับราชวงศ์ชิงของจีน ตู้แบบนี้มีพบน้อยมาก จากข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับประวัติของวัด จึงสันนิษฐานต่อว่าตู้ใบนี้คหบดีชาวจีนเจ้าของโรงหีบอ้อยอาจเป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อถวายพร้อมกับพื้นที่ดินเมื่อครั้งเริ่มแรกสร้างวัด



ภาพที่ 2-54 ตู้โบราณ ศิลปะจีนสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย

ตู้พระมาลัย หรือ “ตู้เก็บหนังสือสวดพระมาลัย” ลักษณะเป็นหีบรูปยาวด้านหน้า แบ่งออกเป็น 3 ช่อง ตกแต่งด้วยลวดลายไทยแบบปิดทองรดน้ำ จำนวน 4 ใบ ตกแต่งด้วยลวดลายดอกพุดตานลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายกระหนกยอดเปลวเคล้าภาพรูปเทพนม และรูป “ภาพจับ” (สิงห์หรือยักษ์กำลังต่อสู้กัน) ศิลปะสมัยรัตน โกสินทร์ นอกจากนี้ยังมีหนังสือสวดพระมาลัยฉบับเก่าของวัดซึ่งอยู่ในส่วนภายในสภาพชำรุด หน้าปกมีอักษรขอมเขียนข้อความที่ยังพออ่านได้ ดังนี้ “ข้าพเจ้าผู้เขียน แมน” ส่วนภายในเขียนเรื่อง พระมาลัยด้วยตัวอักษรขอมและมีภาพประกอบฝีมือการวาดภาพนั้นนิยมระบายสีพื้นด้วยสีฟ้าอมดำ ความงดงามของตัวภาพจะได้สัดส่วนมากคล้ายฝีมือสกุลช่างหลวงในรัชกาลที่ 4 โดยเฉพาะการตัดเส้นรายละเอียดของใบหน้านั้นจะมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ กล่าวคือ เส้นที่ใช้ตัดนั้นจะมี 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งเส้นขนาดเล็กนี้ฟุ้งกันจะมีเส้นขนที่น้อยมาก จึงเรียกกันในหมู่ช่างเขียนว่า “ฟุ้งกันหนวดหนู”

ตู้ใส่หนังสือ ลักษณะเป็นตู้ทึบทรงสูง มีกระจกเฉพาะด้านหน้า ภายในแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ชั้น ขาทั้ง 4 เป็นขาแบบกลิ้ง ด้านล่างมีลิ้นชัก 2 ช่อง พื้นที่ด้านบนทำเป็นกรอบ ภายในมีข้อความดังนี้ “อุทิศในการศพ นางหมา ป้า พ.ศ. 2472” ตู้ใบนี้สร้างในรัชกาลที่ 7 โตะโบราณ ที่สำคัญมี 2 ตัว ดังนี้

โตะตั้งเครื่องบูชา ลักษณะเป็นโตะขนาดยาวและใหญ่ทำด้วยไม้สัก ด้านหน้าส่วนบนแบ่งพื้นที่เพื่อทำเป็นกรอบช่องกระจกรวม 5 ช่อง ซึ่งแต่เดิมแกะสลักเป็นรูปผลไม้ที่เป็นมงคลของจีน เช่น ทับทิม ลูกท้อ มะเฟือง และดอกไม้มงคลต่าง ๆ อันเป็นคติ “ฮก ลก ซิ่ว” ของชาวจีน ส่วนฝีมือช่างมีการแกะสลักได้ลึกลงไปหลายชั้นล้วนจึงทำให้ดูมีมิติและเหมือนจริงมาก พื้นที่ส่วนล่างทำเป็นลูกฟักรวม 3 ช่อง แกะเป็นลาย “มังกรกลายแบบ” หรือ “ก่ายจื่อหลง” ซึ่งเป็นลายที่เป็นสิริมงคลของจีนส่วนด้านข้างของโตะ ตอนบนพื้นที่กรอบช่องกระจกมี 2 ช่อง แกะลวดลายอย่างเดียวกัน เดิมโตะตัวนี้เคยตั้งอยู่ด้านหน้าหลวงพ่อวิไลเลิศในอุโบสถหลังเก่า ต่อมาลวดลายในกรอบช่องกระจกทั้งหมดถูกขโมยไป ทางวัดจึงได้นำเอาแผ่นกระจกสีเขียวมาใส่แทน และได้ย้ายมาตั้งอยู่ในวิหารดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 เมื่อมีร่างทรงของหลวงพ่อวิสาหารเกิดขึ้น กลุ่มชาวจีนจึงได้สร้างโตะสำหรับวางเครื่องเช่น ไม้ถวายไว้ในวิหาร 1 ตัว ทำด้วยไม้สัก แกะสลักและปิดทองล่องชาด (สีแดง) กรอบด้านบนทำเป็นรูปกระเช้าใส่ผลไม้ที่เป็นมงคลของ

ชาวจีนรวม 5 ชนิด พื้นที่ตอนล่างมีรูปมังกรคู่กำลังเล่นลูกแก้วไฟอยู่บนก้อนเมฆ นอกจากนี้ยังมี
 ลึงของอันเป็นมงคลของจีนสอดแทรกอยู่อีกด้วยงานดังกล่าวเป็นฝีมือช่างชาวจีนที่งดงามมาก
 ต่อมาเมื่อมีการบูรณะวิหารทางวัดจึงได้ย้ายเข้าไปเก็บไว้ที่ปลอดภัย



ภาพที่ 2-55 โต๊ะตั้งเครื่องบูชา

โต๊ะโบราณ ลักษณะเป็น โต๊ะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ ด้านหน้าตอนบนแบ่งพื้นที่
 ออกเป็น 3 ส่วน ด้านซ้ายแกะสลักเป็นรูปเปลวไฟ ดอกไม้และก้อนหิน ด้านขวาแกะสลักเป็นรูป
 ดอกไม้ใบไม้และก้อนหิน ส่วนช่องตรงกลางมีลวดลายจีนแกะสลักล้อมรอบ และมีข้อความ ดังนี้
 “พ่อเ็น, วาด” ส่วนด้านล่างทำเป็นแผงบังตา ด้านข้างซ้ายแกะสลักเป็นรูปดอกไม้และรูปแกะกำลัง
 วิ่งเล่น ด้านข้างขวาแกะสลักเป็นรูปเปิด 2 ตัวกำลังเล่นน้ำอยู่ใต้ใบบัว ส่วนช่องตรงกลางทำเป็น
 วงโค้ง 2 วงมาบรรจบกันยอดเป็นรูปปลายแหลม ตกแต่งด้วยการขุดลงไปบนเนื้อไม้ให้เป็นลวดลาย
 คดโค้งแบบลายฝรั่ง ด้านข้างทำเป็นหัวเสาถึงทั้ง 2 ข้าง สำหรับด้านข้างซ้ายของโต๊ะแกะสลัก
 เป็นลาย “สัตว์ดิเกะ” หรือเครื่องหมายอันเป็นสิริมงคลของจีนหรือ “อ้วนจื้อจิ้น” (พรพรรณ
 จันทโรนานนท์, 2530, หน้า 110) ตรงกลางมีข้อความ ดังนี้ “ปีเถาะ” ส่วนด้านข้างขวาของโต๊ะ
 มีลวดลายเช่นเดียวกัน ตรงกลางมีข้อความ ดังนี้ “พ.ศ. 2458” ทำให้ทราบว่าจะสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 6
 หากนับถึงปัจจุบันมีอายุถึง 91 ปี ข้อสังเกตโต๊ะตัวดังกล่าวนี้มีการผสมผสานกันระหว่างศิลปะไทย
 ศิลปะจีน และศิลปะตะวันตกได้อย่างกลมกลืน



ภาพที่ 2-56 โต๊ะโบราณสร้างสมัยรัชกาลที่ 6

หีบเก็บคัมภีร์ไบเบิล ลักษณะเป็นหีบรูปยาวขนาดเล็ก ใช้สำหรับเก็บคัมภีร์ไบเบิล สำหรับพระเทศน์ ไม่มีลวดลายตกแต่งแต่อย่างใด ฝาด้านในมีข้อความ ดังนี้ “2470/2/11 แรม 12 ค่ำ วันจัน” และอีกบรรทัดหนึ่งมีข้อความ ดังนี้ “2429/9/18” จากหลักฐานเอกสารที่ปรากฏในข้อความ บรรทัดแรกย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า หีบเก็บคัมภีร์ไบเบิลนี้สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 7



ภาพที่ 2-57 หีบเก็บคัมภีร์ไบเบิล

เครื่องปั้นดินเผา ประกอบด้วย เครื่องเบญจรงค์ เครื่องลายคราม และกระถางทรงสูง สำหรับปลูกบัว ดังนี้

เครื่องเบญจรงค์ และเครื่องลายคราม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า พระอริการยออด อินุทรส ท่านได้สะสมสิ่งของที่เป็น โบราณวัตถุและศิลปวัตถุไว้ให้กับวัดคอนหาวยเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องถ้วยเขียนสีหรือเครื่องเบญจรงค์จากประเทศจีนจำนวนหลายใบ งานแบบนี้ทุกใบจะมีขอบจานที่แตกต่างกันออกไป เช่น ขอบรูปกลม ขอบรูปแปดเหลี่ยม ขอบรูปหยัก และขอบเป็นลายจตุรมุข ส่วนลายที่เขียนจะเป็นภาพ โป๊ยเซียนหรือเทวดาทั้ง 8 องค์ ของชาวจีนอยู่ในกรอบช่องกระจกรวม 2 ช่อง ที่เหลืออีก 2 ช่อง จะเขียนเป็นลายดอกกุหลาบ รูปนก และผีเสื้อ ประกอบ ตรงกลางจานเขียนลายดอกกุหลาบในขอบวงกลมสีทอง ลายดังกล่าวนี้เรียกกันว่า “ลายกุหลาบน้ำทอง” ศิลปะจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งตอนปลาย (ราชวงศ์ซ่ง พ.ศ. 2187-2454 ราชวงศ์ซ่งตอนต้นร่วมสมัยกับสมัยอยุธยาตอนปลาย ราชวงศ์ซ่งตอนปลายร่วมสมัยกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงรัชกาลที่ 6 เป็นอันสิ้นสุด) ซึ่งอยู่ร่วมกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นิยมสั่งมาจากประเทศจีนตั้งแต่รัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา สำหรับงานชุดนี้มีความสวยงามมากและเหมือนกับที่วัดสรรเพชญ์ สันนิษฐานว่าพระอริการยออด อินุทรส ได้มาจากวัดสรรเพชญ์หรืออาจนำไปถวายให้เมื่อครั้งได้ไปเรียนวิชาอาคม จากพระครูทักษิณานุกิจ (ผัน) ที่วัดสรรเพชญ์ หากเป็นความจริงตามข้อสันนิษฐานย่อมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี เฉกเช่นเดียวกับที่วัดกลางบางแก้ว หรืออาจมีพ่อค้าชาวจีนได้นำมาขายให้แก่วัดในช่วงระยะเวลา นั้นก็อาจเป็นไปได้เช่นกัน



ภาพที่ 2-58 งานเขียนสีเบญจรงค์รูปแปดเหลี่ยม และกลม ลายโป๊ยเขียน ขอบจานลลุ ศิลปะสมัย
ราชวงศ์ชิงตอนปลาย

นอกจากนี้ยังมีแจกันจีนเนื้อแตกลายงาอยู่อีก 1 ใบ เขียนภาพเรื่อง “สามก๊ก” และ
อีกใบหนึ่งเขียนภาพดอกไม้ ส่วนกระโถนเขียนลายมังกรคู่ และยังมีตุ๊กตาจีนเขียนสีอยู่อีกด้วย
สำหรับเครื่องลายครามมีงานแบนเขียนรูปมังกรห้าเล็บ “โหวงเยี่ยะเหลิ่ง” (มังกรห้าเล็บ ถือว่าเป็น
ของชั้นสูงใช้สำหรับฮ่องเต้ หรือองค์จักรพรรดิ รูปมังกรสี่เล็บใช้กับเหล่าขุนนาง และมังกรสามเล็บ
ใช้กับสามัญชนทั่วไป) กำลังคั้นนม โดยมีฟาทรงสูงลวดลายจีน และชุดที่ใส่อาหารจากประเทศ
ญี่ปุ่น เป็นต้น



ภาพที่ 2-59 แจกันเขียนภาพสามก๊ก (ซ้าย) ภาพนกและดอกไม้ (ขวา)

กระถางทรงสูงสำหรับปลูกบัว ลักษณะเป็นกระถางปากบานขนาดใหญ่ จำนวน 2 ใบ เคลือบด้วยสีน้ำตาล ตกแต่งลวดลายด้วยดินสีเหลือง ใบแรกเขียนรูปมังกรคันเมฆ อีกใบหนึ่งเขียนรูปนก สิงโตจีน ดอกบัว (เหม้าฮั่ว) ต้นไม้ และก้อนหินลงไปในกรอบช่องกระจก กระถางเหล่านี้เป็นสินค้าสั่งนำเข้าจากประเทศจีนตั้งแต่รัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา



ภาพที่ 2-60 ภาพบนจานแบนเขียนรูปมังกรห้าเล็บ “โหวงเยี่ยะเหลิ่ง” และกระโถนรูปมังกรสี่เล็บ กำลังเล่นไฟ

หินบดยา หินสำหรับบดยาของวัดคอนหวายมีจำนวนทั้งหมด 4 ก้อน ทำด้วยหินเนื้อละเอียดสีเขียว 2 ก้อน ลักษณะคล้ายรางระนาดปลายเขียดขึ้นและมีฐานรองรับ สำหรับหินบดยาแบบและเนื้อหินชนิดนี้พบมากในสมัยทวารวดี ซึ่งมีอายุประมาณ 1,000 ปีล่วงมาแล้ว เนื่องด้วยชาวอินเดียที่เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิมักจะนำเข้ามาด้วยเพื่อใช้เป็นทึบเครื่องเทศหรือบดยา และนักโบราณคดีเชื่อกันว่าเมืองนครปฐมโบราณเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรดังกล่าว ส่วนอีกก้อนหนึ่งทำจากหินทรายสีแดง แต่ตัวรางที่ใช้บดยาจะเริ่มแบนลงและมีปลายด้านหนึ่งทำให้แหลมยื่นออกไป สันนิษฐานว่าเป็นสมัยลพบุรี ส่วนก้อนสุดท้ายทำด้วยเนื้อหินละเอียดสีเทา ลักษณะรางที่ใช้บดยาและฐานมีขนาดเท่ากันอีกทั้งมีความแบนเสมอกันทั้งก้อน ซึ่งเป็นหินสำหรับบดยาในสมัยหลังสำหรับหินบดยาทั้งหมดนี้เดิมเป็นของพระอธิการยอด อินทรส เพราะนอกจากท่านจะเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้เรืองเวทแล้ว ท่านยังเป็นพระหมอยาอีกด้วย ดังนั้นท่านจึงนิยมปลุกว่านยาต่าง ๆ เอาไว้เป็นจำนวนมากเพื่อใช้รักษาโรค และบางส่วนก็ได้นำมาใช้เป็นส่วนผสมของพระเครื่องที่ท่านสร้าง สำหรับแท่งหินบดยาเหล่านี้ สันนิษฐานว่าท่านได้นำมาจากสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในสมัยนั้นและยังคงตกทอดมาจนถึงทุกวันนี้

เรือบด เป็นเรือขนาดเล็กที่พระภิกษุใช้เป็นพาหนะสำหรับการบิณฑบาตทางน้ำ เนื่องด้วยในสมัยก่อนการเดินทางจะใช้ทางน้ำเป็นหลัก ดังนั้นวัดคอนหวายจึงมีเรือบดอยู่เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันยังมีบางส่วนที่ทางวัดเก็บรักษาเอาไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์

เขาสัตว์ เนื่องจากพระอธิการยอด อินทรส หลังจากออกพรรษาแล้วท่านจะออกธุดงค์เกือบทุกปี เพื่อเป็นการโปรดสัตว์ประการหนึ่ง และออกแสวงหาว่านยาที่หายากอีกประการหนึ่ง ประการสุดท้ายเพื่อแสวงหาความรู้จากครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น เล่าสืบต่อกันมาว่าเมื่อตอนกลับวัดคอนหวายจะมีชาวบ้านถวายเขาสัตว์ต่าง ๆ เช่น เขากวาง เขาละมั่ง และเขากะทิ ให้แก่ท่านอยู่เสมอ ดังนั้นในอดีตตามกฎของพระสงฆ์จะมีเขากวางติดอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อใช้สำหรับแขวนผ้าสบง จีวร หรือผ้าสังฆาฏิ เป็นต้น

นอกจากนี้วัดคอนหวายยังมี “ต้นโพธิ์” เก่าแก่ที่คงอยู่คู่กับวัดมานาน ซึ่งปลูกอยู่นอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันตกตรงกับวิหาร ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มของ “ต้นยางใหญ่” หรือ “ต้นยางนา” จำนวน 6 ต้น มีลำต้นขนาดใหญ่ 2 ต้น ลำต้นขนาดกลาง 3 ต้น และได้ตายลง 1 ต้น ซึ่งกลุ่มของ

ต้นยางดังกล่าวถือว่าเป็นจุดสังเกตของที่ตั้งวัดในอดีต (Land Mark) ที่สามารถมองเห็นในระยะไกลได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะต้นใหญ่สุดประมาณ 2 คนโอบ สันนิษฐานว่าน่าจะปลูกตั้งแต่ครั้งสร้างวัด ปัจจุบันกลุ่มต้นยางดังกล่าวยังคงใช้เป็นจุดสังเกตที่ตั้งของวัดได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจมีไม่มากนักสำหรับวัดในบริเวณแถบลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ส่วนต้นไม้สำคัญที่ทางวัดดอนหวายได้ปลูกขึ้นใหม่ ได้แก่ “ต้นสาละ” และ “ต้นมะพร้าวพระราชทาน” ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทิกได้รับมา ปัจจุบันปลูกอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

โครงสร้างการปกครองและการจัดการชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

โครงสร้างการปกครอง และการจัดการของชุมชนตลาดน้ำดอนหวายที่อยู่ในเขตการปกครองของตำบลบางกระทิก มีทั้งหมด 130 หลังคาเรือน จากการสัมภาษณ์ นายสุวิน วุฒิสังคะ (12 เมษายน 2552) ซึ่งเป็น รองนายกเทศมนตรีตำบลบางกระทิก พบว่าปัจจุบัน มีประชากรทั้งหมด 579 คน แยกเป็นเพศชาย 301คนและหญิง 278 คน โดยประชาชนชนในพื้นที่จะมีการเลือกตัวแทนในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย (โครงสร้างการจัดตั้งคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวายเป็นการจัดตั้งขึ้นเอง จึงไม่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน) มีหน้าที่บริหารจัดการตลาดน้ำดอนหวาย และกำหนดแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือแนวทางร่วมกันในอนาคต

โครงสร้างคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย

คณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวายประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมด 22 คน ดังนี้

- | | |
|--------------------------------|--|
| 1. นายถาวร ประทุมเงิน | นายกเทศมนตรีตำบลบางกระทิก
กรรมการพิเศษ |
| 1. นายสุวิน วุฒิสังคะ | รองนายกเทศมนตรีตำบลบางกระทิก
กรรมการพิเศษ |
| 3. นายบุญเลิศ อินทรีย์มีศักดิ์ | เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลบางกระทิก
กรรมการพิเศษ |
| 4. นายสฤกษ์ดี ตระกูลชัยศรี | ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบางกระทิก
กรรมการพิเศษ |
| 5. นายบัญญัติ วุฒิสังคะ | กำนันตำบลบางกระทิก
ประธานกรรมการ |

- | | |
|------------------------------|--|
| 6. นายปรีดา เจริญสุจริต | ประธานสภาเทศบาลตำบลบางกระทึก
รองประธานกรรมการ |
| 7. นางปัทมา ริเอี่ยม | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
รองประธานกรรมการ |
| 8. นายวัช สีสั่ง | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2
กรรมการ |
| 9. นายสุเทพ สิงหรา | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3
กรรมการ |
| 10. นายประภาส กล้าเสือ | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4
กรรมการ |
| 11. นายขุนเลี้ยง เอี่ยมสะอาด | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6
กรรมการ |
| 12. นายบุญนะ ศรีสนิท | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7
กรรมการ |
| 13. นายอนันต์ ทรัพย์บุญลือ | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8
กรรมการ |
| 14. นายลูกอินทร์ รวยลาภ | ผู้นำชุมชน
กรรมการ |
| 15. นายเล็ก รอดสุวรรณ | เจ้าของร้านปลาต้มเค็ม
กรรมการ |
| 16. นายเล็ก สระทองเอก | เจ้าของร้านปลาแดดเดียว
กรรมการ |
| 17. นายบำลาศ บัญชรมาศพรรณ | เจ้าของร้านเป็ดพะโล้นายหน้า
กรรมการ |
| 18. นายสมาน สุขสมัย | กรรมการวัดดอนหวาย
กรรมการ |

19. นายมงคล ถาวรผล	กรรมการ วัดคอนฮวย กรรมการ
20. นายยงยุทธ คงสมัย	เจ้าของร้านขนมหวานอัทนีย์ กรรมการ
21. นายสมชาย จิตสุภากย์	เจ้าของร้านขนมตาลป่าไผ่ กรรมการ
22. นายสวัสดิ์ นิ่มอนงค์	เจ้าของเรือศรีสวัสดิ์ย้อนยุค กรรมการและเลขานุการ

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตลาดกับการพัฒนาตลาดน้ำคอนฮวยในเชิง การท่องเที่ยว

บทบาทและหน้าที่ในการทำงานส่วนใหญ่จะแบ่งตามพื้นที่ที่กรรมการแต่ละท่าน
ประกอบกิจกรรมอยู่หรือยึดตามพื้นที่ได้ดังนี้

1. พื้นที่วัด (ลานวัดและศาลาแก้ว) พื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าประชาชนนำ
สินค้า อาทิ ผลไม้ตามฤดูกาล ส้มโอ ชมพู่ มาจำหน่ายบริเวณลานวัด และร้านค้าริมน้ำจะเป็นก๋วย
เตี๋ยวเป็ดและอาหารตามสั่ง ปัจจุบันได้สร้างโรงเรือน สำหรับเป็นพื้นที่ค้าขายโดยให้เช่ารายเดือน
ราคาประมาณ 2,500–3,500 บาท โดยมีนายมงคล ถาวรผล เป็นผู้ดูแลความเป็นระเบียบของร้านค้า
ตลอดจนความปลอดภัย
2. สนามกีฬาโรงเรียนวัดคอนฮวย บริเวณสนามกีฬาโรงเรียนวัดคอนฮวยจะเป็นพื้นที่
สำหรับจอดรถ โดยนักท่องเที่ยวจะไม่เสียค่าจอด บริเวณใกล้ ๆ จะมีร้านค้าเล็ก ๆ ขายของตามแนว
ขอบทางเท้า สินค้าที่ขายประเภทเสื้อผ้า ไม้ดอกไม้ประดับ นายเล็ก รอดสุวรรณ และนายบัญชา
วุฒิสังคะ เป็นผู้ดูแล
3. พื้นที่ตลาดริมน้ำ พื้นที่ส่วนนี้จะเป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมารับประทานอาหาร
คาวหวานนานาชนิดเพราะเป็นที่รวมร้านค้าที่มีชื่อเสียง และหลายร้านเป็นผู้ผลิตสินค้าโอท็อป เช่น
เป็ดพะโล้นายหนับ และนายโอ เป็นต้น มีนายยงยุทธ คงสมัย นายสมชาย จิตสุภากย์ และนายสวัสดิ์
นิ่มอนงค์ เป็นผู้ดูแล

4. พื้นที่ศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ย พื้นที่บริเวณนี้จะเป็นตลาดเก่า 100 ปี เป็น อาคาร ไม้หันหน้าเข้าหากัน โดยแต่ละบ้านก็จะนำสินค้ามาขาย ปัจจุบันมีร้านไม่มากนัก โดยเฉพาะด้านขวาของศาลเจ้า นักท่องเที่ยวส่วนมากจะเดินเข้าทางซ้ายมากกว่าอาจเป็นเพราะใกล้ลานจอดรถของเอกชน มีอาคารสมัยใหม่ที่ด้านข้างเปิดขายของ ส่วนบริเวณด้านหน้าศาลจะมีโรงเรือนทอดด้วยว ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา เปิดเป็นร้านขายต้นไม้ของตกแต่งบ้าน ร้านขนมปัง ร้านกาแฟโบราณ และร้านที่นักท่องเที่ยวนิยมมาซื้อสินค้าหรือถ่ายรูปคือร้านเครื่องหอยคุณพร ที่จำหน่ายเครื่องจักรสารทำจากไม้ไผ่ หวาย อย่างสวยงาม มีผู้รับผิดชอบดังนี้ นายบัญชา วุฒิสังคะ นายเล็ก รอดสุวรรณและ นายสฤณี ตระกูลชัยศรี

แนวคิดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

ความหมายของการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาไปสู่รูปแบบหนึ่งที่สามารถดำเนินการบนแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศในชุมชน โดยเป็นการพัฒนาชุมชน พัฒนาชนบทในการไปช่วยเสริมรายได้ เรื่องการท่องเที่ยวเข้าไปสู่ภาคชนบท การท่องเที่ยวแบบนี้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมและระบบนิเวศในชุมชน ได้มากกว่า โดยชุมชนจะมีบทบาทในการจัดการ ดำเนินกิจกรรม การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว การเตรียมข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว

Murphy (1985) ได้ระบุถึงแนวทางในการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นในเรื่องของชุมชนเพราะชุมชนเป็นระบบหนึ่งในระบบนิเวศ มีวิถีในการศึกษา 2 วิธีดังนี้

1. วิธีการเชิงชุมชน

วิธีการเชิงชุมชน (Community Approach) จุดประสงค์ของวิธีการนี้คือ จะทำอย่างไรที่จะกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนให้มากที่สุด และยังก่อให้เกิดการสนับสนุนจากคนในชุมชนด้วย การท่องเที่ยวจะมีศักยภาพทางสังคมและเศรษฐกิจมากถ้ามีการปรับแผนการท่องเที่ยวจากลักษณะของเชิงธุรกิจอย่างเดียวไปสู่ลักษณะการเปิดกว้างสู่ชุมชนมากขึ้น

เนื่องจากการท่องเที่ยวที่ใช้น้ำมันใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นจุดขาย การจัดการแหล่งทรัพยากรจึงเป็นเป้าหมายเพื่อสมบัติของชุมชนและคนรุ่นต่อไป โดยมีหลักเกณฑ์ในการศึกษา 4 ประการ คือ

1.1 สิ่งแวดล้อมและการเข้าถึง เนื่องจากการท่องเที่ยวที่ใช้น้ำมันเกี่ยวข้องกับอยู่บนพื้นฐานของแหล่งธรรมชาติและหนทางที่จะนำลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือผลผลิต

1.2 ธุรกิจและเศรษฐกิจ เนื่องจากธุรกิจและเศรษฐกิจทำให้การท่องเที่ยวอยู่ได้

1.3 สังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมที่ต้องรักษาไว้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน

1.4 การจัดการ เป็นสิ่งที่จะต้องบอกว่าจะทำอย่างไรในอนาคต

2. วิธีการเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Approach)

ระบบนิเวศ คือพื้นที่ธรรมชาติที่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่มีปฏิสัมพันธ์ในการผลิตและการแลกเปลี่ยนสสารระหว่างกัน เหตุผลในการมองการท่องเที่ยวในระบบนิเวศนี้ เนื่องจากว่าด้วยการท่องเที่ยวซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับส่วนของสิ่งมีชีวิตในท้องถิ่น (ชาวบ้านหรือผู้ให้บริการ) และสิ่งไม่มีชีวิต (ทิวทัศน์ แสงแดด) เพราะนักท่องเที่ยวต้องการหาประสบการณ์ (บริโภค) ผลผลิตของการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

การจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม สามารถดำเนินการได้ใน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม โดยในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ จะพบว่ามีจัดการในพื้นที่ที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนกับกิจกรรม

กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม นั้น ชุมชนจะต้องจัดการบริการในรูปแบบการใช้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทเป็นจุดขายที่สำคัญ การจัดการกิจกรรมที่สามารถสัมผัสวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมในชนบท จึงเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาในแหล่งชุมชน

แต่ต้องอยู่ภายใต้ศักยภาพและความพร้อมของชุมชนเป็นหลักบริการที่เสนอให้ ได้แก่ วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ความปลอดภัย ความสะอาด อาหารอร่อย และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนในชนบท นั้นเป็นการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วมโดยการรวมกันเป็นกลุ่ม ชมรมหรือสหกรณ์ ในการจัดการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่จะมาสัมผัสวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการ การบริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการในด้านกิจกรรม การดำเนินการและร่วมรับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนในขณะที่การจัดตั้งองค์การในระดับชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นองค์การที่มีรูปแบบทางการหรือไม่เป็นทางการนั้นอยู่ที่การรวมกลุ่มและรูปแบบในแต่ละองค์การ เช่น กันการรวมตัวกันของประชาชนหรือชาวบ้าน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในท้องถิ่นนั้น การรวมตัวของประชาชนในท้องถิ่น ก็คือ ประชาชนรวมตัวกันจัดองค์การขึ้นมาเพื่อประกอบกิจกรรมส่วนรวมนั้น เรียกว่า องค์การชาวบ้าน

การมีส่วนร่วม

Franklyn (1985, p. 97) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในมุมมองที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร และการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น (ธีรพัฒน์ ตี๋ตัน, 2546, หน้า 16-17)

Franklyn ยังเพิ่มเติมความหมายของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. ประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากร
2. เป็นความจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจะเป็นการสร้างโอกาส ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และยกคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

3. การให้ประชาชนมีส่วนร่วม จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากร และเป็นการกระจายอำนาจการบริหาร และสร้างทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น

นอกจากนี้ องค์กรสหประชาชาติ (1975 อ้างถึงใน ประภาส อินทนปสาธน์, 2546, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร

2. ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม เป็นทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอ ซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

แนวคิดเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

Newman (1977 อ้างถึงใน คุณทศทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา, 2526, หน้า 19) เสนอแนวคิดในเรื่องความพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยศึกษาจากการตอบรับ และปฏิกิริยาของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพหรือสรีระที่สามารถวัดได้ง่าย เช่น การเปลี่ยนแปลงการเต้นของหัวใจ การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของร่างกาย ในขณะที่การตอบรับหมายถึง การเรียนรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่งเรียกว่าการตอบรับทางสังคม จิตวิทยา และพฤติกรรม

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการตอบรับในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

1. ลักษณะของบุคคลผู้ตอบรับสภาพแวดล้อม
2. ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำให้เกิดการตอบรับ
3. การรับรู้ของบุคคล
4. การประเมินสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น
5. ความพอใจในสภาพแวดล้อม

6. พฤติกรรมของบุคคลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม

Shelley (1975 อ้างถึงใน คุณชลทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา, 2526, หน้า 18) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้สึก 2 แบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และ ความรู้สึกในทางลบ โดยความรู้สึกทั้ง 2 แบบนี้ต่างมีความสัมพันธ์และมีความสลับซับซ้อนรวมถึง ระบบของความสัมพันธ์ของความรู้สึกเหล่านี้เรียกว่า ระบบความพอใจ โดยความพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อระบบความรู้สึกในทางบวกมากกว่าความรู้สึกในทางลบ และความรู้สึกในทางบวกนี้ยังเป็น ตัวช่วยให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้นอีกด้วย

อุทัยพรรณ สุดใจ (2545, หน้า 7) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อ สิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

สุบิน ราสุวรรณ (2540, หน้า 49) สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกเชิงบวก ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วส่งผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรม ของบุคคลนั้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2526, หน้า 279–281) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ความพึงพอใจของบุคคลในการปฏิบัติงานไว้ 10 ประการ คือ

1. ความมั่นคงในการทำงาน หมายความว่า ในการปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีหลักประกันว่า ตราบที่ตนปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถและผลงานถึงมาตรฐานของงาน แก่องค์กรก็สามารถ ปฏิบัติงานนั้นได้ตลอดไป

2. ความพอใจในการทำงาน ถ้าบุคคลได้ทำงานที่ตนพอใจ มีความสุขในการทำงาน ผลงานย่อมดีกว่าผู้ที่ทำงานด้วยความจำใจ หรือทำตามหน้าที่

3. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน หมายถึง งานที่กระทำนั้น เป็นงานที่มีโอกาสก้าวหน้า ตราบใดที่ตนยังมีความหวังที่จะก้าวหน้าก็ย่อมจะมีกำลังใจที่จะฟันฝ่าอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นั้น ๆ แต่ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกหมดหวังในความก้าวหน้า ก็ย่อมขาดกำลังใจในการทำงานและ ไม่รักงาน เช่น ผู้ที่ปฏิบัติงานที่เงินเดือนเพิ่มขึ้น

4. การได้รับการยกย่องนับถือ ทุกคนย่อมพึงพอใจในความสำเร็จแห่งกิจกรรมของตน ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงพึงยกย่องและชมเชย สนับสนุนผู้ปฏิบัติงานสำเร็จ เพื่อที่จะเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และส่วนรวม

5. การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานย่อมปรารถนาที่จะมีผู้นำหรือหัวหน้างานที่มีความรู้ความสามารถ เพราะหัวหน้างานนั้นเป็นจุดรวมแห่งพลังรวมของการทำงาน ผู้นำมีความสามารถย่อมประสานทั้งงานและน้ำใจของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้นำยังเป็นตัวอย่างในการทำงานและปฏิบัติงานอีกด้วย

6. การได้รับค่าจ้างโดยธรรม อัตราเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นสิ่งตอบแทนโดยตรง และเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการกำหนดอัตราเงินเดือนที่ดี การเลื่อนขึ้นเงินเดือนโดยธรรม จึงมีความสำคัญในด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมาก มีองค์การจำนวนมากที่ต้องประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่ยุติธรรมในการกำหนดอัตราเงินเดือน การเลื่อนขึ้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การนั้น ๆ

7. ความเสมอภาค ในที่นี้หมายถึง ความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงานของคนในองค์กร ไม่มีการแบ่งแยกผิวพรรณ เชื้อชาติ เล่นพวกเล่นพ้อง หรือลำเอียงในการปกครองบังคับบัญชา เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นมูลเหตุที่ทาลายขวัญในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และจะทำลายสามัคคีธรรมของหมู่คณะ และองค์การในที่สุด

8. ความนุ่มนวลและแนบเนียน การมีปิยวาจาย่อมเป็นที่พอใจใคร่แก่ผู้วิสาสะ และผู้ร่วมงานเสมอ ผู้บังคับบัญชาที่ดีควรพึงระมัดระวังฝึกสอนแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำงานผิดพลาด ควรชี้แจงแนะนำสั่งสอนอย่างสุภาพนุ่มนวล เพื่อป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความท้อถอยในการทำงาน การทักทายเป็นปราศรัย ใต้ถามสารทุกข์สุกดิบ ย่อมเป็นวิธีสร้างสัมพันธภาพในการทำงานระหว่างผู้บังคับบัญชาได้ดี และแนบเนียนวิธีหนึ่ง

9. การยอมรับนับถือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเมื่อเราอยู่ที่ใดได้รับการยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกันกับสมาชิกส่วนใหญ่ เราย่อมมีความสุขใจที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ในฐานะที่เป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งของสังคม หรือองค์การนั้น ๆ บุคคลที่ถูกทอดทิ้งอยู่โดดเดี่ยว แต่โดยลำพังย่อมเกิดความวิตกกังวล เกรงกลัว และไม่สามารถปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดี ดังนั้นการยอมรับนับถือจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการปฏิบัติงาน

10. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานนั้นนอกเหนือจากเพื่อนร่วมงานที่ดีแล้ว สภาพแวดล้อมและสภาพของงานนับว่ามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานมาก สภาพของการทำงานที่ดีควรประกอบด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ มีอุณหภูมิพอเหมาะ มีการถ่ายเทอากาศ ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นมรดกที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งนักวิชาการและหน่วยงานของรัฐได้ให้กรอบความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ต่างกันออกไป แนวคิดเหล่านั้นต่างมองวัฒนธรรมเป็นทุนที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย และกำลังมีบทบาทเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวางในการพัฒนาประเทศในลักษณะองค์รวม โดยถือว่าวัฒนธรรมเป็นทุนที่สำคัญของไทยในการพัฒนา

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ให้คำนิยามไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน นี่คือความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ซึ่งกรมศิลปากร แบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

1. ร่างกายและชีวิต
2. สังคม
3. จิตใจ
4. ศูนย์รียภาพ
5. ภาษา

กรมศิลปากร (2550, หน้า 4) กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์คิด ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น มีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต พฤติกรรม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมนั้นทุก ๆ เรื่อง ทำให้สังคมมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นระเบียบเรียบร้อย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ หรือรูปธรรม เป็นวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ อันได้แก่ วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก

2. วัฒนธรรมทางด้านจิตใจหรือนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ แต่มีคุณค่าทางด้านจิตใจ เช่น คติความเชื่อ ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย เป็นต้น

ซึ่งแต่ละสังคมย่อมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดให้กันได้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และสามารถถ่ายทอดจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่งได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

นิยพรรณ วรณศิริ (2540, หน้า 44-45) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นระบบพฤติกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นอันดับแรก และสรุปลักษณะของวัฒนธรรมออกได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบคิดของมนุษย์
2. วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่คงที่
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้ซึ่งมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ
4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวม มีระบบการลง จารีต เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2544, หน้า 44-45) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม วัฒนธรรมมีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นตัวกำหนดรูปแบบสถาบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสังคมยอมรับ
2. กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม บทบาท และความสัมพันธ์
3. กำหนดค่านิยมของคนในสังคม การแสดงออก การศึกษา
4. เป็นแนวทางในการใช้อบรมเลี้ยงดูจนพัฒนาเป็นบุคลิก การถ่ายทอดความรู้
5. เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ในการอยู่ร่วมกัน เช่น ภาษา
6. เป็นวิธีควบคุมทางสังคม การสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบ ประเพณี
7. ช่วยกำหนดเป้าหมายชีวิตการพัฒนาตนเอง

จิระ หงษ์ระดารมภ์ (2548, หน้า 5) กล่าวว่า ทูทางวัฒนธรรมเป็นทุนแห่งความสุข เป็นทุนทางจริยธรรม เป็นทุนแห่งความยั่งยืน การสร้างความสามารถในการแข่งขันการทำงานขององค์กรจะถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมต่าง ๆ หล่อหลอมกับการทำงานของคนไทยตลอดจนการมองวัฒนธรรมของผู้อื่น เพื่ออยู่ร่วมกัน และเข้าใจ และทำงานให้ได้ผล

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2549, หน้า 3-5) กล่าวว่า ทูทางวัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดและเป็นทุนในรูปแบบที่สัมพันธ์กับชีวิต เช่น ความรู้และความชำนาญ การฝีมือช่าง ภาษาคติความเชื่อ และคำสั่งสอนที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันสงบสันติด้วยความนับถือซึ่งกันและกัน (ครู ผู้ใหญ่ เด็ก) มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ทูทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปราะบาง กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพทางสังคมเพราะโลกปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยน และถ่ายเททูทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้คนมีโอกาสเรียนรู้ ซึมซับ วัฒนธรรมข้ามประเทศ

ธีรยุทธ บุญมี (2548, หน้า 34) ในการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรม การเมืองครั้งที่ 2 ของไทย ได้กล่าวถึงลักษณะความหลากหลายวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมไทยมีการพัฒนาบทบาทในการสร้างเสถียรภาพให้แก่สังคม ทั้งทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ศิลปะ และงานฝีมือตลอดจนการเกิดการสร้างสรรค์ลักษณะให้แก่ท้องถิ่น และคนไทยชาวบ้านทั่วไป

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2541, หน้า 112-113) กล่าวว่าไว้ในเศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีตว่า ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ เป็นลักษณะ โครงสร้างจิตสำนึกของชนเผ่า ยังคงดำรงอยู่นานแน่นในภาคอีสาน ในหมู่บ้านพวกอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษไม่มีความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธเลย

ไพฑูรย์ มีกุศล (2548, หน้า 7) วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตทั้งมวลของมนุษย์ที่สร้าง หรือประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2544, หน้า 13) วัฒนธรรม หมายถึง วิธีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งระบบคิด และความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา มีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมาตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อม

วีระ อัมพันสุข (2532, หน้า 365) กล่าวว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านได้มีการสืบทอดเป็นมรดกของคนไทยยุคปัจจุบัน โดยไม่ขาดตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทและจะสืบทอดเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านในแนวโน้ม ในอนาคตด้วยอย่างแน่นอน แต่เราคนไทยก็ไม่ควรประมาทเพราะอาจ

มีคนไทยบางกลุ่มเข้าใจวัฒนธรรมพื้นบ้านว่าเป็นเรื่องดี สีสี เป่า หรือเป็นวัตถุที่ไม่มีคุณค่าอะไร ไม่ทันสมัยไม่มีประโยชน์ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วคนไทยกลุ่มนั้นยังเข้าใจวัฒนธรรมพื้นบ้านไม่ถ่องแท้ ก็เป็นได้ เป็นหน้าที่ของผู้เข้าใจวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแท้จริงจะต้องช่วยกันทำให้เขาเหล่านั้น เข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อว่าชีวิตคนไทยทั้งชีวิตครอบครัว ชีวิตการทำงานและชีวิตบำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคม จะมีค่าสมกับที่เกิดเป็นคนไทย ไม่ว่าจะคนไทยในภาคใดเพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านดังกล่าว เป็นของทุก ๆ ภาค นั้นเอง

พระธรรมปิฎก (2537, หน้า 25) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีความต่อเนื่องเป็นกระแส คือ มีการสั่งสม ถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง เป็นที่สืบเนื่องมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และต่อไปยังอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องของกาลเวลาที่เป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

สุรจิต นิตยคำหาญ (2540, หน้า 13-21) กล่าวเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม ว่า สถาบันมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมประกอบด้วย ครอบครัว ศาสนา โรงเรียน และสถาบันอื่น ๆ ของสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข และสืบสานประเพณีปฏิบัติ ที่ดีงามของชุมชนต่อไป

กรมสามัญศึกษา (2541, หน้า 12) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สุทริวงษ์ พงศ์ไพบุลย์ (2531, หน้า 58) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้าน มีสาระสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการส่งเสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ การก่อให้เกิดผลดีที่สนองตอบต่อกลุ่มชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ โดยตรง ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ตลอดจนเกิดความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการดำรงอยู่ของ วัฒนธรรมพื้นบ้าน และสืบทอดกันต่อไป

ปัญญา รุ่งเรือง (2531, หน้า 84) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริม และเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย มีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมและเผยแพร่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้รู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้าน

2. เพื่อให้สามารถปรับใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านกับสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อ
การดำรงชีวิตที่สะดวกสบายอย่างพอเหมาะพอดี และสอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม
ในท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึง การส่งเสริม
และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. การประยุกต์และพัฒนารูปแบบหรือเนื้อหาของวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อปลูกเร้าให้คน
ทั่วไปสนใจวัฒนธรรมพื้นบ้านมากยิ่งขึ้น ควรให้ความรอบคอบประณีตไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อ
วัฒนธรรมพื้นบ้านในระยะยาว

2. การส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านต้องการกระทำควบคู่ไปกับการพัฒนา
องค์กรและบุคลากรทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ ควรกระทำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

3. การจัดการศึกษาในระบบตามหลักสูตรของการศึกษาทุกระดับควรให้การตอบสนอง
เป้าหมายในการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านคือ เน้นคุณค่าวัฒนธรรมพื้นบ้านและ
สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบตลอดจน
การศึกษาวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องทำคู่กัน

5. การเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้เผยแพร่ส่วนใหญ่ยังขาดการนำเทคนิคอื่น ๆ มาช่วย
ในการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งตัวศิลปิน และช่างเทคนิคต่าง ๆ ควรเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อ
ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม

6. ควรมีมาตรการในการควบคุมการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ผ่านสื่อมวลชนเพื่อไม่ให้
ทำลายวัฒนธรรมที่ดีงาม

7. การทำนุบำรุงวัฒนธรรมพื้นบ้านยังขาดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล
ตลอดจนระเบียบวิธีการใช้เงิน

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม (2535, หน้า 6) ได้แสดงทรรศนะในการอนุรักษ์และพัฒนา
มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ว่า การอนุรักษ์และพัฒนาเป็นเรื่องของบุคคลที่เป็นเจ้าของ เพราะย่อมรู้ว่า
อะไรควรอนุรักษ์และพัฒนามากกว่าคนภายนอก โดยเหตุนี้เวลาที่มีการพัฒนาและอนุรักษ์จาก

หน่วยราชการที่มาจากส่วนกลาง คนในสังคมท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของจึงไม่เข้าใจ และเข้าใจว่าเป็นของทางราชการและของรัฐบาลชาติบ้านเมืองไป ผลที่ตามมาจึงทำให้สิ่งที่มีการอนุรักษ์และพัฒนาเหล่านั้น กลายเป็นเพื่อการรื้อฟื้น และการท่องเที่ยวไป เพราะฉะนั้นการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รุนแรงจนเกิดความเสียดุลในการดำรงชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม ขณะนี้จำเป็นที่จะต้องพยายามให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องความเป็นท้องถิ่นให้จงได้ โดยมีข้อแม้ว่าต้องจัดการให้แต่ละท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ไม่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นใดเหนือกว่ากัน เพราะวัฒนธรรมที่ค้ำชูกันขึ้นอยู่กับว่าทำให้สังคมท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของมีความมั่นคงสงบราบรื่นหรือไม่เป็นสำคัญ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึงวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคม ที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันมา มีการสืบทอด มีการเรียนรู้ และมีพัฒนาการ ปรับปรุง ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และก่อให้เกิดความเป็นระบบ ระเบียบ มีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งตอบสนองความต้องการของสังคม วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแนวคิดร่วมกับค่านิยมทางสังคม เป็นเครื่องกำหนดมาตรฐานพฤติกรรม ที่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ในฐานะที่เป็นมรดก ที่แตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพบว่า วัฒนธรรมมีการผสมผสานและรับวัฒนธรรมอื่น ขณะเดียวกันยังคงวัฒนธรรมเดิมของตนมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่าของชุมชนบ้านทุ่งสงมีหลายสิ่งที่น่าสนใจเช่น ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ทั้งหมด 7 กิจกรรม ได้แก่ การพักค้างกับชาวบ้าน การนวดสมุนไพร การนำเที่ยวในชุมชนพื้นที่เกษตร การขี่จักรยานชมธรรมชาติ ชุมชน การชมเส้นทางสมุนไพร การเดินป่าแบบผจญภัย และ

การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ประกอบกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างมาก ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และการจัด สิ่งอำนวยความสะดวก อีกทั้งความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าแบบผจญภัยและ ชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มชุมชนนั้นต้องการส่งเสริมกิจกรรม ชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด เพราะเห็นว่าชุมชนมีความพร้อมแต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องการ การสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชน ให้เป็นที่รู้จัก มากขึ้น ในส่วนผลของการศึกษาด้านกลยุทธ์ทางการตลาด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน บ้านทุ่งสง โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's นั้นพบว่าควรมีการจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยว แบบแพ็คเกจ ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเสนอขายสินค้าและ สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดปี รวมถึงการจัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้ประชาชน บ้านทุ่งสงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ โดยเสนอแนะว่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ ให้เป็นที่รู้จักสำหรับชุมชนบ้านทุ่งสง ควรมีการนำ กลยุทธ์การจัดการส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นอย่างดีในอนาคต

รัชชัย อินทรพันธุ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยว เชียงอนุรักษ์บ้านทรงไทย ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลปลายโพรงพาง อำเภออัมพวา จังหวัด สมุทรสงครามพบว่า การจัดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เริ่มมีได้ไม่นานนักควรดึงประชาชนในท้องถิ่น หรือประสานงานกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น สำหรับผลการศึกษาในด้านผู้ที่ใช้บริการให้ การยอมรับ หรือตอบสนองในทางที่ดี ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ความมีมาตรฐานของการบริการในเรื่องอาหาร ที่พัก และบุคคลที่ให้บริการ ในธุรกิจประเภทนี้ ตลอดจนการช่วยเหลือจากภาครัฐในการให้การสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ในเวลาเดียวกัน ก็จะได้ปลูกกระแสของการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

พัชรพรรณ ภูคาพิน (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการพัฒนาพื้นที่รอบ ป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ศึกษา 5 ตำบล มีความพร้อม ด้านพื้นที่ต่างกัน ตำบลโคกสูง มีความพร้อมด้านพื้นที่มากกว่าพื้นที่อื่น กล่าวคือ มีทิวทัศน์ สวยงาม เป็นแหล่งวัฒนธรรม และมีสินค้าในท้องถิ่นที่น่าสนใจ ตำบลหนองบัว พบว่า พื้นที่

สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ บ้านเขาพระ กล่าวคือ มีทิวทัศน์สวยงาม เข้าถึงได้สะดวก และใกล้กับที่ทำกรเชื่อมมากที่สุด ตำบลวังม่วง พบว่า พื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ บ้านท่าฤทธิ กล่าวคือ มีทิวทัศน์สวยงาม และมีสินค้าในท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก ตำบลมะนาวหวาน มีทิวทัศน์สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่น่าสนใจ และตำบลแก่งผักกูด มีความพร้อมด้านพื้นที่น้อยที่สุด ด้านความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นของแต่ละหมู่บ้าน ไม่มีความแตกต่าง กล่าวคือ มีการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย การมีส่วนร่วมในท้องถิ่นน้อย มีความคิดเห็นด้านบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านนักท่องเที่ยวสนใจไปเที่ยวชมทิวทัศน์บริเวณพื้นที่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มากที่สุด และมีบางส่วนที่สนใจกิจกรรม จักรยาน ทางเดินที่พักรวม ชมแหล่งวัฒนธรรม และชมสินค้าที่ระลึกของท้องถิ่น

สมา ฌ ระนอง (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงมี 3 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มทุน มีหน้าที่ในการจัดหา และระดมทุนเพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดสวัสดิการในส่วนของการพยาบาล การศึกษา และการพัฒนาชุมชนด้วย
2. กลุ่มอาชีพ มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพ ให้สมาชิกภายในชุมชนมีอาชีพเสริม นอกจากทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชนกลุ่มอาชีพเอง เป็นเสมือนแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งภายในชุมชนด้วย
3. กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่หลัก ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ภายในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์และควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกให้คนภายในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเป็นกลุ่มดูแลเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงด้วยและกลุ่มตัวอย่างให้ความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการด้านการท่องเที่ยว ในเรื่องการทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วมกันและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการเป็นกลุ่ม ความรู้สึกรักชุมชนเพิ่มขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ส่วนเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการ

ด้านการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการประชุม มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อรพิน บุญเยี่ยม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ ผลการศึกษาพบว่า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ สรุปได้ว่าเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 24 ปีขึ้นไป มีสถานภาพส่วนใหญ่โสด มีระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน นักศึกษา รายได้ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงไม่เกิน 3,000 บาท ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่สรุปได้ว่าเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 24 ปีขึ้นไป มีสถานภาพส่วนใหญ่โสด มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน นักศึกษา รายได้ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 9,000-12,000 บาท

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการมาเที่ยว ด้านบุคคลชาวไทย และชาวต่างประเทศ สรุปได้ว่า สาเหตุที่เดินทางมาเที่ยว ส่วนใหญ่สนใจประวัติศาสตร์ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์โดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์ครั้งแรก รู้จักวัดพระศรีสรรเพชญ์ส่วนใหญ่รู้จักจากเพื่อนแนะนำ การเดินทางมายังวัดพระศรีสรรเพชญ์สะดวก สบาย การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ ใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิน 500 บาท การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ได้มุ่งเน้น ใช้จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข บุรณะซ่อมแซม ประทับใจความรู้ทางประวัติศาสตร์ ทางโบราณคดี และความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้มาเที่ยว ที่มีต่อวัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ท่องเที่ยว เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุดในส่วนของขนาดของแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ มีความเห็นค่อนข้างมาก การประชาสัมพันธ์ และการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว จัดอยู่ในระดับเห็นด้วยค่อนข้างมาก ในส่วนของราคาบัตรเข้าชมก็จะอยู่ในราคาที่เหมาะสม ไม่แพงเกินไป สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ รวมถึงพนักงานขายบัตร และพนักงานรักษาความปลอดภัยก็มีมนุษยสัมพันธ์ในการรับความคิดเห็นค่อนข้างมากพร้อมที่จะต้อนรับและบริการ

นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหารประจำท้องถิ่นจัดอยู่ในชั้น ความคิดเห็นที่ค่อนข้างมาก การเดินทางในการมาท่องเที่ยว ถือว่ามีความสะดวกค่อนข้างมากเพราะ อยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความคิดเห็น ค่อนข้างดีมาก ในส่วนของบรรยากาศภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ ก็ถือว่าร่มรื่น และสวยงาม สร้างความประทับใจ และความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวมากพอสมควรและมีเจ้าหน้าที่ รักษาความปลอดภัย และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวมากเพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความสบายใจ เกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

อิทธิพล ไทยกมล (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชุมชน ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร มีศักยภาพในระดับปานกลาง ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทางเดินศึกษาธรรมชาติ และระบบกำจัดของเสียเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้น ในท้องถิ่น

ชู เตียน โคล (2009) ได้ศึกษาเรื่อง Service Quality Dimensions Affecting Nature Tourists' Intentions to Revisit จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ มิติคุณภาพการบริการ บนพื้นฐานความตั้งใจเยี่ยมชมอีกครั้งของนักท่องเที่ยว ในลักษณะ ตามธรรมชาติของการท่องเที่ยวมิติ 4 ประการ ของคุณภาพการบริการ (การอนุรักษ์ และการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ คณะผู้ร่วมงาน และสิ่งอำนวยความสะดวก) ผลของการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ความพยายามในการอนุรักษ์ และการศึกษาเกี่ยวกับที่พัก เป็นสิ่งที่สนับสนุนความตั้งใจมาเยือน อีกครั้งของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ในขณะที่ข้อมูลสารสนเทศและคณะผู้ร่วมงาน สนับสนุน ความตั้งใจมาเยือนอีกครั้งของนักท่องเที่ยวรองลงมาและความสะดวกสบายของสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกเป็นสิ่งที่สนับสนุนความตั้งใจมาเยือนอีกครั้งของนักท่องเที่ยวน้อยที่สุด สิ่งที่ค้นพบในการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการบริการที่สูง เหมือนกับเป็นแรงเสริมความตั้งใจตามธรรมชาติของนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีกครั้งในอนาคตและเป็นข้อรับประกันว่าจะเป็นผลในทางบวก ในการบอกกล่าวต่อแก่ครอบครัวและเพื่อนของพวกเขา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำคอนทวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินงานตามขอบเขตและวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
 - 1.1 เนื้อหา
 - 1.2 วิธีวิจัย
 - 1.3 ระยะเวลา
 - 1.4 พื้นที่วิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาแนวทางการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำคอนทวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีประเด็นการศึกษาดังนี้

- 1.1 ศึกษาและสำรวจงานศิลปกรรมตลาดน้ำคอนทวาย
- 1.2 ศึกษาแนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำคอนทวายในด้านโครงสร้าง ผู้นำ วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมร่วมกัน การประสานงาน และการสื่อสารร่วมกัน

1.3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ในด้านการร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมตัดสินใจ และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน

1.4 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในด้านงานศิลปกรรม ด้านสถานที่ ด้านความสะดวกและความปลอดภัย และด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ด้านวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุก ๆ มิติ ด้วยการสัมภาษณ์ประชาชนในตลาดน้ำดอนหวายและการสำรวจแหล่งศิลปกรรมบริเวณตลาดเก่าและวัดดอนหวาย และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ด้วยการสอบถามนักท่องเที่ยว

3. ด้านระยะเวลา

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาศึกษภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แบบชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553

4. ด้านพื้นที่ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขอบเขตพื้นที่ศึกษาคือ ตลาดน้ำดอนหวาย โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว คือ

4.1 การสำรวจข้อมูลกำหนดขอบเขตตลาดน้ำดอนหวายโดยเลือกจากบริเวณที่เป็นชุมชนโบราณที่มีความสำคัญมาก่อน หรือที่ตั้งถิ่นฐานมานานเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

4.2 เลือกเฉพาะบริเวณที่มีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ได้แก่ บริเวณวัดดอนหวาย และตลาดน้ำดอนหวาย

5. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

5.1 ผู้นำองค์กรชาวบ้าน

5.1.1 นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล และคณะ จำนวน 5 คน

5.1.2 ประชาชนชาวบ้านหรือผู้อาวุโส จำนวน 15 คน

5.2 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในตลาดน้ำดอนหวาย จำนวน 389 คน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และคณะ เลือกแบบเจาะจงจากจำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน
2. ประชาชนชาวบ้านหรือผู้อาวุโส เลือกแบบเจาะจงจากจำนวนประชาชนชาวบ้านในเขตชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย จำนวน 15 คน
3. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในตลาดน้ำดอนหวาย เฉลี่ยวันละ 2,000 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ใช้ระยะเวลา 7 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันอาทิตย์ ประชากรทั้งสิ้นประมาณ 14,000 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมด้วยการใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2527, หน้า 71) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 389 คน

การดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และคณะกับประชาชนชาวบ้านหรือผู้อาวุโส ประกอบไปด้วย 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว ตำแหน่งในองค์กรชาวบ้าน ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดองค์กรชาวบ้านในด้าน โครงสร้าง ผู้นำ การมีวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมร่วมกัน การประสานงานและการสื่อสารร่วมกัน

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ในด้าน การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมตัดสินใจและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.2 แบบสอบถาม ใช้สอบถามนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในด้าน งานศิลปกรรม ด้านสถานที่ ด้านความสะดวกและความปลอดภัย และด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการปรับปรุงการให้บริการ

1.3 แบบสำรวจ ที่ใช้กับพื้นที่ในการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของงานศิลปกรรม ชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

2.1 วิธีการวิจัยจากเอกสาร ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 องค์กรบริหารส่วนตำบลบางกระทึก

2.1.2 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ จังหวัดนครปฐม

2.1.3 วัดดอนหวาย

2.1.4 ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยสำรวจพื้นที่ที่ทำการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้อาวุโส และใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากภาคสนามมาแยกแยะประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัยจากนั้นนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation หากมีส่วนใดส่วนหนึ่งยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหาย และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ในการแปรผลข้อมูลที่ได้จากภาคสนามแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้มาตราวัดเจตคติแบบ Rating Scale ของ Likert (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2540) คำตอบแบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	4	คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	2	คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

และกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด	มีส่วนร่วมมากที่สุด	พอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก	มีส่วนร่วมมาก	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง	มีส่วนร่วมปานกลาง	พอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย มีส่วนร่วมน้อย พอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด มีส่วนร่วมน้อยที่สุด พอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4 เป็นส่วนของการจัดเก็บข้อมูลและสอบถามแบบปลายเปิดนำมาจัดกลุ่มการเก็บข้อมูลแนวทางแก้ไขการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปสู่แนวคิดด้านการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาแล้ว จึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. ศักยภาพของงานศิลปกรรมในตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.1 งานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวาย

1.2 แนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านงานศิลปกรรม ด้านสถานที่ ด้านความสะดวกและปลอดภัย และด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการปรับปรุงการให้บริการ

ศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีประเด็นผลการศึกษา ดังนี้

1. งานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวาย

ชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มีวัดดอนหวายเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายประกอบด้วย

1.1 โบราณสถาน ได้แก่

1.1.1 อุโบสถ เป็นงานสถาปัตยกรรมไทยทรงสูง หลังคาซ้อน 3 ชั้น ที่ประดิษฐานพระประธานนามว่า หลวงพ่อวิไลย์เลิศ พุทธศิลป์เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีความสง่างาม และศักดิ์สิทธิ์

1.1.2 วิหาร มีลักษณะเป็นทรงโรมันเสาระเบียงหรือเสานางเรียงล้อมรอบ หลังคา มุงด้วยกระเบื้องว่าว ส่วนหน้าบันมีการตกแต่งด้วยปูนปั้นลายก้านขดแบบฝรั่ง ตรงกลางมีรูปวงกลมภายในเป็นรูปปราสาท 1 หลัง 3 ยอด ด้านซ้ายและขวามีรูปพัตยศ ภายในวิหารประดิษฐาน หลวงพ่อวิสาหาร เป็นพระประธานบนฐานชุกชี ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่มากกราบไหว้ขอพร เพราะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ขององค์หลวงพ่อ

1.1.3 เจดีย์ประจำทิศทั้ง 4 องค์ รูปกลมทรงระฆังคว่ำหรือทรงลังกาและย่อมุมไม้สิบสอง มีความสง่างาม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป จำนวนมาก บางองค์มีรอยพระบาทจำลอง ผนังมีภาพจิตรกรรม รูปพระศรีอาริยมตไตรย์ และเรื่องพุทธประวัติ

1.1.4 หอระฆังศิลปะกอธิค และแบบขอมฉนวน สถาปัตยกรรม เป็นอาคารทรงไทยแบบจัตุรมุขผนังโล่ง ภายในประดิษฐานพระสังกัจจายน์

1.1.5 ศาลาการเปรียญตัวอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น หน้าบันทิศตะวันออกตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาอยู่ใต้ก่อไผ่และรูปกระรอก หน้าบันทิศตะวันตกมีรูปธรรมจักร อยู่ตรงกลางภายใต้ฉัตร 5 ชั้นและรูปกวางหมอบ 2 ข้าง ภายในมีธรรมมาสน์ทรงสูง ยอดพระปรารักษ์ ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำจากไม้ลงรักปิดทอง ซึ่งหาชมได้ยากในปัจจุบัน

1.1.6 ศาลาท่าน้ำ 4 หลัง ศาลาทรงไทยสร้างด้วยไม้และปูน มีการแกะไม้ลายดอกพุดตาน ศิลปะนิยมสมัยรัชการที่ 3

1.1.7 ศาลาปฏิบัติกัมมัฏฐาน ศาลาสวดอภิธรรม และศาลาประชาศรัทธาธรรม หรือศาลาสังฆทาน

1.1.8 ศาลเป็ะกง รูปแบบสถาปัตยกรรมจีน

1.1.9 กุฏิสงฆ์ ส่วนใหญ่เป็นทรงไทยสร้างด้วยไม้และปูน

1.1.10 ชุ้มชื้อวัด ชุ้มทิสตะวันตกลักษณะทรงไทย ตอนบนเป็นแบบจัตุรมุข
 ชุ้มทิสตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันตกติดริมแม่น้ำนครชัยศรี ทำด้วยแผ่นหินสีดำ

1.2 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ (สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น) ได้แก่

1.2.1 พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพุทธรูปปางสมาธิ
 พระพุทธรูปศิลปะพม่า พระแก้ว และพระพุทธรูปบุทองคำ

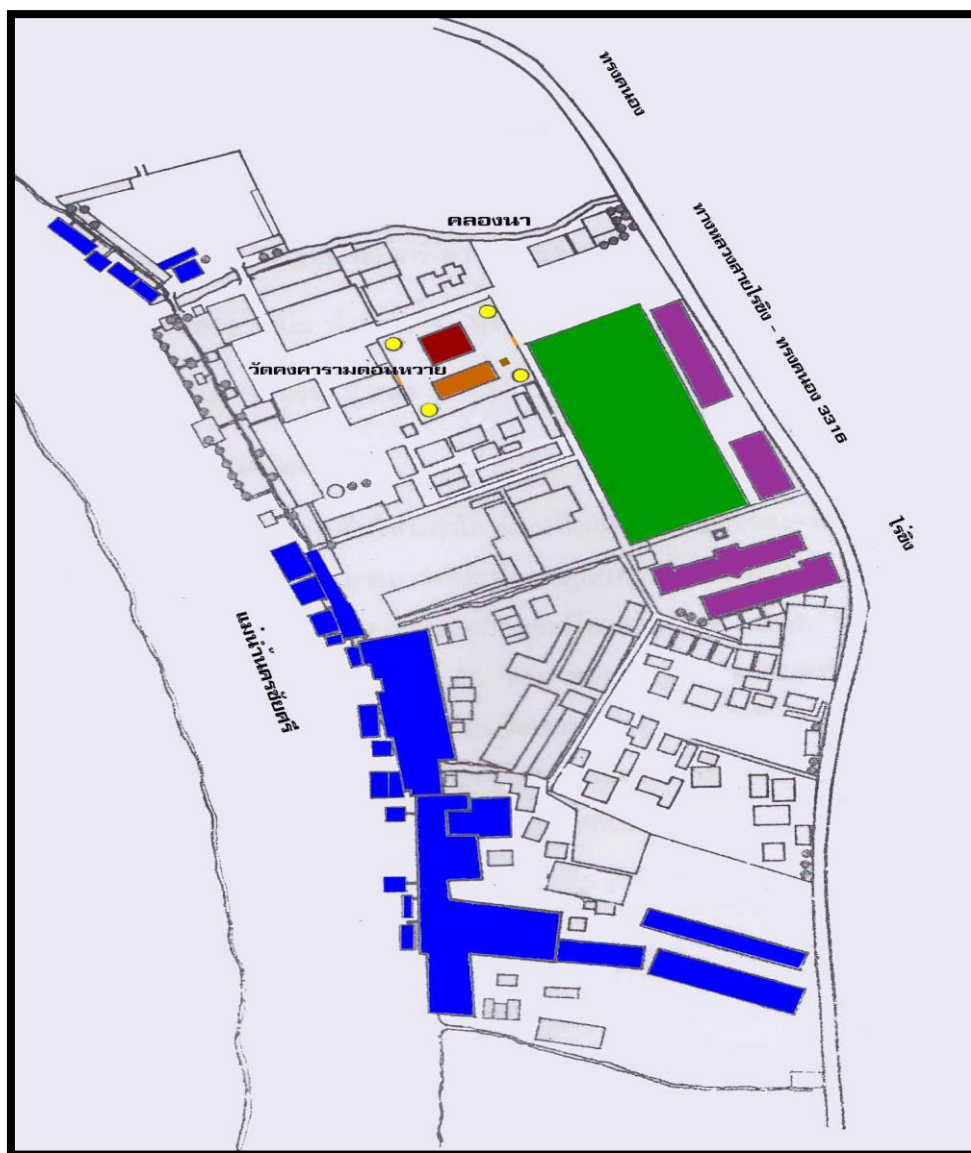
1.2.2 ธรรมเนียมทรงสูงยอดพระปรารักษ์ ทำจากไม้ลงรักปิดทอง ศิลปะ
 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้รับอิทธิพลคติทางพระพุทธศาสนาโดยแบบผังภูมิจักรวาล
 เหมือนกับรูปแบบจากพระปรารักษ์วัดอรุณราชวราราม พระปรารักษ์วัดราชบูรณะ และธรรมเนียม
 ยอดทรงมณฑป

1.2.3 ตู้โบราณศิลปะจีนและไทย

1.2.4 เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเบญจรงค์และลายคราม

ทั้งนี้ งานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
 ทางวัฒนธรรมได้ ได้แก่ หลวงพ่อวิไลย์เลิศ หลวงพ่อวิสาหาร พระพุทธรูปโบราณของวัด และ
 ธรรมเนียมทรงสูงยอดพระปรารักษ์ ซึ่งเป็นงานศิลปกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

ปัจจุบันพบว่า งานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายมีการบูรณะซ่อมแซม เช่น วิหาร
 ส่วนเครื่องบนบางส่วน และการสร้าง อุโบสถ พระเจดีย์ทองใหม่ ภายในวัดปูพื้นหินอ่อนทั้งหมด
 มีการสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ ภายในวัดดอนหวายมีพื้นที่น้อย เพราะมีการแบ่งพื้นที่
 ไปขายสินค้า ดังนั้นงานศิลปกรรมของตลาดน้ำดอนหวายส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ
 พระพุทธศาสนา และสามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ มีการจัดกิจกรรมให้
 นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การทำสังฆทาน ซึ่งทางวัดได้จัดเจ้าหน้าที่คอยบริการ
 ในด้านสิ่งของ พระสงฆ์ทำพิธีรับสังฆทาน การบริจาคทรัพย์สิน บำรุงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ บำรุงค่าน้ำ
 ค่าไฟฟ้า ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของวัด
 มาจากการทำบุญของนักท่องเที่ยวทำให้ทางวัดมีเงินมาสร้างสิ่งก่อสร้าง อาคาร ถนน ตลอดจน
 จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาบริการให้กับนักท่องเที่ยว



ภาพที่ 4-1 แผนที่การเดินทางมาตลาดน้ำดอนหวาย (ประหยัด ตะคอนรัมย์, 2555)

นอกจากวัดดอนหวายแล้วยังมีวัดบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนตลาดน้ำดอนหวายที่มีงานศิลปกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ เช่น

วัดทรงคนอง เป็นวัดที่อยู่ห่างจากตลาดน้ำดอนหวายประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นวัดริมน้ำท่าจีนที่มีความร่มรื่น สวยงาม สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา มีงานศิลปกรรมภายในวัดที่มีคุณค่า

คืออุโบสถ วิหาร นอกจากนี้ยังมีหลวงพ่อยโสธร หลวงพ่อโปกข์ และหลวงพ่อดิลกมณี
ที่นักท่องเที่ยวนิยมมากราบนมัสการขอพร

วัดท่าพุด เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสวยงาม และเป็นวัดที่ใกล้กับตลาดน้ำดอนหวาย
มากที่สุด ภายในวัดมีพระจุฬามณีที่นักท่องเที่ยวนิยมมากราบนมัสการ และมีพิพิธภัณฑสถานที่มี
วัตถุโบราณอันล้ำค่าที่มีอายุมากกว่า 200 ปี

วัดไร่จิง เป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2334 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ภายหลังจาก
สร้างวัดเสร็จ ได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดศาลาลปูน มาประดิษฐานที่วัด ไร่จิง เป็นพระพุทธรูป
ปางมารวิชัย สมัยเชียงแสน ตามตำนานเล่าว่าลอยน้ำมา และประชาชน ได้อัญเชิญขึ้นมาประดิษฐาน
ที่วัดศาลาลปูน ปัจจุบันวัด ไร่จิงเป็นที่รู้จักกันดีของพุทธศาสนิกชนและมีผู้นิยมเดินทางมานมัสการ
หลวงพ่อดิลกมณี ภายในบริเวณวัดมีพิพิธภัณฑสถานของเก่าที่ได้รวบรวมไว้มากมาย เช่น ถ้วยชาม
หนังสือเก่า ที่ชาวบ้านนำมาถวายวัดจัดแสดงภายในวัด ส่วนบริเวณริมแม่น้ำหน้าโบสถ์เป็นเขต
อภัยทานมีปลาช่อนนับพันตัวอาศัยอยู่

แนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. ด้านโครงสร้าง

จากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมคณะ และราษฎรชาวบ้านหรือ
ผู้อาวุโส พบว่า ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ
บริหารงาน การบริหารงานของคณะกรรมการไม่มีการวางโครงสร้างหรือรูปแบบอย่างเป็นทางการ
การปฏิบัติงานของคณะกรรมการเกิดจากความสมัครใจ ไม่มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้
อย่างชัดเจน และไม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง โดยคณะกรรมการมี 2 ชุด คือ คณะกรรมการ
วัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย เนื่องจากตลาดน้ำดอนหวายแบ่งออกเป็น
2 พื้นที่ ได้แก่

1.1 บริเวณภายในวัดดอนหวาย คือ พื้นที่บริเวณวัดเขตสังฆาวาสที่มีรั้วกั้นไปจนถึง
บริเวณที่จอดรถ จะมีผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการด้านพื้นที่ การเงิน การอำนวยความสะดวก
ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการค้า มีคณะกรรมการวัดดอนหวาย ประกอบด้วย

- 1) พระเมธีธรรมานันท์ (สำเร็จ ฐมมานนุโท) เจ้าอาวาสวัดดอนหวาย
- 2) กำนันบัญชา วุฒิสังคะ

3) นายสมาน สุขสมัย

1.2 บริเวณภายนอกวัดดอนหวาย คือ บริเวณพื้นที่นอกวัดดอนหวายตั้งแต่หน้าโรงเรียนไปจนถึงเขตพื้นที่ส่วนบุคคลของตลาด มีคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวายประกอบด้วย

- | | |
|--------------------------------|--|
| 1) นายถาวร ประทุมเงิน | นายกเทศมนตรีตำบลบางกระทึก
กรรมการพิเศษ |
| 2) นายสุวิน วุฒิสังคะ | รองนายกเทศมนตรีตำบลบางกระทึก
กรรมการพิเศษ |
| 3) นายบุญเลิศ อินทริย์มีศักดิ์ | เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลบางกระทึก
กรรมการพิเศษ |
| 4) นายสฤณี ตระกูลชัยศรี | ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบางกระทึก
กรรมการพิเศษ |
| 5) นายบัญชา วุฒิสังคะ | กำนันตำบลบางกระทึก
ประธานกรรมการ |
| 6) นายปรีดา เจริญสุจริต | ประธานสภาเทศบาลตำบลบางกระทึก
รองประธานกรรมการ |
| 7) นางปัทมา ธีเยี่ยม | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 รองประธานกรรมการ |
| 8) นายรัช สีสั่ง | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กรรมการ |
| 9) นายสุเทพ สิงหรา | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กรรมการ |
| 10) นายประภาส กล้าเสื่อ | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กรรมการ |
| 11) นายขุนเลี้ยง เอี่ยมสะอาด | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กรรมการ |
| 12) นายบุญนะ ศรีสนิท | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กรรมการ |
| 13) นายอนันต์ หรั่งบุญลือ | ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 กรรมการ |
| 14) นายลูกอินทร์ รวยลาก | ผู้นำชุมชน กรรมการ |
| 15) นายเล็ก รอดสุวรรณ | เจ้าของร้านปลาต้มเค็ม กรรมการ |
| 16) นายเล็ก สระทองเอก | เจ้าของร้านปลาแดดเดียว กรรมการ |

- 17) นายบัลลาศ บัญชรมาศพรธ เจ้าของร้านเป็ดพะโล้นายหน้า กรรมการ
- 18) นายสมาน สุขสมัย กรรมการวัดคอนหาวย กรรมการ
- 19) นายมงคล ถาวรผล กรรมการวัดคอนหาวย กรรมการ
- 20) นายยงยุทธ คงสมัย เจ้าของร้านขนมหวานอัทนีย์ กรรมการ
- 21) นายสมชาย จิตสุภากย์ เจ้าของร้านขนมตาลป่าไช้ กรรมการ
- 22) นายสวัสดิ์ นิมอนงค์ เจ้าของเรือศรีสวัสดิ์อัญชล กรรมการและเลขานุการ

2. ด้านผู้นำ

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวัดคอนหาวย และคณะกรรมการตลาดน้ำคอนหาวย เป็นผู้นำที่มีศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำงานศิลปกรรมในชุมชนมาพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนตลาดน้ำคอนหาวย ซึ่งคณะกรรมการจะมีการประชุมตามความเหมาะสม และคณะกรรมการจะเป็นผู้นำในการบริหารจัดการดูแลงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 คณะกรรมการวัดคอนหาวย ดูแลงานทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลากร มีการสรรหาบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ และ นำรายได้มาจ้างผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมมาทำหน้าที่ต่าง ๆ โดยหาจากผู้ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่นและมีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการนักท่องเที่ยว

2) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการกำหนดช่องทางการประชาสัมพันธ์ หลายช่องทาง โดยผู้นำชุมชน เช่น กำนันตำบลบางกระทิก กำนันตำบลบางเตย ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล รวมทั้งผู้นำชุมชนคนอื่น ๆ โดยการประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานราชการ การให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วารสาร อสท. หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

3) ด้านพื้นที่ มีการกำหนดและแบ่งพื้นที่ในการขายสินค้าให้มีขนาดเท่า ๆ กัน จัดช่องทางการเดินให้สามารถเดินได้สะดวก มีร้านค้าอยู่ 2 ข้างทางเดิน มีพื้นที่สำหรับจอดรถ ของนักท่องเที่ยว และมีห้องสุขาไว้บริการ

4) ด้านการเงิน มีการกำหนดวิธีการจัดการกับรายได้ โดยทุกเย็นคณะกรรมการ จะนำรายได้ทุกประเภทมารวมกัน และนำเงินส่วนหนึ่งจ่ายเป็นค่าแรง ค่าเก็บขยะ

ค่าทำความสะอาดส่วนเงินที่เหลือจะนำไปฝากธนาคาร และนำมาใช้จ่ายเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสมโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

2.2 คณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย คูแลงานทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านสถานที่ มีการกำหนดขอบเขตในการนำของที่มาขาย พื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน การจัดพื้นที่สำหรับจอดรถ
- 2) ด้านบุคลากร มีการมอบหน้าที่ให้คณะกรรมการดูแลร้านค้า ความปลอดภัย แก่พนักงานที่เกี่ยวข้อง ดูแลความสะอาด การประชาสัมพันธ์
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการค้า สามารถเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ได้ เมื่อมีการประชุมร่วมกัน ซึ่งมีผู้เข้าประชุมหลายฝ่าย ทั้งผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ หรือถ้าไม่ได้รับความสะดวกด้านใดก็สามารถบอกคณะกรรมการได้โดยไม่ต้องรอให้มีการประชุมเพื่อที่คณะกรรมการท่านใดที่ได้รับแจ้งจะได้นำเข้าที่ประชุมต่อไป
- 4) ด้านการตลาด ในระยะแรกตลาดน้ำดอนหวายขาดเงินทุนในด้านการวางแผนการตลาดจึงทำให้ไม่มีการวางแผนการตลาดตามหลักวิชาการ โดยคณะกรรมการใช้วิธีการบอกผู้ที่มาขายสินค้าให้นำสินค้าที่มีความสด สะอาด รสชาติดี คุณภาพดี ราคาไม่แพง พุดคุยกับลูกค้าด้วยวาจาที่สุภาพไพเราะ และหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องประทับใจ
- 5) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ ณ บริเวณตลาดน้ำดอนหวาย โดยมีเจ้าหน้าที่ประกาศเรื่องต่าง ๆ ให้พนักงานที่เกี่ยวข้องทราบ และมีการประชาสัมพันธ์ภายนอก โดยที่ผู้นำชุมชนติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ และแจ้งให้ที่ประชุมหน่วยงานภายนอกรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำดอนหวาย
- 6) ด้านรายได้ กำหนดให้มีการเก็บค่าเช่าพื้นที่ขายสินค้าบริเวณตลาดเก่าดอนหวาย และได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดงานตามเทศกาลต่าง ๆ บริเวณตลาดดอนหวาย เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 7) ด้านค่าใช้จ่าย กำหนดให้มีการนำเงินรายได้มาจ่ายเป็นค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเก็บขยะจ่ายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระพี้ ค่าทำความสะอาดห้องน้ำ และคนเฝ้า

ห้องน้ำ ซึ่งจ้างชาวบ้านเป็นรายวัน ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครที่มาดูแลการจราจร ดูแลทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว

8) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม กำหนดให้มีรถขยะมาเก็บขยะทุกวัน ห้องสุขามีคนทำความสะอาดทุกวัน โดยเฉพาะความสะอาดของแม่น้ำท่าจีนที่เคยเกิดปัญหาเน่าเสีย ซึ่งมีการแก้ปัญหาโดยการตั้งชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีนขึ้น สร้างแฟรึมน้ำที่เป็นที่อยู่อาศัยของปลา

3. ด้านวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ่านการประชุมของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยผู้นำชุมชนจะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์งานศิลปกรรมที่มีสภาพทรุดโทรม รวมทั้งการจัดพื้นที่แสดงงานศิลปกรรมในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย โดยรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชุมชน

4. ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นภายในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย และชุมชนใกล้เคียง เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย พิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุในวัดท่าพูด พิพิธภัณฑ์ของเก่าในวัดไร่จิง เป็นต้น เริ่มจากการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีการจัดประชุมเพื่อทำแผนงานร่วมกัน ตลอดจนการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดนครปฐม

5. ด้านการประสานงาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานงานด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มจากผู้นำชุมชนติดต่อกับหน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม และเมื่อมีการประชุม ผู้นำชุมชนจะนำเรื่องแจ้งในที่ประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการนำงาน

ศิลปกรรมในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ นิตยสาร อ.ส.ท. ฯลฯ รวมทั้งยังประสานความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงที่มีงานศิลปกรรมโบราณ ให้ขยายพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

6. ด้านการสื่อสารร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนในชุมชนต่อการดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และมีสื่อมวลชนหลายประเภทให้ความสนใจโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และนำข้อมูลงานศิลปกรรมเผยแพร่ยังกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณา

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. ด้านการร่วมวางแผน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมให้มีการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้วยการร่วมกันกำหนดแนวทางการอนุรักษ์งานศิลปกรรมบริเวณตลาดริมน้ำโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี มีการวางนโยบายจัดระเบียบบริเวณพื้นที่จัดแสดงงานศิลปกรรม การวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการนำงานศิลปกรรมมาสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาวัดให้มีความเจริญก้าวหน้า มีการร่วมกันกำหนดแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดระเบียบวัด

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ การวางแผนการบริหารจัดการภายในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการวางแผนการประชุมผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการร่วมดำเนินการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำ

คอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการวัด มีการจัดงานสำคัญทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนหรือบริจาคทรัพย์ แรงกาย แรงใจเพื่อการพัฒนาวัด เข้าร่วมในการจัดสร้างสิ่งถาวรวัตถุ เพื่อบำรุงศาสนา

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ ประชาชนในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และไม่มีองค์กรประสานงานหลักด้านการบริหารจัดการจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมล่าช้า

3. ด้านการร่วมตัดสินใจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นตลาดน้ำคอนหวายสามารถเสนอข้อคิดเห็น ให้คำแนะนำและตัดสินใจเลือกงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการวัดคอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำคอนหวายได้ ซึ่งทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถเป็นไปได้ที่จะดำเนินงานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลจากการประชุม ได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำคอนหวายและชุมชนใกล้เคียงและ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในเชิงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ ผู้นำชุมชนได้รับแจ้งกำหนดการประชุมกะทันหัน และเอกสารการประชุมไม่ครบถ้วน ทำให้การประชุมบางครั้งล่าช้า

4. ด้านการมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ร่วมกันที่ชุมชนตลาดน้ำคอนหวายจะได้รับจากการดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ เศรษฐกิจในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายดีขึ้น ทำให้ชุมชนนี้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการนำรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาวัดและมอบเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียน งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหวายเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป และประชาชนได้รับความรู้และเห็นคุณค่าของงานศิลปกรรม

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ การเพิ่มระดับขีดความสามารถของประชาชนในชุมชน ตลาคมน้ำดอนหวายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ ประเพณีและวิถีชีวิตชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวและรักษาระดับการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชุมชนตลาคมน้ำดอนหวาย

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาคมน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 4-1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาคมน้ำดอนหวาย

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	389	100.00
1.1 ชาย	147	37.79
1.2 หญิง	242	62.21
2. อายุ	389	100.00
2.1 อายุต่ำกว่า 25 ปี	5	1.29
2.2 อายุ 25-35 ปี	210	53.98
2.3 อายุ 36-45 ปี	138	35.47
2.4 อายุ 46-55 ปี	22	5.66
2.5 อายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป	14	3.60
3. ระดับการศึกษา	389	100.00
3.1 ระดับชั้น ป.4-ป.6	86	22.11
3.2 ระดับชั้น ม.1-ม.6	109	28.02
3.3 ระดับอนุปริญญา	37	9.51
3.4 ระดับปริญญาตรี	151	38.82
3.5 ระดับปริญญาโท	6	1.54
3.6 ระดับปริญญาเอก	0	0.00

ตารางที่ 4-1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ	389	100.00
4.1 เกษตรกร	47	12.08
4.2 ค้าขาย	146	37.53
4.3 ข้าราชการ	83	21.34
4.4 พนักงานบริษัท	70	17.99
4.5 รัฐวิสาหกิจ	19	4.88
4.6 นักศึกษา	24	6.17
5. รายได้ต่อเดือน	389	100.00
5.1 ต่ำกว่า 4,000 บาท	5	1.29
5.2 4,001-8,000 บาท	5	1.29
5.3 8,001-12,000 บาท	65	16.71
5.4 มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป	314	80.72

จากตารางที่ 4-1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 389 คน พบว่า

1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 62.21 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.79

2) อายุโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวอยู่ในช่วง 25-35 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.98 รองลงมา อายุ 36-45 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 35.47 อายุ 46-55 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 อายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 และอายุต่ำกว่า 25 ปีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.29

3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.82 รองลงมา ระดับชั้น ม.1-ม.6 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.02 ระดับชั้น ป.4-ป.6 จำนวน

86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.11 ระดับอนุปริญญา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.51 และระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.54

4) อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 37.53 รองลงมาได้แก่ อาชีพข้าราชการ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.34 พนักงานบริษัท จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.99 เกษตรกร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.08 นักศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88

5) รายได้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 80.72 รองลงมา 8,001-12,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.71 ต่ำกว่า 4,000 บาท จำนวน 5 คน และ 4,001-8,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.29

ตารางที่ 4-2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ
ดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านงานศิลปกรรม	3.71	0.60	มาก
1. ความหลากหลายของรูปแบบงานศิลปกรรม	4.44	0.69	มาก
2. จำนวนงานศิลปกรรม	3.68	0.81	มาก
3. ความเก่าแก่และคุณค่าของงานศิลปกรรม	3.51	0.52	มาก
4. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปกรรม	3.46	0.50	ปานกลาง
5. การสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชน	3.45	0.50	ปานกลาง
ด้านสถานที่	3.84	0.49	มาก
1. ความเพียงพอของที่จอดรถ	3.63	0.53	มาก
2. ความเพียงพอของห้องน้ำ	3.45	0.50	ปานกลาง
3. ความเพียงพอของร้านค้าจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม	3.70	0.52	มาก
4. ความสะอาดในบริเวณชุมชน	3.67	0.48	มาก
5. ป้ายประชาสัมพันธ์บอกทางที่ชัดเจน	3.99	0.44	มาก

ตารางที่ 4-2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ
ดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
6. การจัดระเบียบพื้นที่	4.22	0.42	มาก
7. การปลูกต้นไม้ภายในพื้นที่	4.07	0.33	มาก
8. การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	4.01	0.66	มาก
ด้านความสะดวกและปลอดภัย	3.80	0.94	มาก
1. สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้ ATM พัดลมไอน้ำ	3.28	1.13	ปานกลาง
2. ความสะดวกในการเดินทางมายังตลาดน้ำดอนหวาย	4.26	0.72	มาก
3. การปรับปรุงถนนทางเข้าตลาดน้ำดอนหวาย	4.26	0.86	มาก
4. การดูแลรถของเจ้าหน้าที่	3.34	0.99	ปานกลาง
5. ความปลอดภัยในชีวิตของนักท่องเที่ยว	3.94	0.90	มาก
6. ความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	3.45	0.75	ปานกลาง
7. การกฏระเบียบในการเข้าไปท่องเที่ยวใน บริเวณโบราณสถานภายในชุมชน	4.07	1.23	มาก
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.00	0.72	มาก
1. การจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เป็น ประเพณีในแต่ละปี	3.85	0.75	มาก
2. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำดอนหวาย	4.14	0.61	มาก
3. การจัดกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่และอนุรักษ์ งานศิลปกรรม	3.76	0.81	มาก
4. การจัดรายการนำเที่ยวชมงานศิลปกรรมในเขต ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและพื้นที่ใกล้เคียง	3.90	0.74	มาก
5. การจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมเดิมให้คงอยู่	4.34	0.69	มาก
รวม	3.83	0.79	มาก

จากตารางที่ 4-2 พบว่าในภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการนำงานศิลปกรรม ในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในระดับมาก คิดเป็น ค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว มีระดับความพึงพอใจสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่ มีค่าเฉลี่ย 3.84 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความสะดวกและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.80 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก และด้านงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.71 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมากได้แก่ ความหลากหลายของรูปแบบงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ วัฒนธรรมเดิมให้คงอยู่ มีค่าเฉลี่ย 4.34 ความสะดวกในการเดินทางมายังตลาดน้ำดอนหวายและ การปรับปรุงถนนทางเข้าตลาดน้ำดอนหวาย มีค่าเฉลี่ย 4.26 การจัดระเบียบพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 4.22 การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย มีค่าเฉลี่ย 4.14 การปลูกต้นไม้ ภายในพื้นที่และการกจัดระเบียบในการเข้าไปท่องเที่ยวในบริเวณ โบราณสถานภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.07 การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.01 ป้ายประชาสัมพันธ์บอกทางที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.99 ความปลอดภัยในชีวิตของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.94 การจัดรายการนำเที่ยวชม งานศิลปกรรมในเขตชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและพื้นที่ใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ย 3.90 การจัดกิจกรรม งานประเพณีต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เป็นประเพณีในแต่ละปี มีค่าเฉลี่ย 3.85 การจัดกิจกรรมการพัฒนา พื้นที่และอนุรักษ์งานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.76 ความเพียงพอของร้านค้าจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย 3.70 จำนวนงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.68 ความสะอาดในบริเวณชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.67 ความเพียงพอของที่จอดรถ มีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับปานกลาง ได้แก่ ความเก่าแก่และคุณค่าของ งานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.51 การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.46 การสะท้อนวิถีชีวิต ของคนในชุมชน ความเพียงพอของห้องน้ำ ความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.45 การดูแลรถของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.34 สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้ ATM พัดลมไอน้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการปรับปรุงการให้บริการ

1. ควรมีการฟื้นฟูประเพณีการปิดตาพายเรือแข่งในแม่น้ำท่าจีนในวันออกพรรษา ในอดีตมีการจัดในตลาดน้ำดอนหวาย ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการจัดการแข่งขัน เพื่อเป็นการส่งเสริม ประเพณี โบราณของตลาดน้ำดอนหวายให้สังคมภายนอกได้รู้จัก
2. ควรเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือ ให้ไกลกว่าเส้นทางในปัจจุบัน โดยเฉพาะ การแวะชมงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและชุมชนใกล้เคียง
3. ควรเพิ่มจำนวนห้องสุขาให้มากขึ้น และเพิ่มพนักงานดูแลความสะอาดห้องสุขา ตลอดจนควรมีการจัดห้องสุขาสำหรับคนพิการ
4. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับพื้นที่ที่มีงานศิลปกรรม โบราณ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหมั่นตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงของ งานเทศกาล

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผล

งานวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีการดำเนินการวิจัยกล่าวโดยสรุป ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย
2. เพื่อศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและบทความที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจงานศิลปกรรม
 - 1.3 สัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก และปราชญ์ชาวบ้านในการนำงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 - 1.4 สอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในตลาดน้ำดอนหวาย
 - 1.5 รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติที่มาของตลาดน้ำดอนหวาย และงานศิลปกรรม

ประกอบด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และเหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา
ตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลวิจัย

สรุปผลการวิจัย

**ศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โดยชุมชนมีส่วนร่วม**

1. งานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวาย

ชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มีวัดดอนหวายเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายประกอบด้วย โบราณสถาน เช่น อุโบสถ วิหาร
เจดีย์ ศาลาการเปรียญ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ตู้โบราณ เครื่องปั้นดินเผา
เครื่องเบญจรงค์และเครื่องลายคราม ธรรมาสน์ “ยอดพระปรารักษ์” ที่หาดูได้ยาก ศิลปะสมัย
รัตนโกสินทร์ ตอนต้น ภายในวัดดอนหวายมีพื้นที่น้อย เพราะมีการแบ่งพื้นที่ไปขายสินค้า ดังนั้น
งานศิลปกรรมของตลาดน้ำดอนหวายส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และ
สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ มีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วม
เช่น การทำสังฆทาน การทำบุญ ตามแหล่งศิลปกรรมสำคัญ ซึ่งทางวัดได้จัดเจ้าหน้าที่คอยบริการ
ในด้านสิ่งของ พระสงฆ์ที่ทำพิธีรับสังฆทาน การบริจาคทรัพย์สิน บำรุงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ บำรุง
ค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้า ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ ตลาดน้ำดอนหวาย พบว่า รายได้ส่วนใหญ่
ของวัดมาจากการทำบุญของนักท่องเที่ยวทำให้ทางวัดมีเงินสร้างสิ่งก่อสร้าง อาคาร ถนน ตลอดจน
จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาบริการให้กับนักท่องเที่ยว

นอกจากวัดดอนหวายแล้วยังมีวัดบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนตลาดน้ำดอนหวายที่มีงาน
ศิลปกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมได้ เช่น

วัดทรงคนอง เป็นวัดที่อยู่ห่างจากตลาดน้ำดอนหวายประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นวัด
ริมน้ำท่าจีนที่มีความร่มรื่น สวยงาม สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา มีงานศิลปกรรมภายในวัดที่มีคุณค่า

คืออุโบสถ วิหาร นอกจากนี้ยังมีหลวงพ่อยโสธร หลวงพ่อโปกข์ และหลวงพ่อดิลกมณี
ที่นักท่องเที่ยวนิยมมากราบนมัสการขอพร

วัดท่าพุด เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสวยงาม และเป็นวัดที่ใกล้กับตลาดน้ำดอนหวาย
มากที่สุด ภายในวัดมีพระจุฬามณีที่นักท่องเที่ยวนิยมมากราบนมัสการ และมีพิพิธภัณฑสถาน
มีวัตถุโบราณอันล้ำค่าที่มีอายุมากกว่า 200 ปี

วัดไร่จิง เป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2334 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ภายหลังจาก
สร้างวัดเสร็จ ได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดศาลาปูน มาประดิษฐานที่วัดไร่จิง เป็นพระพุทธรูป
ปางมารวิชัย สมัยเชียงแสน ตามตำนานเล่าว่าลอยน้ำมา และประชาชน ได้อัญเชิญขึ้นมาประดิษฐาน
ฐานที่วัดไร่จิง ปัจจุบันวัดไร่จิงเป็นที่รู้จักกันดีของพุทธศาสนิกชนและมีผู้นิยมเดินทางมานมัสการ
หลวงพ่อดิลกเสมอ ภายในบริเวณวัดมีพิพิธภัณฑสถานที่ได้รวบรวมไว้มากมาย เช่น ถ้วยชาม
หนังสือเก่า ที่ชาวบ้านนำมาถวายวัด จัดแสดงภายในวัด ส่วนบริเวณริมแม่น้ำโบสถ์เป็นเขต
อภัยทานมีปลาว่ายน้ำนับพันตัวอาศัยอยู่

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. ด้านโครงสร้าง

ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ
บริหารงาน การบริหารงานของคณะกรรมการไม่มีการวางโครงสร้างหรือรูปแบบอย่างเป็นทางการ
การปฏิบัติงานของคณะกรรมการเกิดจากความสมัครใจ ไม่มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้
อย่างชัดเจน และไม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง โดยมีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการ
วัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย เนื่องจากตลาดน้ำดอนหวายแบ่งออกเป็น
2 พื้นที่ คือ (1) บริเวณภายในวัดดอนหวาย มีคณะกรรมการวัดดอนหวาย จำนวน 3 คน
(2) บริเวณภายนอกวัดดอนหวาย มีคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย จำนวน 16 คน

2. ด้านผู้นำ

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำ
ดอนหวายเป็นผู้นำที่มีศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำงานศิลปกรรมในชุมชน
มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย
ซึ่งคณะกรรมการจะมีการประชุมตามความเหมาะสม และคณะกรรมการจะเป็นผู้นำในการบริหาร

จัดการดูแลงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 คณะกรรมการวัดคอนหาวย ดูแลงานทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลากร มีการสรรหาบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ และนำรายได้มาจ้างผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมมาทำหน้าที่ต่าง ๆ โดยหาจากผู้ที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นและมีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการนักท่องเที่ยว

2) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการกำหนดช่องทางการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง โดยผู้นำชุมชน เช่น กำนันตำบลบางกระทีก กำนันตำบลบางเตย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งผู้นำชุมชนคนอื่น ๆ โดยการประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานราชการ การให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วารสาร อสท. หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

3) ด้านพื้นที่ มีการกำหนดและแบ่งพื้นที่ในการขายสินค้าให้มีขนาดเท่า ๆ กัน จัดช่องทางการเดินให้สามารถเดินได้สะดวก มีร้านค้าอยู่ 2 ข้างทางเดิน มีพื้นที่สำหรับจอดรถของนักท่องเที่ยว ห้องสุขา

4) ด้านการเงิน มีการกำหนดวิธีการจัดการกับรายได้ โดยทุกเย็นคณะกรรมการจะนำรายได้ทุกประเภทมารวมกัน และนำเงินส่วนหนึ่งจ่ายเป็นค่าแรง ค่าเก็บขยะ ค่าทำความสะอาดส่วนเงินที่เหลือจะนำไปฝากธนาคาร และนำมาใช้จ่ายเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสมโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

2.2 คณะกรรมการตลาดน้ำคอนหาวย ดูแลงานทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

1) ด้านสถานที่ มีการกำหนดขอบเขตในการนำสินค้ามาขาย พื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน การจัดพื้นที่สำหรับจอดรถ

2) ด้านบุคลากร มีการมอบหน้าที่ให้คณะกรรมการดูแลร้านค้า ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ดูแลความสะดวก การประชาสัมพันธ์

3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการค้า สามารถเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ได้ เมื่อมีการประชุมร่วมกัน ซึ่งมีผู้เข้าประชุมหลายฝ่าย ทั้งผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ หรือถ้าไม่ได้รับความสะดวกด้านใดก็สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้โดยไม่ต้องรอให้มีการประชุมเพื่อที่คณะกรรมการท่านใดที่ได้รับแจ้งจะได้นำเข้าที่ประชุมต่อไป

4) ด้านการตลาด ในระยะแรกตลาดน้ำดอนหวายขาดเงินทุนในด้าน

การวางแผนการตลาดจึงทำให้ไม่มีการวางแผนการตลาดตามหลักวิชาการ โดยคณะกรรมการใช้วิธีการบอกผู้ที่มาขายสินค้าให้นำสินค้าที่มีความสด สะอาด รสชาติดี คุณภาพดี ราคาไม่แพง พุดคุยกับลูกค้าด้วยวาจาที่สุภาพไพเราะ และหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวประทับใจ

5) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ ณ บริเวณตลาดน้ำดอนหวาย

โดยมีเจ้าหน้าที่ประกาศเรื่องต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ และมีการประชาสัมพันธ์ภายนอก โดยที่ผู้นำชุมชนติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ และแจ้งให้ที่ประชุมหน่วยงานภายนอกรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำดอนหวาย

6) ด้านรายได้ กำหนดให้มีการเก็บค่าเช่าพื้นที่ขายสินค้าบริเวณตลาดเก่า

ดอนหวาย และได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดงานตามเทศกาลต่าง ๆ บริเวณตลาดดอนหวาย เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว

7) ด้านค่าใช้จ่าย กำหนดให้มีการนำเงินรายได้มาจ่ายเป็นค่าใช้จ่าย เช่น

ค่าเก็บขยะจ่ายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก ค่าทำความสะอาดห้องน้ำ และคนเฝ้าห้องน้ำ ซึ่งจ้างชาวบ้านเป็นรายวัน ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครที่มาดูแลการจราจร ดูแลทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว

8) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม กำหนดให้มีรถขยะมาเก็บขยะทุกวัน ห้องสุขา

มีคนทำความสะอาดทุกวัน โดยเฉพาะความสะอาดของแม่น้ำท่าจีนที่เคยเกิดปัญหาเน่าเสีย ซึ่งมีการแก้ปัญหาโดยการตั้งชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีนขึ้น สร้างแพริมน้ำที่เป็นที่อยู่อาศัยของปลา

3. ด้านวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวายมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ่านการประชุมของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยผู้นำชุมชนจะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์งานศิลปกรรมที่มีสภาพทรุดโทรม รวมทั้งการจัดพื้นที่แสดงงานศิลปกรรมในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งเน้น

การแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย โดยรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชุมชน

4. ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นภายในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย และชุมชนใกล้เคียง เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย พิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุวัดท่าพูด พิพิธภัณฑ์ของเก่าวัดไร่จิง เป็นต้น เริ่มจากการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีการจัดประชุมเพื่อทำแผนงานร่วมกัน ตลอดจนการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดนครปฐม

5. ด้านการประสานงาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานงานด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มจากผู้นำชุมชนติดต่อกับหน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม และเมื่อมีการประชุม ผู้นำชุมชนจะนำเรื่องแจ้งในที่ประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการนำงานศิลปกรรมในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระพิก ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ นิตยสาร อ.ส.ท. ฯลฯ รวมทั้งยังประสานความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงที่มีงานศิลปกรรมโบราณ ให้ขยายพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

6. ด้านการสื่อสารร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนในชุมชนต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และมีสื่อมวลชนหลายประเภทให้ความสนใจโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และนำไปข้อมูลงานศิลปกรรมเผยแพร่ยังกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณา

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. ด้านการร่วมวางแผน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมให้มีการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการร่วมกันกำหนดแนวทางการอนุรักษ์งานศิลปกรรมบริเวณตลาดริมน้ำโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี มีการวางนโยบายจัดระเบียบบริเวณพื้นที่จัดแสดงงานศิลปกรรม การวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการนำงานศิลปกรรมมาสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาวัดให้มีความเจริญก้าวหน้า มีการร่วมกันกำหนดแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดระเบียบวัด

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ การวางแผนการบริหารจัดการภายในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการวางแผนการประชุมผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการร่วมดำเนินการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำดอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการวัด มีการจัดงานสำคัญทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนหรือบริจาคทรัพย์ แรงกาย แรงใจเพื่อการพัฒนาวัด เข้าร่วมในการจัดสร้างสิ่งถาวรวัตถุ เพื่อบำรุงศาสนา

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ ประชาชนในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และไม่มีองค์กรประสานงานหลักด้านการบริหารจัดการจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมล่าช้า

3. ด้านการร่วมตัดสินใจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นตลาดน้ำดอนหวายสามารถเสนอข้อคิดเห็น ให้คำแนะนำและตัดสินใจเลือกงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ

คอนหาวยมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการวัดคอนหาวย และคณะกรรมการตลาดน้ำคอนหาวยได้ ซึ่งทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถเป็นไปได้ที่จะนำงานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลจากการประชุมได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยและชุมชนใกล้เคียงและ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในเชิงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ ผู้นำชุมชนได้รับแจ้งกำหนดการประชุมกะทันหัน และเอกสารการประชุมไม่ครบถ้วน ทำให้การประชุมบางครั้งล่าช้า

4. ด้านการมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ร่วมกันที่ชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยจะได้รับจากการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ เศรษฐกิจในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยดีขึ้น ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการนำรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาวัดและมอบเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียน งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป และประชาชนได้รับความรู้และเห็นคุณค่าของงานศิลปกรรม

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ การเพิ่มระดับขีดความสามารถของประชาชนในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ ประเพณีและวิถีชีวิตชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวและรักษาระดับการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชุมชนตลาดน้ำคอนหาวย

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวยมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในชุมชนตลาดน้ำคอนหาวย

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 389 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.21 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.79 นักท่องเที่ยวมีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.98 รองลงมา อายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.47 อายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.66 อายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.60 และอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.29 นักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.82 รองลงมาระดับชั้น ม.1-ม.6 คิดเป็นร้อยละ 28.02 ระดับชั้น ป.4-ป.6 คิดเป็นร้อยละ 22.11 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 9.51 และระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 1.54 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 37.53 รองลงมา ได้แก่ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 21.34 พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 17.99 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 12.08 นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.17 และรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 4.88 นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วงมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 80.72 รองลงมาได้แก่ 8,001-12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.71 ต่ำกว่า 4,000 บาท และ 4,001-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.29

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาเป็นด้านสถานที่ มีค่าเฉลี่ย 3.84 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความสะดวกและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.80 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก และด้านงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.71 ระดับความพึงพอใจในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมาก ได้แก่ ความหลากหลายของรูปแบบงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาคือการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ วัฒนธรรมเดิมให้คงอยู่ มีค่าเฉลี่ย 4.34 ความสะดวกในการเดินทางมายังตลาดน้ำดอนหวายและการปรับปรุงถนนทางเข้าตลาดน้ำดอนหวาย มีค่าเฉลี่ย 4.26 การจัดระเบียบพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 4.22 การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย มีค่าเฉลี่ย 4.14 การปลูกต้นไม้ ภายในพื้นที่และการกฏระเบียบในการเข้าไปท่องเที่ยวในบริเวณ โบราณสถานภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.07 การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.01 ป้ายประชาสัมพันธ์บอกทางที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.99 ความปลอดภัยในชีวิตของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.94 การจัดรายการนำเที่ยวชมงานศิลปกรรมในเขตชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและพื้นที่ใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ย 3.90 การจัดกิจกรรม

งานประเพณีต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เป็นประเพณีในแต่ละปี มีค่าเฉลี่ย 3.85 การจัดกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่และอนุรักษ์งานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.76 ความเพียงพอของร้านค้าจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย 3.70 จำนวนงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.68 ความสะอาดในบริเวณชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.67 และความเพียงพอของที่จอดรถ มีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับปานกลาง ได้แก่ ความเก่าแก่และคุณค่าของงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.51 การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.46 การสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชน ความเพียงพอของห้องน้ำ ความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.45 การดูแลรถของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.34 และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้ ATM พัดลมไอน้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ตามลำดับ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการปรับปรุงการให้บริการ

1. ควรมีการฟื้นฟูประเพณีการปิดตาพายเรือแข่งในแม่น้ำท่าจีนในวันออกพรรษา ซึ่งในอดีตมีการจัดในตลาดน้ำดอนหวาย แต่ในปัจจุบันไม่มีการจัดการแข่งขัน เพื่อเป็นการส่งเสริมประเพณี โบราณของตลาดน้ำดอนหวายให้สังคมภายนอกได้รู้จัก
2. ควรเพิ่มเส้นทางรถท่องเที่ยวทางเรือ ให้ไกลกว่าเส้นทางในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแวะชมงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและชุมชนใกล้เคียง
3. ควรเพิ่มจำนวนห้องสุขาให้มากขึ้น และเพิ่มพนักงานดูแลความสะอาดห้องสุขาตลอดจนควรมีการจัดห้องสุขาสำหรับคนพิการ
4. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับพื้นที่ที่มีงานศิลปกรรม โบราณ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงของงานเทศกาล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพงานศิลปกรรมตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน โดยสรุปพบว่า งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมและไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญ วงศ์คำดี (2541, หน้า 101) ว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจที่จะก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไปเที่ยวชมทรัพย์สินทางวัฒนธรรมประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและ ศาสนา

2. แนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมีโครงสร้างการบริหารงาน ในรูปของคณะกรรมการบริหารงาน การบริหารงานของคณะกรรมการไม่มีการวางโครงสร้างหรือ รูปแบบอย่างเป็นทางการ โดยมีคณะกรรมการวัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวาย เป็นผู้นำด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย คณะกรรมการ ทั้ง 2 ชุดมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการนำงานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ่านการประชุมของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และคณะกรรมการจะเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นภายในชุมชน ตลาดน้ำดอนหวาย และชุมชนใกล้เคียง ส่วนด้านการประสานงานนั้นเริ่มจากผู้นำชุมชนติดต่อกับ หน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม และนำเรื่องแจ้งในที่ประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบ ข้อมูลเกี่ยวกับการนำงานศิลปกรรมในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ และประสานความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงที่มีงานศิลปกรรมโบราณ ให้ขยายพื้นที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสื่อสารกับชุมชนต่าง ๆ เพื่อสร้าง

ความเข้าใจระหว่างคนในชุมชนต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งผลให้มีสื่อมวลชนหลายประเภทให้ความสนใจโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และนำข้อมูลงานศิลปกรรมไปเผยแพร่ยังกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ในการโฆษณา ดังนั้นแนวทางการจัดองค์กรชาวบ้านของชุมชนตลาดน้ำดอนหวายให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำ มีการสร้างแรงจูงใจ มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการประสานงานระหว่างเครือข่ายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มนทிர อุดมานันท์ (2548, หน้า 111) ที่กล่าวว่า องค์กรที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยบุคคลภายในที่มีความเต็มใจทุ่มเทแรงกายแรงใจ และมีความผูกพันต่อองค์กรที่จะอุทิศตนเองในการทำงานหนัก ดังนั้นจึงต้องมีการกระตุ้นใจที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งในส่วนของคณะกรรมการบริหารและตัวสมาชิกเอง ให้มีความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานย่อมพร้อมที่จะปฏิบัติด้วยความทุ่มเทเสียสละ ซึ่งจะยังผลให้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมีคุณภาพ มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งขั้นทางธุรกิจ จึงต้องใช้กลยุทธ์การจูงใจที่มีความครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวกับการจูงใจด้วยเงินเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ซึ่งเงินเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการจัดหาปัจจัยสี่ และการสร้างแรงจูงใจโดยไม่ใช้เงินนั้น จะตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และปัจจัยค่าจูงใจที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ระบบผลประโยชน์ การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่โปร่งใส และความมั่นคง

3. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมให้มีการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้วยการร่วมกันกำหนดแนวทางการอนุรักษ์งานศิลปกรรมบริเวณตลาดริมน้ำโบราณ มีส่วนร่วมในการดำเนินการนำงานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำดอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการวัด มีการจัดงานสำคัญทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนหรือบริจาคทรัพย์ แรงกาย แรงใจ เพื่อการพัฒนาวัด เข้าร่วมในการจัดสร้างสิ่งถาวรวัตถุ เพื่อบำรุงศาสนา โดยประชาชนในท้องถิ่นตลาดน้ำดอนหวายสามารถเสนอข้อคิดเห็น ให้คำแนะนำและตัดสินใจเลือกงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการวัดดอนหวาย และคณะกรรมการตลาดน้ำดอนหวายได้ ซึ่งทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสามารถเป็นไปได้ที่จะ

นางานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลจากการประชุม ได้มอบหมายให้ ผู้รับผิดชอบงานไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ร่วมกันที่ชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย จะได้รับจากการนางานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม คือเศรษฐกิจในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายดีขึ้น ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของ นักท่องเที่ยว มีการนำรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาวัดและมอบเป็นทุนการศึกษาให้กับ นักเรียน งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป และประชาชน ได้รับความรู้และเห็นคุณค่าของงานศิลปกรรม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้นำและสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏในทุกขั้นตอนของการทำงานของกลุ่มอันเริ่ม ตั้งแต่การคิด การตัดสินใจการกระทำ และการรับผลประโยชน์ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำ และสมาชิกในแต่ละขั้นตอนและกิจกรรมจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ แนวคิดนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา อูยตระกูล และชิน ศรีสวัสดิ์ (2540, หน้า 6) ที่ได้เสนอว่าการมีส่วนร่วมในองค์กรชาวบ้านมีทั้งทางความคิด การวางแผน การปฏิบัติ และการ ติดตามประเมินผล ตลอดจนมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากองค์กร

4. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการนางานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำ

ดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการนางานศิลปกรรมในชุมชน ตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น อยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีระดับความพึงพอใจ สูงสุด คือด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านความสะอาดและปลอดภัย และด้านงานศิลปกรรม แสดงว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการนางานศิลปกรรมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจาก งานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและชุมชนใกล้เคียงมีความหลากหลาย มีคุณค่า ทางวัฒนธรรม และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมตลาดริมน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศุติ อินยะรัตน์ (2547, หน้า 34) ที่ได้กล่าวไว้ว่า สภาพโบราณสถานมีความพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ต้องมีจุดเด่นด้านศิลปกรรมและธรรมชาติที่สวยงาม มีความปลอดภัย การคมนาคม สะดวก มีการจัดภูมิทัศน์รอบ ๆ อย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมของ รัฐทิตยา หิรัณยหาค (2544, หน้า 15) ที่กล่าวว่า การเดินทางท่องเที่ยวไปยัง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน ศาสนสถาน รวมทั้งการเดินทางเพื่อชมวิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะ เกิดขึ้นต่อบุคคลในชุมชนนั้น ๆ โดยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดหรือไม่เกิดขึ้นเลยหากเป็นไปได้ ทางด้านเจ้าบ้านหรือชุมชนท้องถิ่นก็สมควรที่จะรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมไว้ไม่ใช่เกิด การเปลี่ยนแปลงหรือตัดแปลงศิลปวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว แต่หากมี ความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ายุคสมัย และเพื่อไม่ให้เกิดความยึดเข็ก็สามารทำได้ แต่ต้องไม่ให้เสียรูปแบบดั้งเดิมหรือความหมายที่เป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งหาก ไม่รักษาไว้จะก่อให้เกิดการสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา

1. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น จัดให้มียุวมัคคุเทศก์จากนักเรียน การจัดอาสาสมัครบอกเส้นทาง การเดินทางไปที่ชม งานศิลปกรรมและการบอกความสำคัญของงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย และชุมชนใกล้เคียง
2. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาสัมพันธ์แผนงาน นโยบาย หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มากขึ้น
3. ควรมีการตรวจสอบมาตรการรักษาความปลอดภัยทางเรือมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก แม่น้ำท่าจีนมีความสะอาดเพียงพอเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวทางน้ำ ถ้านักท่องเที่ยวมั่นใจในความปลอดภัยจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีกครั้ง
4. ควรเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือ ให้ไกลกว่าเส้นทางปัจจุบัน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้แวะชมงานศิลปกรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนมากขึ้น
5. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นในการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เช่น ห้องสุขา สถานที่จอดรถ ศูนย์บริการข้อมูล การดูแลความปลอดภัย ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงทรัพยากรทางการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีอยู่ นำมาจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และวิธีการดำเนินการ โดยไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริการจัดการงานศิลปกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำคอนทวายและชุมชน ไกล่เคียง ให้มีความเข้มแข็ง และชุมชนมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2473). *วัดสำคัญกรุงรัตนโกสินทร์*. พระนคร: ราชบัณฑิตยสภา.
- _____. (2525). *วัดสำคัญกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2533). *วิวัฒนาการพุทธสถานไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2537). *การขึ้นทะเบียนโบราณสถานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2550). *นิยามศัพท์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. (2541). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *เลียบวัดใกล้วัง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ. (2546). *การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสงจังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์รัฐวิद्याศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). *ยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2545-2547*.
- _____. (2552). *แผนการท่องเที่ยวตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์*. วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/index.php?opti>.
- คุณทลทิพย์ มาลากุล ณ อยุธา. (2526). *การศึกษาความพึงพอใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในแฟรตกับเรือนแถว กรณีเคหะชุมชนบางบัว 2*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง*. *สารคดี*, 13 (153), 36-38.
- คณศ ศิลล์ชัย. *วงการศิลปะในภาคอีสาน*. *ศึกษาศาสตร์ มข.*, 17 (2), 79-83.

- จรงค์ อินทนท์. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา บ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรวัดน์ พิระสันต์. (2546). *การพัฒนารูปแบบภารกิจของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาศิลปกรรมท้องถิ่น กรณีศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิระ หงส์ระดารมภ์. (2548). *สู่ศตวรรษใหม่. แนวหน้า*, 29(1), 11.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2541). *วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :สร้างสรรค์.
- ณัฐภัทร จันทวิษ. (2538). *ศาลปัดพัดยศ ศิลปะบนศาสนวัตถุ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐฉิณี ศตวรรษธำรง. (2545). *ศิลปกรรมท้องถิ่นสร้างสรรค์. ใน เอกสารประกอบการอบรมทางเทคนิคและวิชาการว่าด้วยการผลิตเครื่องปั้นดินเผา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2549). *ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ*. ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ.
- ตลาดน้ำดอนหวายนครปฐม. (2553). *การท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม*. วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.thai-tour.com/thai-tour/Central/Nakornprathom/data/place/pic_donwai-market.htm.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *องค์การ ทฤษฎีการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย อินทรพันธุ์. (2545). *การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลปลายโพรง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธีรพัฒน์ ตื้อตัน. (2546). *ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2540). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง. *สารคดี*, 13 (53), 36-38.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2548). *การเปลี่ยนแปลงสังคม วัฒนธรรม การเมือง ครั้งที่ 2 ของไทย*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- น. ณ ปากน้ำ. (2524). *ศิลปะใบเสมา*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.อีฟวิง.
- บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ. (2527). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- ประภาส อินทนปสาธน์. (2546). *การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีหมู่บ้านโคกโค้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ ะสี. (2539). วัฒนธรรมกับการพัฒนา. *สังคมพัฒนา*, 36 (3), 41.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2531). *แนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน*. ใน *วิเวก ปางพุฒิพงส์ (บรรณาธิการ), แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย (หน้า 65)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2530). *สก ลก ชิว โขค ลาก आयुยืน*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พรศุติ อินะรัตน์. (2547). *ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระธรรมปิฎก. (2537). *สืบสานวัฒนธรรมในระบอบฐานแห่งการศึกษาที่แท้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.

- พัชรพรรณ ภูคาพิน. (2545). *ความพร้อมในการพัฒนาพื้นที่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2548). *แนวคิดทั่วไปของการศึกษาศักยภาพมนุษย์*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนทิรา อุดมานันท์. (2548). *การบริหารองค์กรชาวบ้าน: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหินเหิบ-ศิลาทิพย์ อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนัส สุวรรณ. (2539). *นิเวศวิทยาของมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มนูญ วงศ์คำดี. (2541). *ของดีโคราช เล่มที่ 1 จดหมายจากโคราช*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เยาวภา เจริญรื่น. (2549). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, คณะวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐทิทยา หิรัณยหาด. (2544). *แนวทางเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษามูลบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราตรี โตเฟ่งพัฒน์. (2543). *ตลาดน้ำ วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วรนนท์ ชัชวาลทิพากร. (2543). *พระพุทธรูปคู่บ้านคูเมือง*. กรุงเทพฯ: ทิพากร.
- วรรณ วลัยวานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วาสนา บุญสม. (2548). *ศิลปวัฒนธรรมไทย สายใยจากอดีต*. กรุงเทพฯ: ปิรามิด.
- วีระ อัมพันธุ์. (2532). *ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม*. ใน การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง วัฒนธรรมพื้นบ้าน (หน้า 365-368). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

- ศมา ณ ระนอง. (2545). *การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนคีรีวง ตำบล กำโลน อำเภอบ้านสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์
พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชุมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2535). *พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม. (2553). *แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐม*. วันที่ค้นข้อมูล
1 มกราคม 2553, เข้าถึงได้จาก
http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/2.html.
- สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2544). *การบริหารและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจและ
สหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- _____. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจ
และสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2531). *การศึกษาศักยภาพในการ
การรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย*. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมคิด จิระทัศนกุล. (2544). *วัด: พุทธศาสนสถาปัตยกรรมไทย*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา อุตระกุล และชื่น ศรีสวัสดิ์. (2540). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กร
ชาวบ้าน*. ขอนแก่น: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2544). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัด
ขอนแก่น: หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ*. วิทยานิพนธ์
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหวัง คงประยูร. (2522). *ศิลปะพื้นบ้าน*. เชียงใหม่: ส่งเสริมธุรกิจ.
- สัญญา สุดล้ำเลิศ. (2544). *ธรรมาสันยอดพระปรางค์. เพื่อนพิพิธภัณฑ์แห่งนครปฐม, 1 (2), 17.*

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2531). ทรรศนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน.

ใน *วิเวก ปางพุฒิพงค์ (บรรณาธิการ), แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย* (หน้า 58). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุปิ่น ราสุวรรณ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, แขนงวิชาบริหารการศึกษา, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2506). *ศิลปะในประเทศไทย*. พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรจิต นิตยคำหาญ. (2540). *การศึกษาจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2531). *วัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

อภัย นาคคง. (2515). *ความรู้เบื้องต้นวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

อรพิน บุญเยี่ยม. (2544). *การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปัญหาพิเศษศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, คณะศิลปศาสตร์, สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อัศนีย์ ชูอรุณ. (2537). *ประวัติศาสตร์ศิลปะยุคฟื้นฟูและยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อิทธิพล ไทยกมล. (2545). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, ภาควิชาสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทัยพรรณ สุดใจ. (2545). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แอดวานซ์ ไทยแลนด์ จีโอกราฟฟิก. (2543). ECOTOURISM อะไรคือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.

แอดวานซ์ ไทยแลนด์ จีโอกราฟฟิก, 40, 36-37.

Franklyn, L. (1985). *Popular Participation in Planning for Basic Needs: Concepts, Methods and Practices*. United Kingdom: Gower.

Murphy. (1985). *Tourism a Community Approach*. Methuen: *Rutledge Library Editions Tourism*, (4), p 162.

OTOP. (2553). *หมู่บ้านท่องเที่ยวโอทอป*. วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 255, เข้าถึงได้จาก

<http://www.thaitambon.com/OTOPVillage/Central.htm>.

Shu, T. C. (2009). *Service Quality Dimensions Affecting Nature Tourists' Intentions to Revisit*.

Doctoral dissertation, Department of Parks, Recreation, and Tourism, University of Missouri-Columbia.

Valene, L. S. (1989). *Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism Philadelphia*.

The University of Pennsylvania Press, 111 (25), p 37.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

- | | |
|-----------------------|---|
| 1. ดร.มนตรี สังข์ทอง | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 2. ดร.ประภาส กลับนวล | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 3. นายรวินัย หิรัญมาศ | วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ |

ภาคผนวก ข
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

.....

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์..... อายุ.....ปี
เพศ..... ระดับการศึกษา..... จำนวนสมาชิกในครอบครัว..... คน
ตำแหน่งในองค์กรชาวบ้านระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม.....ปี

ตอนที่ 2 การจัดองค์กรชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงสร้างการบริหารงาน ในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

.....
.....

2. ท่านคิดว่า ผู้นำท้องถิ่นในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมีศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำงานศิลปกรรมในชุมชนมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อย่างไร

.....
.....

3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....
.....

4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....
.....

5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการประสานงานด้านการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....
.....

6. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการสื่อสารร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนในชุมชนต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย

1. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา/ ส่งเสริมให้มีการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

4. ท่านคิดว่าผลประโยชน์ร่วมกันที่ชุมชนของท่านจะได้รับจากการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคืออย่างไร

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสำรวจ

เรื่องการศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

.....

1. วันเวลาสถานที่.....

2. สาระสำคัญที่ได้จากการสำรวจ

2.1 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

.....
.....

2.2 ศักยภาพของงานศิลปกรรม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

.....
.....
.....

4. กิจกรรมประกอบการสำรวจ (สัมภาษณ์, กล้องถ่ายรูป, จดบันทึก)

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สำรวจ

นายสมชาย เทศปัสสิม

แบบสอบถาม

การศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวาย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 25 ปี 25-35 ปี 36-45 ปี
 46-55 ปี มากกว่า 55 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ระดับชั้น ป.4-ป.6 ระดับชั้น ม.1-ม.6 ระดับอนุปริญญา
 ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

เกษตรกร ค้าขาย ข้าราชการ
 พนักงานบริษัท รัฐวิสาหกิจ นักศึกษา
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 4,000 บาท 4,001-8,000 บาท 8,001-12,000 บาท
 มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการนำงานศิลปกรรมในชุมชนตลาดน้ำดอนหวายมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ลงในช่องหนึ่งช่องใดทางขวามือซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับมาก
- 3 หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายถึงมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านงานศิลปกรรม					
1. ความหลากหลายของรูปแบบงานศิลปกรรม					
2. จำนวนงานศิลปกรรม					
3. ความเก่าแก่และคุณค่าของงานศิลปกรรม					
4. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปกรรม					
5. การสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชน					
ด้านสถานที่					
1. ความเพียงพอของที่จอดรถ					
2. ความเพียงพอของห้องน้ำ					
3. ความเพียงพอของร้านค้าจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม					
4. ความสะอาดในบริเวณชุมชน					
5. ป้ายประชาสัมพันธ์บอกทางที่ชัดเจน					
6. การจัดระเบียบพื้นที่					
7. การปลูกต้นไม้ภายในพื้นที่					
8. การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ					
ด้านความสะดวกและปลอดภัย					
1. สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้ ATM พัดลมไอน้ำ					
2. ความสะดวกในการเดินทางมายังตลาดน้ำ					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
คอนหาวย					
3. การปรับปรุงถนนทางเข้าตลาดน้ำดอนหวาย					
4. การดูแลรถของเจ้าหน้าที่					
5. ความปลอดภัยในชีวิตของนักท่องเที่ยว					
6. ความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว					
7. ความสะดวกในการเข้าไปท่องเที่ยวในบริเวณ โบราณสถานภายในชุมชน					
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว					
1. การจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ เป็นประเพณีในแต่ละปี					
2. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำดอนหวาย					
3. การจัดกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่และอนุรักษ์ งานศิลปกรรม					
4. การจัดรายการนำเที่ยวชมงานศิลปกรรมในเขต ชุมชนตลาดน้ำดอนหวายและพื้นที่ใกล้เคียง					
5. การจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมเดิมให้คงอยู่					

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สมชาย เทศป्लीม
วัน เดือน ปีเกิด	4 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	27/6 หมู่ 8 ตำบลบางกระพี้ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม 73170
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550-2551	ครู โรงเรียนวัดนันทุศาสน์
พ.ศ. 2551-2553	อาจารย์ วิทยาลัยเพาะช่าง
พ.ศ. 2554-ปัจจุบัน	รองผู้จัดการฝ่ายการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544-2547	ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศิลปหัตถกรรม) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต วิทยาลัยเพาะช่าง
พ.ศ. 2556	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม) มหาวิทยาลัยบูรพา